

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Mihail Gorbaçov

SBKP MK 27. KONGRE SİYASAL RAPORU

Sorun Yayınları

Birinci Baskı Eylül 1987

APN Yayınları'nın aynı adla yayınlanan Fransızca (1986) aslından Türkçeye çevrilmiş ve İngilizcesiyle karşılaştırılmıştır ☆ Kapak Baskı: Mertiz Ofset 511 57 14 ☆ Dizgi: Mavi Dizgi ☆ İç Baskı: Gümüş Basımevi 512 81 93 ☆ Cilt: Örnekle Mücevherhanesi 520 87 67

MİHAİL GORBAÇOV

**SBKP MK 27. KONGRE
SİYASAL RAPORU**

Türkçeye Çeviren Fikret Arslan

Sorun Yayınları

Babıali Cad. Bozkurt Han No: 6/2 K. 1 Cağaloğlu/İSTANBUL

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi: <https://rantey.org>

Tel: 527 45 58

İÇİNDEKİLER

I - 26. KONGRELERİN KISA TARİHÇESİ	5
SBKP MK'NİN 27. PARTİ KONGRESİNE SUNULAN SİYASAL RAPORU	15
I. ÇAĞDAŞ DÜNYA BAŞLICA EĞİLİMLERİ VE ÇELİŞKİLERİ	21
II. ÜLKENİN EKONOMİK VE SOSYAL GELİŞMESİNİN HIZLANDIRILMASI: STRATEJİK BİR TERCİH	43
A. Ekonomik ve Sosyal Gelişmenin Sonuçları ve Bunu Hızlandırma Zorunluluğu	44
B. Ekonomik Politikanın Anahatları	47
1. Bilimsel ve Teknik İlerleyiş Temelinde Ulusal Ekonominin Yeniden Yapılanmasının Sağlanması	48
2. En Başta Gelen Görev: Beslenme Sorununun Çözüme Kavuşturulması	56
3. Ekonomideki Yönetimin Yeni İhtiyaçların Düzeyine Getirilmesi	59
4. Ekonomik Büyüme Rezervlerinin Harekete Geçirilmesi	71
C. Sosyal Politikanın Temel Anahatları	75
1. Halkın Refahının Düzenli Olarak Yükseltilmesi, Sosyal Adaletin Israrlı Bir Şekilde Gerçekleştirilmesi	77
2. Sosyal Sınıf İlişkileriyle Ulusal İlişkilerin Yetkinleştirilmesi	84
III. TOPLUMUN SÜREKLİ DEMOKRATİKLEŞTİRİLMESİ VE HALKIN SOSYALİST ÖZYÖNETİMİNİN DERİNLEŞTİRİLMESİ	91
IV. PARTİNİN DIŞ POLİTİKA STRATEJİSİNİN BAŞLICA AMAÇLARI VE YÖNELİMLERİ	103
V. PARTİ	123
1. Yeni Bir Çalışma Tarzı Parti Örgütlerinin Rolünün ve Sorumluluğunun Artırılması	125
2. Parti Üyesi İmajının Temiz Tutulması ve Bütünselliği İçin, İkeli Bir Kadro Politikası İçin	130
3. İdeolojinin Hayatla Bağlarının Geliştirilmesi ve İnsanın Düşünsel Evreninin Zenginleştirilmesi	134
VI. PROGRAMIN YENİ REDAKSİYONU KONUSUNDAKİ TARTIŞMANIN VE PARTİ TÜZÜĞÜNDE YAPILACAK DEĞİŞİKLİKLERİN BİLANÇOSU	145

İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Mücadele Birliği Kuruldu (Kasım - 1895). Bu, Devrimci İşçi Sınıfı Partisi'nin çekirdeği idi.

I. KONGRE (Mart - 1898)

Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi kuruldu.

II. KONGRE (Temmuz - Ağustos - 1903)

I. Kongre yapılmış olmasına rağmen, parti henüz Rusya'nın bütünündeki işçi sınıfının tek örgütü durumunda değildi. Ne tek bir programı ve ne de bir tüzüğü vardı. Yirmialtı sosyal demokrat örgüt temsilcilerinin katıldığı bu Kongre'de, program, taktik ve örgütlenme ile ilgili sorunlar ele alındı.

Bu bölüm, SBKP XXVII. Kongre'sinin daha iyi değerlendirilebilmesi için, APN Yayınları arasında çıkan «SBKP: Tarihsel Aşamalar» adlı İngilizce 1985 baskısından derlenmiştir. 1 - 26. Kongreler'de ön plana çıkan kararların kısa özeti, Kongreler'in niteliklerinin kavranabilmesine yardımcı olacaktır.

III. KONGRE (Nisan - 1905)

Rusya'da, birinci burjuva demokratik devrim koşullarının olgunlaştığı bir dönemdi. Bütün demokratik işçi gösterileri şiddetle dağıtılıyor, işçi sınıfı üzerinde baskı alabildigince yoğunlaşıyordu. Köylüler de mücadeleye etkin bir şekilde katılmaya başlamışlardı. Londra'da toplanan Kongre'ye çağrılı oldukları halde, Menşevikler katılmadılar. Parti, silahlı ayaklanma kararını bu Kongre'de aldı. İşçi Milletvekilleri Sovyeti ilk defa bu sırada kuruldu.

IV. KONGRE (Nisan - 1906)

Kongre, altmışiki örgütün temsilcileriyle toplandı. Kongre'de Bolşevikler 46, Menşevikler 62 üye ile temsil edildiler. Bu kongre, **bileşik bir kongreydi**. Bu bakımdan alınacak kararların niteliği belliydi. Kongre özel olarak **tarım** programını ele aldı. Bu, köylülüğün de taleplerini içeren ivedi bir sorundu. Halklar, işçi sınıfıyla köylülüğün —ki köylülük ülke nüfusunun %80'ini oluşturunuyordu— ittifakı gerçekleşirse başarıya ulaşabilirdi. Lenin Kongre'ye sunduğu raporunda, bütün alanlarda ulusallaştırma sosyo-politik sistemin köklü bir şekilde demokratikleştirilmesi ve eski mülkiyet sisteminin terkedilmesini ileri süren devrimci bir tarım programı ortaya koyuyordu. Lenin'in programı burjuva devrimini ve bu devrimin sosyalist devrim lehine gerçekleştirilmesini getiriyordu. Bolşevikler'e karşı çıkan Menşevikler tarım programına karşı gerici ve reformcu bir tavır aldılar.

V. KONGRE (Mayıs - 1907)

Kongre, 89 Bolşevik, 88 Menşevik delegeyle toplandı. Kongre'nin, en önemli gündemlerinden birincisi, Menşeviklerin oportünist taktiklerinin eleştirilmesi, ikicisi de, RSDİP'nin, öteki burjuva partilerine karşı tavrı ne olmalı? sorunuydu. 1905-1907 arasındaki gelişmeler Bolşevik çizgiyi doğruladı.

VI. KONGRE (Temmuz - Ağustos - 1917)

V. Kongre ile VI. Kongre arasında, 1907-1910 gericilik yılları, 1910-1914 yeni bir devrimci dalğanın yükseldiği yıllar ve 1914-1918 yılları ile Birinci Dünya Savaşı ve 1917 Şubat devrimci burjuva demokratik devrimi yaşanmıştır. Bir yanda İşçi ve Asker Milletvekilleri Sovyeti, öte yanda Geçici Burjuva Hükümeti gibi, ülkede ikili iktidar vardı. Fakat gerçek iktidarı Sovyetler temsil ediyorlardı. Ülkenin içinde bulunduğu durum gereği, işçi sınıfı ve yoksul köylülük kendi silâhlı gücüne dayanmak zorundaydı. Silâhlı ayaklanma hazırlığının yapılması son derece ivedi bir sorundu. Kongre, ivedi görev olarak sosyalist devrim kararını aldı. Ekim Büyük Sosyalist Devrimi'nin zaferi, Leninist partinin politikasını parlak bir şekilde doğruladı.

VII. KONGRE (Mart - 1918)

Ekim Sosyalist Devrimi'nden iki üç ay sonra Lenin ilk işçi köylü iktidarını bütün dünyaya duyurdu. 25-26 Ekim 1917 tarihlerinde Sovyetler'in İkinci Kongresi'ni topladı. Bu Kongre, bütün uluslara, bütün hükûmetlere, en kısa sürede tam barışın sağlanması için çağrıda bulundu. Fakat emperyalistler bu çağrıya cevap verme gereğini bile duymadılar. Sovyet iktidarını yıkma hazırlığına giriştiler. Rusya Komünist Partisi (Bolşevik) Kongresi'nin temel sorunu, barış sorunuydu. Kongre aynı zamanda partinin adını değiştirdi ve kısa adı ile RKP(B) oldu. Parti'nin bu yeni adı, artık amacın komünist aşama olduğunu gösteriyordu.

VIII. KONGRE (Mart - 1919)

Ülkenin geçirdiği İç Savaş ve dış müdahale ile sosyalizmin inşa edilmesi planları tam olarak uygulanamamış ve ABD, İngiltere, Fransa ve Japonya gibi büyük güçlerin desteğindeki karşı devrimci güçlerle mücadele edilmişti. Bu durumu göz önüne alan Kongre, Parti'nin, ekonomik, siyasal, kültürel ve ayrıca da sosyalist toplumun inşa edilmesi

görevlerini tartıştı ve yeni programı onayladı. Bunun yanında, Lenin'in, işçi sınıfının ve yoksul köylülüğün müttefikleri olan orta köylülüğe karşı izlenecek politikayı ortaya koyan raporunu da onayladı. Komünist Enternasyonal Birinci Kongresi de aynı zamanda ve Moskova'da yapıldı. Böylece RKP(B) Komünist Enternasyonal'in önde gelen birimlerinden birisi durumuna geldi.

IX. KONGRE (Mart - Nisan - 1920)

Yıllar geçtikçe, ekonomik gelişmenin sorunları ön plana çıkıyordu. Ve Kongrelerde daha önemli yer tutmaya başlıyordu. Kongre bu sorunların çözüm yolları üzerinde durdu. Ayrıca devrimden sonra, gerek devletin çeşitli birimlerinde ve gerekse sanayi işletmelerinin yönetimlerinde görev verilmesi zorunlu olan karşı devrimci uzmanların parti üyeliklerine son verildi.

X. KONGRE (Mart - 1921)

Bu Kongre, «savaş komünizmi»nden «Yeni Ekonomik Politika»ya geçmek gibi Parti politikasını tam bir dönüşüm uğrattı. Konuyu bütün yönleriyle tartıştı ve karara bağladı. Bundan başka, sosyalizmin başarılması için şart olan, Komünist Partisi'nin önderlik rolünü ve önemini reddeden «işçilere karşı muhalefet»in sözcülerini Partiden uzaklaştırdı.

XI. KONGRE (Mart - Nisan - 1922)

Kongre, Yeni Ekonomik Politika (YEP) temelinde, ulusal ekonomi açısından, bir yıllık çalışmanın sonuçlarını değerlendirdi. Genel Sekreterlik birimi oluşturuldu ve genel sekreterliğe J. Stalin seçildi.

XII. KONGRE (Nisan - 1923)

SSCB'deki azınlıkların ve ulusların ekonomik ve kültürel gelişim düzeylerinin dengeli bir şekilde yükseltilmesi

için, Kongre bir plan hazırladı. Bu planın hazırlanmasında Lenin'in geçmişteki yazıları ve mektupları çok önemli bir rol oynadı. Ülkenin sanayileştirilmesi, ekonominin geliştirilmesi temelinde, güçlü ve yetkin bir sanayiın yaratılması, genel olarak, küçük çaplı kooperatif ve çiftlik halindeki kooperatiflerin kurulması, gönüllü katılım ve kardeşçe işbirliği ilkelerine bağlı kalarak SSCB'deki kitlelerin eğitim ve kültür düzeylerinin yükseltilmesi, bu planın başlıca amaçları arasındaydı.

XIII. KONGRE (Mayıs - 1924)

Lenin'in ölümünden dört ay sonra toplandı. Delegeler, Lenin'in, sosyalizmin en başarılı şekilde inşa edilmesi konusundaki düşüncelerini tartıştılar. Bunun yanı sıra parti içinde ortaya çıkabilecek tehlikeyi önleyecek yeterlikte bir Merkez Komite'nin oluşturulmasını da ele aldılar. Kongre, Genç Komünistler Birliği'nin üyelerine, partinin denetimi altında, hayatın her biriminde görev almaya, aktif olarak görev almaya çağırdı.

XIV. KONGRE (Aralık - 1925)

Kongre, SSCB ekonomisinin iyileştirilmesi çalışmalarının önemli ölçüde tamamlandığı bir sırada toplandı. Lenin'in teorik tezleri temelinde, dünya işçi sınıfının moral ve siyasi desteğiyle, müttefik köylülükle birlikte Sovyetler Birliği işçi sınıfının, sosyalizmin maddi ve teknik koşullarını yaratacağı, aynı zamanda sosyalist toplumu inşa edeceği tesbitini yaptı. SSCB'de sosyalizmin zaferinin, planlı ve kapsamlı bir sanayileşmeyle mümkün olacağını ifade etti. Yeni Parti Tüzüğü onaylandı. Ve Parti'nin adı, Komünist Partileri Birliği (Bolşevik), KPB(B) olarak değiştirildi.

XV. KONGRE (Aralık - 1927)

Kongre, birinci beş yıllık plan hedeflerine uygun olarak, sanayileşme çalışmalarının ilk başarılarını değerlen-

dirdi. Tarım alanındaki gelişmenin sorunları, ivedilikle çözüme kavuşturulması gerekiyordu. Bundan dolayı, tarımın kolektifleştirilmesi, Parti'nin temel politikası haline geldi. Sovhozlar bu dönemde kuruldu.

XVI. KONGRE (Haziran - Temmuz - 1930)

Kongre toplandığı sırada, kapitalist ülkeler çok ciddi bir bunalım içindeydiler. SSCB'de gerek sanayi ve gerekse tarım alanında son derece başarılı gelişmeler olmuştu. Kongre, bu başarının, sanayileşmeden ve tarımın kolektifleştirilmesinden ileri geldiği tesbitini yaptı. Parti çalışmalarının yeniden örgütlenmesine işaret etti. Bütün cephelerde sosyalizmin inşası, savunulması ve geliştirilmesi kararını aldı.

XVII. KONGRE (Ocak - Şubat - 1934)

Kongre, sosyalist ekonominin yeniden inşası çalışmalarının sonuçlarını tekrar gözden geçirdi. Sosyalizmin temellerinin sağlamlaştırılması, ülkenin tarım ülkesi olmaktan çıkarılıp, sanayi ülkesi durumuna getirilmesi kırsal alanlarda da kolektif sosyalist üretime geçilmesi konularını görüştü. Yaklaşan ikinci paylaşım savaşı nedeniyle, Kongre, Merkez Komitesi'ne ve Sovyetler Birliği Hükûmetine, barışçı, öteki ülkelerle iyi ilişkiler sağlayacak bir politika izlemelerini, Sovyetler Birliği'ni savunmak için gerekli önlemleri almalarını tavsiye etti.

XVIII. KONGRE (Mart - 1939)

Kongre'de üçüncü beş yıllık ekonomik kalkınma planı önemli bir yer tuttu. Parti'nin genel politikası ve parti içi sorunlar ele alındı. Ayrıca, Sovyet toplumunun sınıfsal yapısındaki köklü değişimlere uygun olarak parti tüzüklerinde değişiklikler yapıldı. Parti içi demokrasinin geliştirilmesi doğrultusunda önlemler alındı. Faşizmin saldırısına karşı, emekçi halkların savunulması için SSCB silâhlı kuvvetlerinin daha da güçlendirilmesi konusunda kararlar alındı.

XIX KONGRE (Ekim - 1952)

Kongre, Sovyetler Birliği'nin, Alınan Nazizmi'ne karşı savaşta büyük zafer kazandığı ve ekonomik gelişmenin belli bir aşamaya ulaştığı dönemde toplandı. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından uluslararası arenadaki köklü değişiklikleri ele alan Kongre, sosyalist bir dünya sisteminin yaratılması gibi en önemli görevi başardı. Beş yıllık ekonomik kalkınma planının hedeflerini (1951-1955) saptadı ve onayladı. Tüzük değişiklikleri arasında Parti adının değiştirilmesi de vardı. Partinin adı değişti ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi (SBKP) oldu.

XX KONGRE (Şubat - 1956)

XX. Kongre, Sovyetler Birliği'nin ve dünya komünist hareketinin gelişmesinde önemli bir rol oynadı. Kongre, uluslararası durumu değerlendirerek, artık dünyanın, kapitalist ve sosyalist olmak üzere iki sisteme ayrıldığını, ulusların ekonomik, siyasal, ve ideolojik görünümünün bütün yönleriyle bir değerlendirmesini yaparak, bunlar arasındaki rekabet ve uzlaşmaz çelişkiyi tesbit etti. Birbirlerinden farklı sosyal sistemlerdeki ulusların barış içinde birarada yaşamaları, çıkacak bir dünya savaşını önleme ihtimali, çeşitli ülkelerin sosyalizme geçiş biçimleri gibi teorik sorunları da önemle vurguladı. Sovyet sosyal sisteminin ve sosyalist demokrasinin geliştirilmesi sorunlarını çözüme kavuşturdu. Son olarak da Stalin'in mitleşen kişiliği sorununu tartıştı ve Partinin bütün örgütlerinde, başta ideolojik olmak üzere, her türlü parti çalışmalarında, Lenin'in tesbit ettiği kolektif liderlik ilkesine sıkı sıkıya bağlı kalınmasını ortaya koydu ve vurguladı.

XXI. KONGRE (Ocak - Şubat - 1959)

Kongre, SSCB'de, sosyalizmin tam olarak zafere ulaştığını, dünyadaki güçler dengesinin sosyalizm lehine değiştiğini, Sovyetler ülkesinin yeni bir aşamaya, komünist top-

lumun inşa edilmesi aşamasına ulaştığını belirledi. Kongre’de seçilen bir komisyon, SBKP’nin yeni programını hazırladı.

XXII. KONGRE (Ekim - 1961)

Kongre, Komünist Partisi önderliğinde, Sovyet halklarının yaratıcı çalışmalarının sonuçlarını tesbit etti. Komünizmin maddi ve teknik temellerinin yaratılması görevlerini, sosyalist ilişkilerin komünist ilişkilere dönüştürülmesi ve emekçi halkların komünist bilinçle donatılması için eğitilmesi görevlerini ortaya koydu. Program, emperyalist sömürge sisteminin parçalanması, uluslararası komünist hareketle işçi sınıfı hareketinin gelişmesi açısından, dünya devrimci sürecinin bir değerlendirmesini yaptı.

Programın getirdiği yeni görevlere bağlı olarak, Parti Tüzüklerinde de değişiklikler yapıldı. Yeni Tüzükler, Sovyet Komünistleri’nin sorumluluklarının ve rollerinin ne kadar önemli olduğunu yansıtıyorlardı. Tüzükler’de ayrıca, parti içi demokrasinin geliştirilmesi ve parti örgütlerinin yetkileri de tesbit ediliyordu.

XXIII. KONGRE (Mart - Nisan - 1966)

Kongre, uluslararası duruma ilişkin sorunlarla Parti’nin yeni dönem için izleyeceği temel politikayı görüştü. Çağdaş dönemin devrimci önderi durumuındaki dünya sosyalist sisteminin önemini ortaya koydu. Asya-Afrika halklarının emperyalizme karşı, barış, demokrasi ve sosyalizm uğruna yürüttükleri ulusal kurtuluş hareketlerinin başarılarından doğan sorunların bir değerlendirmesini yaptı. Komünist ve işçi partileri arasındaki birlik ve dayanışma konusuna özel bir önem verdi. Üretici güçlerin geliştirilmesi için, sürekli olarak bilim ve teknoloji alanlarında atılımlar yapılmasının önemi vurgulandı. Kongre’nin seçtiği Merkez Komite, kendi arasında bir önder birimini, Polit Büro’yu seçti. SBKP, MK Genel Sekreterliğine Leonid Brejnev seçildi.

XXIV. KONGRE (Mart - Nisan - 1971)

Kongre, komünizme doğru giden yolda, Sovyet toplumunun ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel kalkınmasının bilimsel programını hazırladı. Sosyalist devletin iç ve dış politikasını çizdi. Parti'nin dış politikasındaki amaçlarda hiç bir değişiklik yapılmadı. Barış, uluslararası işbirliği, ulusların bağımsızlık ve özgürlüğü uğruna bir mücadele programı bu Kongre'de geliştirildi. Barış politikasının izlenmesi, öteki uluslarla Sovyetler Birliği arasında kardeşçe ilişkilerin sürdürülmesi, emperyalizme karşı mücadeleyi doğuracağı tesbit edildi.

XXV. KONGRE (Şubat - Mart - 1976)

Kongre, SBKP, MK'nin, Parti'nin, İç ve Dış Politika-daki İvedi Görevleri'ne ilişkin raporunu tartıştı. Barış stratejisinin sürdürülmesi, Parti'nin en yüce amacının halkların hayat düzeylerinin yükseltilmesi olduğu tesbit edildi. Parti'nin ekonomi politikası, sosyalist üretimin dinamik, dengeli ve verimli gelişmesine, bilimsel çalışmaların, teknoloji alanındaki gelişmelerin hızlandırılmasına, ulusal ekonominin her biriminde daha üstün çalışmaya yönlendirildi.

XXVI. KONGRE (Şubat - Mart - 1981)

Kongre, SBKP, MK'nin, Parti'nin İç ve Dış Politika'daki İvedi Görevleri Konusundaki Raporu'nu tartıştı. Parti'nin, hayatın bütün alanlarında, siyasal, örgütsel, ideolojik ve eğitim çalışmalarındaki, ülkenin kalkınmasına ilişkin sonuçların kapsamlı bir değerlendirmesini yaptı. Parti'nin iç ve dış politikasını belirledi.

SBKP MK'NİN 27. PARTİ KONGRESİNE SUNULAN SİYASAL RAPORU*

Delege yoldaşlar,
Değerli konuklar,

SBKP 27. Kongresi, ülke ve genel olarak da çağdaş dünya hayatının, çok önemli bir devresinde toplanmış bulunuyor. Parti ve Sovyet halkı önünde, bütün sorumluluğumuzun bilinci içinde, çalışmaya başlıyoruz. Görevimiz, Leninist biçimde, içinde yaşadığımız zamana ilişkin geniş bir anlayış geliştirmek ve amaçlarımızın görkamliliği ile gerçek olanaklarımızı Partinin planlarıyla her bireyin umutlarını ve beklentilerini organik bir biçimde kaynaştıracak, her yönden dengeli, gerçekçi bir çalışma programı hazırlamaktır. 27. Kongre kararları, yıllarca ve on yıllarca öncesinden, hareketimizin, yani Sovyet sosyalist toplumunun nitelikçe yeni bir durum doğrultusunda hareketin hem karakterini, hem de uyumlu gelişmesini belirleyecektir.

Kongre, SBKP Programının yeni redaksiyonunu, Parti Tüzüğündeki değişiklikleri, beş yıllık ve daha uzun vadeli, Ekonomik Gelişmenin Anahtarlarını tartışıp benimsemeyi

* Bu siyasal rapor, SBKP MK 27. Kongresinde (25 Şubat 1986) MK Genel Sekreteri Mihail Gorbacov tarafından okunmuştur.

kendine tarihsel bir görev bilmektedir. Bu belgelerin Partimiz, Devletimiz ve halkımız açısından ne kadar değerli olduğunu vurgulamak gereğini duyuyorum. Bunlar, yalnızca, geride bıraktığımız dönemin değerlendirilmesini ve acil görevlerin formülasyonunu değil, aynı zamanda, geleceğe bakışımızı da içermektedir. Söz konusu olan, Sovyetler Birliği'nin 21. yüzyıla nasıl gireceği, sosyalizmin takınacağı tavrın ve konumlarının, insanlığı bekleyen geleceğin ne olacağıdır.

Yürürlükteki Parti Programı'nın kabulünden bu yana, Sovyet toplumu uzun bir gelişme yolu kaydetmiştir. Gerçekten bütün ülkeyi yeniden kurduk; ekonomide, kültürde, sosyal alanda çok büyük gelişmeler sağladık; yeni toplumun kurucusu kuşaklar yetiştirdik. Uzayın yolunu insanlığa açtık. Askeri ve stratejik tam eşitliği güvence altına aldık; böylece, emperyalizmin saldırgan planlarını ve nükleer savaş başlatabilme imkânlarını, büyük ölçüde sınırladık. Anavatanımızın ve dünya sosyalizminin konumları, uluslararası arenada son derece sağlamlaşmıştır.

Ülkenin almış olduğu yol, onun ekonomik, sosyal ve kültürel kazanımları, Marksist-Leninist teorinin hayatîyetini, sosyalizmin barındırdığı ve Sovyet toplumunun ilerleyişinde maddileşen büyük potansiyeli göz kamaştıracak biçimde doğrulamıştır. Yoğun çalışma ve mücadele yılları olan bu süre içinde gerçekleştirdiklerimizden haklı olarak kıvanç duyabiliriz.

SBKP yönetimi, başarılmış olanların tam bir değerlendirmesini yaparak, siyasal ve pratik hayattaki ihmallerimizi, ekonomik, sosyal ve manevi alandaki olumsuz eğilimleri, bu olguların nedenlerini, partiye ve halka içtenlikle ve açıkça anlatmayı kendine bir ödev bilir. Bir kaç yıl içinde, Parti ve hükûmet organlarının pratikteki çalışmaları, yalnızca nesnel etkenlerden dolayı değil, bunun yanı sıra, her şeyden önce, öznel sebeplerle de, zamanın ve hayatın dayattığı şeylerin gerisinde kalmış bulunuyordu. Ülkenin gelişimine ilişkin sorunlar, bir taraftan çözümlenirken, bir yandan da, bundan daha hızlı biçimde çoğalıyordu. İşletme yönetimi biçim ve yöntemlerinin hareketsizliği, hantallığı, çalışma

alanında dinamizmin zayıflaması, bürokrasinin tırmanması, bütün bunlar, önemli zararlara yol açmıştır. Toplum hayatında durağanlık olguları kendini göstermeye başladı.

Durum, değişiklik gerektiriyordu; hem yerel, hem de merkez organlarında garip bir zihniyet egemen olmaya başladı: Herkes, hiç bir şeyi değiştirmeden, işler nasıl iyileştirilir diye kendi kendine soruyordu. Ama bu mümkün değildir, yoldaşlar. İnsan bir an durursa, bir kilometre geride kalır. Olgunlaşmış sorunların çözülmesinden kaçınılamaz. Böyle bir tutum, ülkeye, devlete, partiye çok pahalıya mal olur. Bunu yüksek sesle ve anlaşılır bir dille belirtmemiz gerekiyor!

Toplumun sosyoekonomik gelişmesindeki olumsuz olguları, elden geldiğince hızla gidermek, gerekli dinamizmi ve hızlandırmayı ona kazandırmak, gelecek konusunda alınmış kararların en yüksek düzeyde kesin ve isabetli olması ve somut çalışmaların, saptanmış amaçlar doğrultusunda etkin ve yetkin olabilmesi için, geçmişin derslerinden sonuna kadar yararlanmak gibi bir görev kendisini kuvvetle dayatmaktadır.

Böyle bir dönüm noktası, yalnızca iç işlerde değil, aynı zamanda Dış işlerde de kendisini dayatmaktadır. Çağdaş dünyanın gelişmesinde ortaya çıkan değişiklikler o kadar derin ve önemlidir ki, bu değişiklikler, bütün etkenlerin yeniden değerlendirilmesini ve kapsamlı olarak çözümlenmesini gerektirmektedir. Karşılıklı nükleer cepheleşme durumu yeni yaklaşımları, yöntemleri ve değişik sosyal sistemler, devletler ve bölgeler arasında yeni ilişki biçimlerini bulmaya zorluyor.

Emperyalizmin başlatmış olduğu silahlanma yarışı, 20. yüzyılın bu son döneminde, dünya politikasını şöyle bir sorunla karşı karşıya bırakmaktadır: İnsanlık nükleer tehlikeden kurtulabilecek mi, yoksa, nükleer çatışma ihtimalini yükselten cepheleşme politikası mı üstün gelecektir? Sermaye dünyası, hegemonya ideolojisinden ve politikasından vazgeçmiş değildir; yöneticileri sosyal öç alma umudunu, henüz yitirmemiştir; hâlâ kuvvete dayalı üstünlük güçleri ile oylanmaktadır. Bugün olup bitenlerin gerçekçi bir yol-

la değerdendirilmeleri, egemen sınıfın düşüncesinde, ön yargı ve boş inançlar arasında, kendisine güçlölkle bir yol açabilmektedir. Fakat, bu tarihsel dönemin karmaşıklığı ve yoğunluğu nükleer silahları yasaklama ve öteki kitlesel kırım araçları gibi bunları da bütünüyle ortadan kaldırma, uluslararası ilişkileri esenliğe kavuşturma gerekliliğini giderek daha da ivedi kılmaktadır.

Toplumumuzun sosyoekonomik gelişmesini hızlandırma kararının, 1985 Nisan Plenumu'nda benimsenmesi, ülke içinde ve dünya arenasındaki temel olarak yeni durumun Parti tarafından derinden derine anlaşılmış olduğunu ve Parti'nin ülke geleceğı konusundaki sorumluluğunu değerdendirdiğini, bu iradeye sahip olduğunu ve gereken değışikliği yapacağını doğrulamaktadır.

Uzun vadeli ve temel görevleri formüle eden Merkez Komitesi, sosyal gelişmenin gerçekten bilimsel teorisi olan Marksizm-Leninizm'i tutarlı bir biçimde kılavuz edinmiştir. Bu teori, emekçi halkın temel çıkarlarını, sosyal adalet ideallerini dile getirmektedir. Onun hayati gücü, hiç değışmeyen canlılığından, yeni olguları ve olayları sürekli yaratici bir anlayışla genelleştirme ve geliştirme yeteneğinden, devrimci mücadele ve sosyal kuruculuk deneyiminden kaynaklanıyor.

Bize yol gösteren teoriyi, her yerde ve bütün koşullarda geçerli, donmuş bir şemalar ve reçeteler koleksiyonuna dönüştürme yolundaki her çeşit eğilim, Marksizm-Leninizm'in özüne ve ruhuna kesinlikle aykırı düşer. Daha 1917'de Lenin, «tarihsel sürecin her özel **evresinin somut** ekonomik ve siyasal koşullarıyla zorunlu olarak değışikliğe uğrayan, olsa olsa ancak **genel** görevleri gösterebilen 'formüller'i, yalnızca ezberlemek ve tekrar etmek»le Marx ve Engels'in haklı olarak alay ettiğini yazıyordu. İşte yoldaşlar, bunlar, hepimizin üzerinde düşünmek ve kavramak zorunda olduğu sözlerdir.

İçinde bulunduğumuz **somut** ekonomik ve siyasal durum ve Sovyet toplumu ile bütün dünyanın geçmekte olduğu tarihsel sürecin bu özel **evresi** de Parti'nin ve onun her üyesinin yaratıcılık göstermesini; yenileşme ve alışılmış,

ama zamanını da doldurmuş tasarımlar çerçevesinden çıkabilme yeteneği göstermesini gerektiriyor.

Kongre'nin hazırlık belgelerinin tartışılması sırasında, hayatımızın ve Parti politikasının bütün temel sorunları üzerinde geniş, içten ve yapıcı bir görüşme açılmıştır. Bizler bu foruma, bir bütün olarak Parti'nin ve halkın deneyimi, bilgeliği ile zenginleşmiş olarak geldik. İlerdeki hareketimize istenilen hızlandırmayı kazandırabilmek için çalışması gereken araçların nasıl bir düzenleme ile harekete geçilmesi gerektiği şimdi daha iyi anlaşılmaktadır.

Şimdi, çok şey, daha doğrusu her şey, sosyalist sistemin üstünlüklerini ve imkânlarını, ekonomik gücünü ve sosyal potansiyelini kullanmakta, devrini tamamlamış sosyal kalıpları, çalışma yöntemlerini ve tarzını yenileştirmekte, onları yeni koşullara uyarlamakta göstereceğimiz etkinliğe ve yetkinliğe bağlı olacaktır. Ancak, böyle bir yolla ülkemizin gücünü artırabiliriz; Sovyet halkının maddi ve manevi hayatını nitelikçe üstün bir düzeye çıkarabiliriz; sosyal bir sistem olarak sosyalizm örneğinin, dünyanın gelişimi üzerinde yaratıcı etkisini güçlendirebiliriz.

Bizler geleceğe güvenle bakıyoruz; çünkü, görevlerimizi ve bunların gerçekleştirme yollarını açıkça görüyoruz. Bizler geleceğe güvenle bakıyoruz; çünkü, halkın güçlü desteğine dayanıyoruz. Bizler geleceğe güvenle bakıyoruz; çünkü, sosyalist Anavatanın yararına, Komünist Partisi'nin kayıtsız şartsız kendini adanmış olduğu, yüce idealler adına hareket ediyoruz.

I. ÇAĞDAŞ DÜNYA BAŞLICA EĞİLİMLERİ VE ÇELİŞKİLERİ

Yoldaşlar,

Parti Programının yeni redaksiyon taslağı, çağdaş dünyadaki gelişmelerin başlıca yönelimleri ve özellikleri ile ilgili kapsamlı bir çözümleme gerektiriyor. Program, geleceğe ilişkin olarak, dünyanın somut görünümelerini bütün çeşitliliği içinde, önceden sezip kestirme amacı taşımamaktadır. Bu bizce, boşuna bir uğraş olurdu. Buradaki amaç başkadır; ama bu, hiç de daha az önem taşıyor: Bilimsel bir temele dayalı, doğru bir politika izlemek istiyorsak, gerçekliğin temel eğilimlerini açık seçik olarak kavramak zorundayız. Olayların diyalektiğini, nesnel mantığını derinden derine kavrayabilmek, dönemin evrimini yansıtan doğru sonuçlar çıkarabilmek kolay bir iş değildir; ama şu anda bu, mutlaka yapılması gereken bir şeydir.

Daha Ekim Devrimi'nden önce, Lenin, yalnızca ve yalnızca dünya kapitalist ekonomisini düşünerek, bütün boyutlarıyla bütün değişiklikleri yetmiş Marx'ın bile kavramaya yetmeyeceğini belirtmişti. Ama, diye sürdürüyordu Lenin, Marksizm, «bu değişikliklerin ve onların tarihsel gelişimi-

nin ana ve temel çizgileriyle **nesnel** mantığını... ve **yasalarını** bulmuştur.»

Çağdaş dünya karmaşıktır, çeşitlidir ve dinamiktir, birbirleriyle çarpışan eğilimler ve çelişkilerle iç içedir. En karmaşık alternatiflerin, endişelerin ve umutların olduğu bir dünyadır. Şimdiye kadar hiç bir zaman gezegenimiz böylesine büyük siyasal ve fiziksel gerginlikler altına girmemiştir. Hiç bir zaman insan doğaya böylesine büyük bedel ödemiş ve kendi eliyle yarattığı gücün karşısında bu kadar zayıf kalmamıştır.

Dünyadaki gelişme, Marksizm-Leninizm'in çıkardığı şu temel sonucu doğrulamaktadır; toplumun tarihi, rastlantısal bileşenlerin bir toplamı değildir, düzensiz bir «Brown hareketi» söz konusu değildir; tersine, ileriye doğru yol alan, mantıklı bir süreç söz konusudur. Onun çelişkileri yalnızca eski dünyanın, ileri adım atmasını engelleyen her şeyin mahkûm edilmesini ortaya koymakla kalmaz, aynı zamanda, sosyal ilerleyişin kaynağı ve harekete geçiren gücüdür. Bu sömürü ve sömürücü sınıflar var olduğu sürece kaçınılmaz olan bir mücadele koşullarında açılıp gelişen ilerleyiştir.

Büyük Ekim Devrimi ile başlamış olan kurtuluş devrimleri 20. yüzyılın çehresini belirlemektedir. Bilim ve teknik alanlardaki kazanımlar ne kadar önemli olursa olsun, bilimin ve tekniğin hızla ilerleyişinin toplum hayatı üzerindeki etkisi ne olursa olsun, yalnız manevi ve sosyal kurtuluşunu sağlamış olan insan gerçekten özgürdür. Bu yoldaki güçlükler –eski dünyanın neden olduğu nesnel ve yapay koşullar– ne olursa olsun, tarihin akışı tersine çevrilemez.

Yüzyılımızın sosyal dönüşümleri, toplumun daha sonraki gelişme koşullarını değişikliğe uğrattıyor: Ülke içinde ve uluslararası ekonomik, siyasal, bilimsel, teknik yeni etkenler harekete geçiyor. Devletlerin ve halkların birbirine bağımlılığı giderek daha da sıklaşıyor. İster dış politika, ister ekonomik ve sosyal çalışma kapasitesi, ister toplumun manevi çehresi söz konusu olsun, bütün bunlar, her devlete, özellikle kesin istekler dayatıyor.

Çağımızdaki ilerleyiş, haklı olarak sosyalizm ile özdeş-

tir. **Dünya sosyalizmi** güçlü bir uluslararası varlıktır; oldukça gelişmiş bir ekonomiye, sağlam bir bilimsel temele, güvenilir bir siyasal ve askeri potansiyele dayanmaktadır. İnsanlığın üçte birinden çoğunu; insan ile toplumun düşünsel ve manevi zenginliklerinin uyumlu şekilde serpilip gelişmesi yolunda ilerleyen düzinelerce ülkeyi ve halkı temsil etmektedir. Ne ezenlerin ne de ezilenlerin ne sömürenlerin ne de sömürülenlerin içinde bulunduğu; iktidarın halka ait olduğu; sosyalist adalet ilkelerine dayalı yeni bir yaşama biçimidir. Kolektivizm ve kardeşçe karşılıklı yardımlaşma, özgürlük düşüncelerinin zaferi, toplumun her üyesinin haklarının ve yükümlülüklerinin birbirinden ayrılmaz birliği, bireyin onuru, gerçek bir insancılık, onun ayırdedici özellikleridir. Sosyalizm, bütün insanlığa sunulmuş gerçek bir imkân, geleceğe uzanan bir örnektir.

Sosyalizm öyle ülkelerde doğup kurulmuştur ki, bu ülkeler o sırada ekonomik ve sosyal bakımdan ileri ülkeler olmaktan çok uzaktaydılar; hayat tarzları, tarihsel ve ulusal gelenekleri bakımından da birbirinden çok farklıydılar. Ama her biri kendine özgü yolu bularak, bu yeni toplumsal sistem doğrultusunda ilerliyordu; böylece, aynı ekonomik temelin somut görünüşleri bakımından «sonsuz çeşitlilikleri ve nüansları» konusunda Marx'ın daha önceden söylediklerini doğruluyorlardı.

Ancak bu yol ne dümdüz ne de basitti. Geri kalmış ya da iflas etmiş bir ekonomiyi yeniden düzenlemek, milyonlarca insanın temel eğitimini sağlamak, onları barındırmak, beslemek, ücretsiz tıbbî yardımda bulunmak son derece güç olmuştu. Yepyeni sosyal görevler, emperyalizmin aralıksız askeri, ekonomik, siyasal ve psikolojik baskısı, savunma için büyük çaba göstermek zorunluluğu, olayların akışı üzerinde, bunların niteliği üzerinde, uygulanan sosyoekonomik programların ve dönüşümlerin hızı üzerinde yansımaktan geri kalmıyordu. Bütün bunlar, siyasal yanlışlıklar yapmadan, çeşitli öznelci sapmalar olmadan gerçekleşmemiştir.

Fakat hayat budur; hayat, her zaman çelişkilerin, zaman zaman da beklenmedik çelişkilerin çeşitliliği içinde kendini gösterir. Çok önemli başka bir nokta daha var: Sos-

yalizm, sosyal sorunları, her yönüyle yeni bir temel üzerinde, yani, kolektivist bir temelde çözme imkânını getirdi; ülkeleri daha yüksek bir gelişme düzeyine çıkardı; emekçilere onurlu ve güvenceli bir hayat sağladı.

Sosyalizm, sosyal ilişkileri sürekli yetkinleştirir, kazanımları düzenli olarak çoğaltır, daha etkileyici ve daha çekici bir örnek ortaya koyar, sosyalist hayat tarzının gerçek insancılığını gösterir. Bu yolla, insanlığa karşı olan bütün uygulamalara, savaş ve militarizm, gericilik ve şiddet politikasının ve ideolojisinin önüne giderek daha güçlenen sağlam bir engel diker, sosyal ilerleyişe etkin bir biçimde katkıda bulunur. Sosyalizm, bundan böyle, maddi ve manevi bakımdan etkili bir güç oldu, çağdaş uygarlığa açılan imkânları gösterdi.

Sosyal ilerleyişin akışı, **antisömürgeci** devrimlerle, ulusal kurtuluş hareketleriyle, bir çok devletin yeniden doğuşuyla ve daha başka düzinelerce ülkenin ortaya çıkışıyla sıkı sıkıya bağlıdır. Bunlar, siyasal bağımsızlıklarını kazanarak, geriliği, yoksulluğu, zaman zaman da korkunç bir sefaleti, yani köleci bir geçmişin bütün ağır mirasını ortadan kaldırmak uğruna çetin bir mücadeleye girmektedir. Eski den emperyalist politikanın kurbanı olan ve bütün haklardan yoksun bulunan bu ülkeler, şimdi kendi tarihlerini kendileri yapıyorlar.

Sosyal ilerleyiş, **uluslararası komünist ve işçi hareketinin** gelişmesinde, savaşa ve nükleer silahlanmaya karşı olan hareket de dahil, çağımızın yeni ve demokratik kitle hareketinin serpilip gelişmesinde ifadesini bulur. Bu ayrıca, kapitalist dünyada, özellikle, emperyalizmin merkezi olan Amerika Birleşik Devletleri'nde siyasal güçlerin kutuplaşmasında da açıkça kendini gösterir. Burada ilerici eğilimler, örgütlü gericiliğin, aptallaştırıcı yanlış bilgilendirme dalgasını yoğunlaştıran muazzam propaganda aygıtının devamlı baskısı altında, tekелci despotizm sisteminde kendilerine bir yol açmak zorundadırlar.

Marx, sömürücü toplumdaki ilerleyiş, «iksirini yalnızca kurbanlarının kafatasından içmek isteyen o iğrenç pagan putu»na benzetmişti. Marx, şöyle yazıyordu: «Günümüzde

her şey, adeta karşıtını doğurmaktadır. Olağanüstü bir güçle donanmış, gücü azaltacak ve insanın verimli çalışmasını artıracak durumda olan makina, bakıyoruz ki, insanı açlığa ve sefalete sürüklemektedir. Yakın zamanlarda keşfedilmiş zenginlik kaynakları, bilinmez kahredici bir büyü ile yerlerini yoksunluk kaynaklarına bırakmaktadır. Sanattaki zaferler, büyük bir ihtimalle manevi niteliklerinin yitilmesi pahasına satın alınmaktadır. Bütünlüğü içinde insanlık, doğa karşısında sürekli güç kazanırken, birey, öteki insanların ya da kendini aşağılamanın kölesi oluyor. Sanırsınız ki, bilimin katıksız aydınlığı, cehaletin karanlık perdesinden başka bir yerde parıldayamaz. Bütün buluşlarımız ve bütün ilerleyişimiz, sanki maddi kuvvetlerin düşünsel bir hayatla dolmasına ve insan hayatının beyinsiz bir maddi kuvvet düzeyine inmesine yol açmaktadır.»

Marx'ın çözümlemesinin tarihsel kapsamı, açıklığı ve derinliği şaşırtıcıdır. 20. yüzyıl burjuva gerçekliğine uygulandığında, sanırsınız, 19. yüzyıldakinden daha güncel olmaktadır. Bir yandan, bilim ve tekniklerin baş döndürücü bir hızla gelişmesi, doğadaki güçlere egemen olma, insanlığın, hayat koşullarını iyileştirme doğrultusunda hiç duyulmadık imkânlar yaratmaktadır. Öte yandan, «uygar» 20. yüzyıl, emperyalizmi, en kanlı savaşlar, militarizmin ve faşizmin kudurganlığı, soykırımı, milyonlarca insanın yoksulluğu gibi ürünleriyle tarihe geçmiştir. Sermaye dünyasında cehalet ve bilgi düşmanlığı, bilim ve kültürün en yüksek başarılarıyla birlikte ve yan yana varlığını sürdürüp gitmektedir. Komşuluk etmek, karşılıklı işbirliği ve anlayış yollarını araştırmak zorunda olduğumuz toplum, işte böyle bir toplumdur. Tarihin buyruğu budur.

İnsanlığın ilerleyişi, **bilimsel ve teknik devrime** doğru-
dan doğruya bağlıdır. Bu devrim yavaş yavaş, adım adım
olgunlaşmış ve daha sonra, yüzyılımızın son çeyreğinde in-
sanın maddi ve manevi imkânlarının devasa bir biçimde
artmasına yol açmıştır. Bunların ikili bir niteliği vardır.
İnsanlığın üretici güçlerinde nitel bir sıçrama söz konu-
sudur. Buna karşılık, yıkım araçlarında, askeri alanda, tarih-
te ilk defa, gezegenimizde yaşayan her şeyi yok edebilecek

kapasite ile insanı «donatmış» olan, nitel bir sıçrama da söz konusudur.

Değişik sosyopolitik sistemlerde bilimsel ve teknik devrim, farklı görünümeler ve sonuçlar ortaya koyuyor. 80'li yılların kapitalizmi, elektronik ve enformasyon biliminin, bilgisayarlar ve robotlar yüzyılının kapitalizmi, gençler ve eğitilmiş kişiler de dahil, milyonlarca insanı sokağa atıyor. Zenginlik ile iktidar, giderek az sayıda insanın elinde toplanıyor. Silahlanma yarışı militarizmi ölçsüz bir biçimde körüklüyor ve o da, iktidarın siyasal kaldıracılarını adım adım ele geçiriyor. 20. yüzyılın en korkunç, en tehlikeli olgusu oluyor; onun yüzünden, ileri bilimsel ve teknik fikirler kitlesel kırım silahlarına dönüşüyor.

Bilimsel ve teknik devrim, şu en can alıcı soruyu geliştirmekte olan ülkelerin karşısına çıkarmaktadır: Onlara, bilim ve tekniğin kazanımlarından tam olarak yararlanmak, böylece yenisömürgeciliğe ve emperyalist sömürüye karşı mücadelede kuvvetlerini artırmak fırsatı verilecek midir, yoksa bu ülkeler, dünyadaki gelişimin çevresi üzerinde kalmaya mahkûm mu olacaklardır? Bilimsel ve teknik devrim, dünyanın bu kesiminde ilerleyişi engelleyen, birçok sosyo-ekonomik sorunun çözülmemiş olduğunu açık bir şekilde gösteriyor.

Sosyalizm, çağdaş bilimi ve tekniği insanlığın hizmetine sunmak için gerekli olan her şeye sahiptir. Ancak, bilimsel ve teknik devrimin sosyalist toplum karşısına bazı sorunlar çıkarmadığına inanmak da yanlış olacaktır. Uygulamanın da ortaya koyduğu gibi, onun gelişmesi, sosyal ilişkilerin yetkinleşmesine, yeni bir düşünce biçiminin, yeni bir zihniyetin oluşturulmasına, dinamizmin bir hayat tarzı ve kuralı olarak kabul edilmesine bağlıdır. Bu bilimsel ve teknik devrim, mevcut yönetim şemalarının sürekli olarak gözden geçirilmesini, yenileştirilmesini gerektirmektedir. Başka bir deyişle, bu devrim, sadece yeni ufuklar açmakla kalmaz, aynı zamanda ülkelerin iç hayatının ve uluslararası ilişkilerin örgütlenmesi konusunda daha yüksek istemler ileri sürer. Bilimsel ve teknik ilerleyiş, şüphesiz, ne sosyal gelişme yasalarını ortadan kaldırabilir ne de bu gelişmenin

sosyal amacını ve içeriğini değiştirebilir; ama dünyada var olan bütün süreçler ve bu süreçlerin çelişkileri üzerinde muazzam bir etki yapar.

İki sosyoekonomik sistemin, hem ortaya çıkan sorunları kavrayıp çözmeye hazır olup olmayışları hem de bu konudaki yetenekleri bakımından birbirinden köklü biçimde ayrıldıkları bilinmezlikten gelinemez.

   nc  bin yılının eşiğinde, içinde yaşadığımız dünya işte böyle bir dünyadır. Bu umut dolu bir dünyadır, çünkü, şimdiye kadar hiç bir zaman insanlar, uygarlığın gelişmesini sürdürmek yolunda, her alanda bu kadar donatımlı olmamıştır. Ama bu, aynı zamanda, içinde bir o kadar tehlike ve çelişki de taşıyan bir dünyadır ki, bu da bizi, tarihin belkide en ürkütücü bir döneminin bu olduğunu söylemek zorunda bırakmaktadır.

İnsanlığın geleceği bakımından birinci ve en önemli olan çelişkiler grubu, **iki sistemin, iki oluşumun devletleri arasındaki ilişkilere** bağlıdır. Bu çelişkilerin uzun bir geçmişi vardır. Rusya'da Büyük Ekim Devrimi'nden dünyanın sosyal ve sınıfsal ilkeye göre bölünmesinden bu yana, hem olayların değerlendirilmesinde, hem de dünyanın sosyal perspektifi ile ilgili görüşlerde temel farklılıklar ortaya çıkmıştır.

Kapitalizm, sosyalizmin doğuşunu, tarihin «düzeltilmesi» gereken bir «hatası» olarak karşılamıştı. Hukuk ve ahl k  hiçe sayarak, hangi araçlarla ve ne pahasına olursa olsun, askeri müdahale ile, ekonomik abluka ile, yıkıcı eylemlerle, kimi yaptırımlar ve «cezalar» yoluyla ya da, her türlü işbirliğini reddederek, düzeltilmesi gereken bir yanlışlık olarak karşıladı; ama hiç bir şey yeni sistemin ve onun tarihsel hayat hakkının pekişmesini engelleyemezdi.

Kapitalist dünyadaki yönetici sınıfların gerçeklikleri anlamakta karşılaştıkları güçlük, iki dünyayı bölen her türlü çelişkiler grubunu kuvvet yoluyla çözme eğilimlerinin periyodik tekrarları, elbette rastlantıya bağlanamaz. Emperyalizmin içinde barındırdığı görünmez güçler ve onun sosyoekonomik özü, onu, iki sistem arasındaki rekabeti askeri cepheleşmeye dönüştürmeye s r klemetedir. Sosyal nite-

liğı gereğince emperyalizm, durmadan saldırgan, maceracı politika üretmektedir.

Burada, silah fabrikatörleriyle etkin askeri bürokrat grupların doymak bilmeyen iştahları, tekellerin, ham madde kaynaklarını ve dünya pazarlarını ele geçirmek yolundaki aç gözlü çıkarları, meydana gelen değişiklikler karşısında burjuvazinin korkusu, son olarak, giderek ağırlaşan kendine özgü sorunlarını sosyalizmin sırtına yıkarak çözme çabaları gibi bir çok nedenlerden söz edilebilir.

Bu çabalar, özellikle, Amerika Birleşik Devletleri emperyalizminin bir niteliğidir. Faşizmin ve militarizmin ezilmesinin, savaşı bir dünyanın kurulması için gerekli ortamı yaratır gibi görüldüğü ve bu amaçla uluslararası bir işbirliği mekanizmasının -Birleşmiş Milletler Örgütü- yaratılmış olduğu bir anda, yani 1945'ten sonra, nükleer ve başka silahlar yarışının başlatılmasının kökeninde, yalnızca, emperyalist ideoloji ve politika, sosyalizm ve SSCB için en olumsuz dış koşulları yaratma isteği bulunuyordu. Emperyalizmin niteliği, bu defa da kendine ihanet etmemiştir.

Bugün de, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki tekeli burjuvazinin sağ kanadı askeri harcamaları, dünya üzerindeki üstünlük iddialarını, başka ülkelerin iç işlerine karışmayı, Amerikan emekçilerinin çıkarlarına ve haklarına karşı yapılan saldırıyı haklı çıkarmak amacıyla, uluslararası gerginliğin artırılmasından yararlanmaktadır. Müttefiklerine baskı yapmak, onları kendisine son derece itaatkâr kılmak, onları Washington'un diktasına bağlamak için gerginlikten yararlanmak niyeti de, anlayabildiğimiz kadarıyla, hiç de küçümsenmeyecek bir rol oynamaktadır.

Askeri cepheleşme ve topyekûn çatışma politikasının geleceği yoktur. Geçmişe sığınma, geleceğe karşı meydan okuma değil, daha çok umutsuzca bir davranıştır. Ama bu durum, hiç de o kadar tehlikesiz değildir. Washington, ne zaman ve ne ölçüde bunun bilincine varacağını da davranışlarıyla ortaya koyacaktır. Biz, kendi hesabımıza, uluslararası durumu köklü bir şekilde iyileştirmek için, elimizden gelen her şeyi yapmaya hazırız. Bunun için, sosyalizmin, ne ilkelerinden, ne de ideallerinden vazgeçmeye ihtiyacı

vardır. Sosyalizm, geçmişte daima birbirinden farklı sosyal sistemlere sahip devletlerin barış içinde yan yana yaşamasından yana olmuştur ve bugün de bundan yanadır.

Tarihin akışını kuvvet yoluyla durdurmaya, geçmişte tekrar yaşatmaya çalışan emperyalizmin tersine olarak, sosyalizm, hiç bir zaman, kendi isteği ile geleceğini uluslararası sorunların askeri yolla çözümlenmesine bağlamamıştır. Bu, Büyük Ekim Devrimi'nin zaferinden sonra Partimizde açılmış olan ilk büyük tartışma tarafından doğrulanmıştır. Bilindiği gibi, bu tartışma sırasında, sözüm ona, sosyalizmi başka ülkelere taşımak iddiasında olan, «devrim ihracı» teorisini savunan Troçkistlerin ve «sol komünistler»in görüşleri, kesinlikle reddedilmişti. Daha 1918'de Lenin'in vurguladığı gibi, bu durum, «Marksizm ile asla uyuşmayacaktır; çünkü Marksizm, devrimleri doğuran sınıfsal uzlaşmazlıkların keskinliğinin artmasıyla birlikte gelişen devrimleri 'hızlandırma'ya daima karşı olmuştur.» Bugün de yine kesinlikle inanıyoruz ki, dışarıdan, özellikle de askeri yollarla devrim tahrikine kalkışmak boşuna ve kabul edilmeyecek bir yoldur.

Sermaye dünyasının yaşamış olduğu bunalımlar ve sorunlar, onun kendi bağrında doğar ve eski toplumun kendi içindeki uzlaşmaz çelişkilerin mantıkî bir sonucudur. Bu anlamda, kapitalizm, gelişirken aynı zamanda kendi kendini reddeder. Emperyalist ülkelerin yönetici çevreleri, kapitalizmin gelişmesinin gerileme dönemindeki sorunlarının artışı engelleyemediklerinden, tarihin mahkûm ettiği bu toplumu kurtarmak bakımından yetersiz olduğu açık olan yol ve yöntemlere baş vurmaktadır.

Bugün, yayılmakta olan Sovyet ya da komünist 'tehdi-di' efsanesi, silahlanma yarışını ve emperyalist ülkelerin saldırganlığını haklı göstermek anlamına geliyor. Fakat, savaş yolunda ne uluslararası alanda ne de ülke içinde mantıklı çözümler bulunamayacağı, giderek daha çok açıklığa kavuşmaktadır. Dünyadaki gelişme perspektiflerine zıt görüşlerin mücadelesi ve çatışması, özellikle karmaşık bir nitelik kazanmıştır. Dünyada, muazzam nükleer stoklarının biriktirildiği ve uzmanların, yalnızca, bunun insanlığı kaç

defa yok edebileceğini tartıştıkları bir zamanda, savaşın eşiğinden, dehşet dengesi politikasından, iki sisteme bağlı devletler arasında normal, uygar ilişki biçimlerine geçmek zamanı çoktan gelmiştir.

Gelecek yıllarda başlıca mücadele, anlaşıldığı kadarıyla, barışı koruyabilecek politikanın hakiki içeriği üzerinde odaklaşacaktır. Bu, çetin ve çok yönlü bir mücadele olacaktır; çünkü, yönetici çevreleri dünyanın gerçekliklerini ve perspektiflerini sağlıklı şekilde değerlendirmek, kendi deneyimlerinden ve başkalarının deneyimlerinden ciddi sonuçlar çıkarmak istemeyen bir toplumla karşı karşıyayız. Bütün bunlar, onun iç «dokunulmazlıklar»ının çürümüşlüğü-nü, sosyal olarak yaşlanmışlığını isbatlamaktadır; bu, ege-men güçlerin politikasında, büyük değişikliklerin olması ihtimalini azaltmakta, onların akılsızlık yapma derecesini artırmaktadır.

Bunun içindir ki, ortaya çıkan durumda, sosyalist ve kapitalist ülkeler arasında, Amerika Birleşik Devletleri ile SSCB arasında gelecekteki ilişkileri önceden kestirmek kolay değildir. Buradaki belirleyici etkenler, dünya arenasındaki güçler dizilişi, barış potansiyelinin büyümesi ve etkinliği, nükleer savaş tehdidine etkin olarak karşı koyma kapasitesi olacaktır. Bir çok şey, Batı yönetici çevrelerinin göstereceği durumun değerlendirilmesinde, gerçekçilik düzeyine bağlı kalacaktır. Fakat, politikacıların sadece gözleri değil, ruhları da kör olunca, bir çok şey kötüye gitmektedir. Nükleer savaşın bütünüyle kabul edilemez olmasıyla birlikte, devletler arasındaki ilişkileri düzenleyen kural, sistemlerin cephelışmesinden çok, barış içinde yan yana yaşaması olmalıdır.

İkinci gruptaki çelişkiler, **kapitalist dünyanın kendi iç çelişkileridir**. Geçen dönem, **kapitalizmdeki genel bunalımın**, giderek daha keskinleştiğini bol bol doğrulamıştır. Sömürücü niteliği değişmemiş olan çağdaş kapitalizm, bir çok bakımdan, 20. yüzyılın başlangıcında, hattâ ortasında olduğundan daha farklıdır. Alabildiğine büyüyen üretici güçler ile özel mülkiyete dayalı toplumsal ilişkiler arasındaki çatışma,

bilimsel ve teknik devrim temelinde ve onun etkisi altında, çok daha keskinleşmiştir. Burada söz konusu olan, işsizliğin artması, bir bütün olarak sosyal sorunların ağırlaşmasıdır. Her şeye ve her yere giren militarizm, ekonomiyi harekete geçirmenin en geçerli çaresi görülüyor. Siyasal kurumların, manevi alanın bunalımı büyüyor. Her yönde, iç ve dış politikada, ekonomi ve kültürde, insan zekâsının kazanımlarının kullanımında gericiliğin baskısı artıyor. Tutuculuğun geleneksel biçimleri yerini, otoriter eğilimlere bırakıyor.

Ayrıca, kapitalizmin bunalımının, antikomünizmi ve antisovyetizm gibi tehlikeli bir belirtisinden de söz etmek yerinde olur. Burada sadece dış politika söz konusu değildir. Günümüz emperyalist sisteminde bu, iç politikanın da çok önemli bir yanındır; kapitalist ülkelerde, dünyanın sosyalist olmayan kesiminde yaşayan ve mücadele veren bütün öncü ve ilerici unsurlar üzerindeki bir baskı aracıdır.

Genel bunalımın bugünkü aşamasının, kapitalizmde mutlak durağanlık anlamına gelmediği ve ekonomik büyüme, yeni bilimsel ve teknik alanlarda ustalaşma olanaklarını dışlamadığı bir gerçektir. Bu aşama, somut siyasal, askeri ve ekonomik vb. konumların korunmasına ve bazı alanlarda, sosyal ölç alma, daha önce yitirilmiş olan şeylerin yeniden kazanılması olanağına bile «izin vermektedir.» Kapitalizm, çalışan kitlelerin çıkarlarını dile getirebilecek olumlu amaçlardan ve yönelimlerden yoksun olduğundan, günümüzde, kendi bütün çelişkilerinin eşi görülmedik ölçüde birbiriyle örtüşmesi ve bunların karşılıklı olarak birbirlerini güçlendirmesiyle yüzyüze gelmek durumundadır. Gelişiminin bütün tarihi boyunca hiç bir zaman karşılaşmadığı sosyal ve başka amaçlarla karşı karşıya gelecektir.

Emek ile sermaye arasındaki çelişkiler, giderek ağırlaşan çelişkilerin en önünde yer alıyor. 60'lı ve 70'li yılların elverişli ekonomik dengesinde, işçi sınıfı ve emekçiler durumlarını belli ölçüde iyileştirmeyi başarmışlardır. Fakat, 70'li yılların ortasından bu yana, giderek daha sıklaşan ekonomik bunalımlar ve üretimdeki yeni teknolojik yapılanma durumu değiştirdi; bunlar, sermayeye, karşı saldırıya geç-

me, emekçilerin sosyal kazanımlarından büyük bir kısmını geri alma fırsatını verdi. Hayat düzeyi ile ilgili bir çok göstergeye göre, emekçiler yıllarca geriye gitmiş durumdadırlar. İşsizlik, bütün savaş sonrasının rekor rakamına ulaşmıştır. Köylülerin ve çiftçilerin durumu gözle görülür biçimde kötüleşiyor; bazı çiftlikler iflas ediyor, bu işletmelerin eski sahipleri ücretliler saflarına katılıyor. Bazıları da büyük tarım tekellerinin ve bankalarının ağına düşmüştür. Sosyal farklılaşma derinleşmekte, giderek daha açık bir duruma gelmektedir. Örneğin Amerika Birleşik Devletleri'nde, en varlıklı ailelerin %1'i, bütün ailelerin mülkiyet piramidinin tabanında bulunan %80'inin toplam zenginliğini %50 oranında aşan bir zenginliğe sahiptirler.

Emperyalizmin yönetici çevreleri, bu durumun sosyal patlamalar ve siyasal istikrarsızlıkla yüklü olduğunu anlamamazlıktan gelemeler. Ama bu, onların politikasının bir defa daha gözden geçirilmesini sağlamıyor. Tersine, son yıllarda bunlar, bir bütün olarak üstünlüğü elinde tutan, hakim sınıfın en gerici, en uzlaşmaz gruplarıdır. Bu dönem, tekellerin, emekçilerin haklarına karşı özellikle en uygun ve en acımasız bir saldırısıyla kendini belli etmektedir.

Kapitalizmin biriktirdiği bütün saldırı araçları harekete geçmiştir. Sendikalar kovuşturulmakta ve ekonomik şantajlarla karşı karşıya kalmaktadır. Emek düşmanı yasalar çıkarılmıştır. Sol güçler, bütün ilerici güçler takibata uğratılmıştır. Sürekli kontrol ya da daha doğrusu, kişilerin davranış ve düşünce durumuna göre gözetim, denetim ve baskı, kural haline gelmiştir. Bireyciliğin, hayat mücadelesinde en güçlünün haklı olduğu ilkesinin, ahlâksızlığın, demokratik olan her şeye karşı duyulan kinin kararlı propagandası, eşsiz bir yaygınlık kazanmıştır.

Gelecek, emekçilerin hakları ve sosyal ilerleyiş uğruna mücadelesi, emek ve sermaye arasındaki temel çelişkinin nasıl gelişeceğini ve mevcut olan durumdan hangi sonuçların çıkacağını ortaya koyacaktır. Fakat, bazı kapitalist ülkelerde bir bütün olarak iç durumun, politikanın büyük ölçüde sağa kaymasının, uluslararası ilişkiler açısından yaptığı ciddi tehdit de sessizce geçirilemez. Böyle bir dönüm

noktasının sonuçları önceden kolayca kestirilemez, bunların tehlikesi küçümsemez.

Yüzyılımızın son on yılları, **emperyalistlerarası çelişkilerin** yeniden alevlenmesiyle ve bunların yeni biçim ve yönelimlerinin ortaya çıkmasıyla belirginleşmiştir. Kapitalizmin bu çelişkiler grubu, ne sınıf yakınlıkları, ne kuvvetlerin yeniden gruplaşmasına duyulan ilgi, ne ekonomik, siyasal ya da askeri bütüleşme, ne de bilimsel ve teknik devrimle aşılmıştır. Bu sonuncusu, kapitalist üretimin uluslararası düzeye çıkarılması sürecini tartışma götürmeyecek kadar hızlandırmış, hem kapitalist ülkelerin sıçramalarla gelişmesini ve hem de seviyelerinin eşitleştirilmesini yoğunlaştırmıştır. Bilimsel ve teknik ilerleyiş alanında yoğunlaşan rekabet, geride kalanları daha da acımasızcasına etkilemektedir. Kapitalist yeniden üretim koşullarındaki büyük karmaşıklık, bunalım süreçlerinin çokluğu ve sıklığı, uluslararası rekabetin keskinleşmesi, emperyalist rekabete özel bir şiddet ve sertlik kazandırmıştır. Dünya pazarındaki ekonomik ve ticari mücadele, «ulusal» tekeli devlet kapitalizmlerinin gücüne daha fazla dayanmaya tanık olmakta, burjuva devletin rolü giderek daha saldırgan ve bencil bir nitelik almaktadır.

Çokuluslu tekeli sermaye hızla yeni güçler kazandı. Tek tek ülkelerde olduğu kadar bir bütün olarak dünya ekonomisinde de üretim sektörlerini ya da yan sektörleri ezmekte ve tekellere katmaktadır. 80'li yılların başında, kapitalist dünyadaki sanayi üretiminin üçte birinden, dış ticaretin yarısından fazlası, yeni teknik ve teknolojilerin patentlerinin yaklaşık %80'i, çokuluslu şirketlerin hesabına geçmekteydi.

Çokuluslu şirketlerin çekirdeği, Amerikan şirketlerinden oluşmuştur. Bunların yabancı ülkelerde yaratmış oldukları teşebbüsler ağı, ek bir ücretli ve aylıklı işçiler ordusu istihdam etmektedir; bunların sayısı, Birleşik Devletlerde imalat sanayiinde çalışanların yarısına eşittir. Bu ağ, şu anda, aşağı yukarı yılda toplam 1.5 trilyon dolar tutarında mal ve hizmet üretmektedir; bu da Birleşik Devletlerin gayri-safi üretiminin aşağı yukarı %40'ını karşılamaktadır.

Birleşik Devletlerin bu «ikinci ekonomi»si, boyutları bakımından, Federal Almanya Cumhuriyeti, Büyük Britanya, Fransa gibi Batı Avrupa'daki, önde gelen güçlerin ekonomisinden iki ya da üç kat daha büyüktür; yalnız Japonya'dan sonra, ikinci sırada gelmektedir. Bugün, Birleşik Devletler'deki en büyük çokuluslu şirketler, ekonomik etkinliklerinin çapı bütün bir ülkenin gayrisafi ulusal hasılası ile karşılaştırılabilecek impartorlukları oluşturlar.

Günümüzde, **çokuluslu şirketler ile, toplumun siyasal örgütlenmesinin ulusal devlet biçimi arasında** yeni bir çelişkiler düğümü ortaya çıkmakta ve bu düğüm hızla sıkışmaktadır. Çokuluslu şirketler, hem gelişmekte olan ülkelerin, hem de gelişmiş kapitalist ülkelerin egemenliğine zarar vermektedir. Bu şirketler, çıkarlarına uygun düştüğünde tekelci devlet düzenlemesinden aktif olarak yararlanıyorlar ve burjuva hükümetlerinin çalışmalarında kârlarını engelleyecek en küçük bir tehdit gördüklerinde, buna vahşice karşı çıkıyorlar. Fakat aynı zamanda, çokuluslu Amerikan süper tekercileri, genel kural olarak, devlet hegemonyasının ve ülkede, iktidarda olan güçlerin tahakküm hırslarının aktif savunucuları oluyorlar.

Günümüz emperyalizminin başlıca üç merkezinin –Birleşik Devletler, Batı Avrupa, Japonya– ilişkileri gizli ve açık çelişkilerle doludur. Birleşik Devletler'in 1960'lı yılların sonuna kadar yararlanmış olduğu, en yakın rakipleri üzerindeki teknolojik, mali ve ekonomik üstünlük ciddi bir sınamadan geçmiştir. Batı Avrupa ile Japonya, şurada ya da burada Amerikalı patronun yerini almayı başarmıştır. Hattâ, teknik öncülükte olduğu gibi, Amerikan egemenliğinin geleneksel bir alanında, Birleşik Devletler'e meydan okumaktadırlar.

Washington, sürekli olarak müttefiklerini, malzemelerini iç mücadelelerde boşu boşuna harcamamaya çağırmaktadır. Fakat, dolar ve faiz oranlarıyla oynayan Amerikalıların bizzat kendileri, Batı Avrupa ve Japonya'nın zararına kendi ekonomilerini besleyip yaşatmaktan başka bir şey düşünmezlerken, çağdaş emperyalizmin bu üç merkezi, nasıl olur da bir çatı altında toplanabilirler? Emperyalizmin bu üç

merkezinin konumları arasındaki görüş birliği sağlayabildiği ölçüde, en çok Amerikan baskısının ya da açık bir dayatmanın sonucunda olmakta, her şeyden önce de bizzat Birleşik Devletler'in çıkarlarını ve amaçlarını izlemektedir. Sonuç olarak bu, çelişkileri gidermeye değil, tersine keskinleştirmeye yaramaktadır.

Öyle görülüyor ki, bu neden ve sonuç ilişkisi tarafları giderek daha çok düşündürmeye başlamıştır. İlk defa olarak, bazı Batı Avrupa ülkeleri hükümetlerinde, liberal ve sosyaldemokrat partilerde, geniş kamuoyu çevrelerinde bugünkü Amerikan politikasının, Batı Avrupa'nın kendi güvenliği için düşündüğü fikirlerle örtüşüp örtüşmediğini, Birleşik Devletler'in «liderlik» iddialarında çok ileri gidip gitmediğini kavrama sorunu, yüksek sesle tartışılmaya başlanmıştır. Birleşik Devletler'in oyun ortakları artık, hem de bir kaç defa anlamışlardır ki, başkasının gözlükleri insanın kendi gözlerinin yerini tutmamaktadır.

Kuvvetler ilişkisinde meydana gelen değişikliklerin sonucu olarak, merkezkaç ve merkezci eğilimlerin çatışmasının, emperyalist sistemde gelecekte de aynı şekilde sürüp gideceği doğaldır. Bu üç «kuvvet merkezi»nin ekonomik, askeri, siyasal ve başka ortak çıkarlarının oluşturduğu karmaşanın çağdaş dünyanın gerçek koşulları içinde dağılıp parçalanacağı kolay kolay düşünülemez. Ama bu karmaşanın sınırları içinde Washington müttefiklerinin ve rakiplerinin Amerikan diktatörlüğüne üstelik de kendi öz çıkarlarına aykırı olarak, uysal bir biçimde bağlı kalmasını bekleyemez.

Bugün içinde bulunduğumuz dönemde emperyalistler arası çelişkilerin özgüllüğü, önümüzdeki on yıllarda yeni kapitalist «kuvvet merkezleri»nin sahneye çıkmasıyla, onların genel görünümelerini değiştirebilme olanağını da içeriyor. Bu da, kuşkusuz, bir bütün olarak çelişkilerin daha büyümesine, bunların daha sıkı bir şekilde iç içe geçmelerine ve keskinleşmelerine yol açacaktır.

Emperyalizm ile gelişmekte olan ülkeler ve halklar arasında, karmaşık ve hareketli yeni bir çelişkiler bütünü oluşmuştur. Eski sömürgelerinde yarı sömürgelerin kurtulması, kapitalist sistem açısından güçlü bir siyasal ve ideolojik dar-

be olmuştur. 19. yüzyılda oluştuğu ve 20. yüzyılın ilk yarısında sürüp gittiği biçimiyle, bu sistem artık yoktur. İnsanlığın çoğunluğunu oluşturan halkların hayatında, yavaş, çetin, ama geriye dönüşü olmayan bir sosyoekonomik dönüşümler süreci doğmuştur. Hiç de azımsanmayacak temel değişimlere yol açan bu süreç, büyük güçlüklerle de karşılaşmıştır.

Siyasal manevralarla, vaadlerle, hileli yollarla savaş tehditleri ve şantajla çoğu zaman da özgürlüğünü kazanmış ülkelerin iç işlerine doğrudan müdahaleyle, kapitalizm, daha önceden kurulmuş ekonomik bağımlılık ilişkilerinin bir çoğunu kurtarmayı başarmıştır. Bu temelde, emperyalizm yenisömürgeciliğin en safсатаcı sömürme sistemini yaratmasını ve uygulamaya sokmasını özgürlüğünü kazanmış önemli sayıda devleti kendisine daha sıkı bir şekilde bağlamayı başarmıştır.

Bunun sonuçları çok acıklı olmuştur. 2 milyardan fazla insanın yaşadığı gelişmekte olan ülkeler, gerçekte toplu yoksulluk bölgeleri durumuna gelmişlerdir. 80'li yılların başında, özgürlüğünü yeni kazanmış ülkelerde kişi başına düşen gelir düzeyi gelişmiş kapitalist ülkelerdekini %10'undan daha azdı. Son otuz yılda bu fark azalacağı yerde artmıştır. Sorun, sadece göreceli bir yoksulluk değildir. Söz konusu olan okuma yazmadan yoksunluk, cehalet, sürekli yetersiz beslenme, açlık, korkunç ölçüde çocuk ölümü ve yüz milyonlarca insanı kırıp geçiren salgın hastalıklardır.

Bu durum uygarlaşmış insanlığın yüz karasıdır! Bunun sorumlusu emperyalizmdir. Yalnızca tarihsel bakış açısından değil, bütün kıtaları kasıp kavuran ve sonsuz bir geriliği ardında miras bırakan sömürgeci talan açısından değil, aynı zamanda eşit ölçüde, bugünkü uygulamalar bakımından da sorumluluk emperyalizmindedir. Çünkü, sadece geçtiğimiz on yıllarda Amerikan şirketleri, gelişmekte olan ülkelere, yatırmış oldukları sermayelerden dört kat daha fazla kâr sağlamışlardır. Latin Amerika bölgesinde ve Karaipler havzasında, Amerikan tekellerinin kârları, aynı dönemde, yaptıkları yatırımlardan sekiz kat daha büyük olmuştur.

Emperyalist sistemin, büyük ölçüde, gelişmekte olan ül-

kelerin yağmalanması, onların acımasızca sömürülmesi sayesinde yaşamını sürdürdüğünü abartmadan söyleyebiliriz. Bu durumda biçimler ve yöntemler değişmekte, ama nitelik aynı kalmaktadır. Örneğin, Birleşik Devletler'de ulusal gelirin çok önemli bir bölümü bu kaynaklardan sağlanmaktadır. Gelişmekte olan ülkeler, bütün emperyalist devletler tarafından sömürülmektedir; ama, Amerikan emperyalizmi bunu kuşkusuz en ahlâksızca biçimde yapmaktadır. Dengesiz bir mübadele, eşitsiz ticaret, faiz oranları çevresinde döndürülen dolaplar, keyfilik ve çokuluslu şirketlerin pompalanması, tek ve aynı amaçla sürüp gitmektedir. Bunlar, bazılarının yoksulluğunu ve sefaletini daha derinleştirmekte, bazılarının ise servetine servet katmakta ve kapitalist dünya ekonomisindeki kutuplaşmayı güçlendirmektedir.

Gelişmekte olan ülkelerin içler acısı durumu, bugün dünyanın önemli bir sorunudur. Asya, Afrika ve Latin Amerika'daki bir çok çatışmanın gerçek nedenleri, başka yerlerden değil, buradan kaynaklanmaktadır. Yenisömürgeci siyasetlerini, dünya üzerindeki hak iddialarını haklı çıkarmak amacıyla, her yerde «Moskova'nın eli» bahanesini kullanan emperyalist güçlerin yönetici çevreleri tarafından ileri sürülen uydurmalar ne olursa olsun, bu konudaki hakikat işte budur.

Borçlanma sorununu ele alalım. Gelişmekte olan ülkelere her yıl transfer edilen kârların hacmine karşılık olarak, birikmiş borçlar tek bir şeyi, yani, borçlu ülkelerin gelişmeleri ile ilgili planların yavaşlatılmasını, zaten son derece ciddi olan ekonomik ve öteki sosyal sorunların, kaçınılmaz olarak, daha da ağırlaşmasını anlatmaktadır.

Bugünkü koşullarda bu ülkeler elbette borçlarını ödeyemeyeceklerdir. Adil bir çözüm yolu bulunmazsa, bu durum uluslararası ilişkiler açısından siyasal, ekonomik ve sosyal ağır sonuçlar doğurabilecektir. Emperyalist yönetici çevrelerin gizlenen tehlikeyi göremediklerini söyleyemeyiz. Fakat onların bütün kaygıları, gelişmekte olan halkların sömürülmesi ve yoğun olarak sömürülmesi yoluyla, bugünkü kendilerini zenginleştirme sisteminin nasıl kurtarılabileceğini **planlamaktan** ibarettir.

Bu ülkelerin trilyonlara varan borcu ile, son on yılda trilyonları aşan Birleşik Devletler'in askeri harcamalarının büyümesi arasında nedensel bir ilişki olduğuna hiç bir kuşku yoktur. Gelişmekte olan ülkelere her yıl aktarılan ikiyüz milyardan fazla doların, son yıllarda Birleşik Devletler'in askeri bütçesine pratik olarak eşit olması rastlantısal bir durum değildir. İşte bunun içindir ki, militarizm, yenisömürgecilikteki yoğun sömürü sisteminin korunması ve daha da gaddarlaştırılması ile doğrudan doğruya ilgilidir.

Kapitalizmin çelişkilerinin giderek daha keskinleşmesi ve onun egemenlik alanının daraltılmasıyla, yenisömürgeciliğin tekeli sermayeye, başlıca burjuva devletlerde sosyal alanda manevra yapma, bazı emekçi kesimleri satın almak ve sosyal gerginliği azaltma olanağı sağlayan araçların giderek daha önemli bir kaynağı olduğu da apaçıktır. Bu, gerçekten de olağanüstü bir kaynaktır: Nitekim, gelişmiş kapitalist ülkelerde bir işçinin saat ücreti, bazen, Asya, Afrika ve Latin Amerika devletlerinde işçilere ödenen bir kaç günlük ücrete eşdeğer durumdadır.

Bütün bunlar sonsuza kadar sürüp gidemez. Ama kuşkusuz, durumun kendiliğinden düzeleceği gibi bir beklenti içine de girilmemelidir. Statükoyu korumak, tekellerin ve askeri sanayi kompleksinin çıkarlarını savunmak, özgürlüğünü yeni kazanmış ülkelere ilerici dönüşümleri engellemek amacıyla, Birleşik Devletler'in hesabını yaptığı askeri güç, giderek durumu daha da karıştırmaktan, yeni çatışmalar doğurmaktan başka bir şeye yaramaz. Para çuvalı barut fıçılara dönüşebilir. Er ya da geç kapitalizm, burada da, şiddet ve utanmazca yağma politikası ile adil bir temelde işbirliği yapma olanağı arasında bir seçim yapmak zorunda kalacaktır. Çözümler hem köklü, hem de gelişmekte olan halkların çıkarına uygun olmalıdır.

Başka bir grup çelişkinin -uygarlığın bizzat varolmasının temelleriyle ilgili olan global çelişkilerin- çözümlenmesi, ciddi sonuçlar doğurmaktadır. Her şeyden önce sorun çevrenin, hava ve okyanusların kirlenmesi, doğal kaynakların tüketilmesi sorunudur. Sorunlar, sadece, bilimsel ve teknik devrimin ve insanların çalışma alanlarının genişle-

mesi sonucunda ekolojik sistemlerin aşırı yüklenmesi dolayısıyla ağırlaşmamaktadır. Nitekim, bir zamanlar Engels de, doğadan yararlanmayı pazar güçlerinin kör oyununa bağlamaktan ibaret olan uygulamaların ne kadar zararlı sonuçlar doğurabileceğini görmüştü. Ama burada ayrıca, bütün insanlığın malı olarak gezegendeki kaynakların rasyonel biçimde işletilmesini güvence altına alacak uluslararası etkin ve yetkin mekanizmalarla çalışma yöntemlerinin gerekliliği de giderek kendini duyurmaktadır.

Bir devlet ya da devletler grubu bütün insanlığı ilgilendiren dünya sorunlarını kendi başına çözebilecek güçte değildir. Bu durum, ülkelerin çoğunun dünya çapında işbirliğini, sıkı ve yapıcı ortak eylemini gerektiriyor. Haklarda tam eşitlik, her ülkenin egemenliğine saygı temelinde bir işbirliği söz konusudur. Verilen sözlerin bilinçli olarak yerine getirilmesi, uluslararası hukuk kuralları temelinde işbirliği yapmak söz konusudur. Yaşadığımız dönemin kesin buyruğu işte budur.

Kapitalizm, halklara bir **kültür** yoksulluğu, yüzyıllar boyunca yaratılmış manevi değerlerin erozyonunu da getirmektedir. Hiç bir şey, insanı bilgi kadar yüceltmez. Fakat, varoluşunun belki de başka hiç bir döneminde insanlık, yalan ve aldatmacanın baskısını bugünkü kadar duymamıştır. Bütün dünyada burjuva propagandası, ustaca çarpıtılmış bilgiler vermekte, düşünceleri ve duyguları dayatmakta, iktidardaki güçlerin işine gelen sosyal ve meşru bir tutum aktarmaktadır. Halkın bilgilendirilmesinde ve eğitim sisteminde, hangi bilgilerin, hangi değerlerin ve ahlâk kurallarının kullanılacağını bilmek sorunu, her şeyden önce siyasal bir sorundur.

Hayatın dayattığı sorun, kültürü kurtarmak, onu burjuva çarpıtmasından ve yıkımından korumak sorunudur. Bütün insanlığın başlıca görevlerinden birisi de budur. Bugünkü emperyalist uygulamanın uzun vadede, kültür alanında yaratacağı manevi ve ruhsal sonuçları düşünmeden geçemeyiz. Hesapsız bezirgânlığın ve şiddet düşkünlüğünün baskısı altında kültürün yoksullaşması, ırkçılığın, bayağı içgüdülerin, yeraltı dünyasının ve toplumun «ayak takımı»nın

geleneklerinin propagandası insanlık tarafından reddedilme-
lidir ve reddedilecektir.

Sizlerin de gördüğü gibi yoldaşlar, çok sorun vardır; bunlar karmaşık ve büyük çaplı sorunlardır; fakat, genelde bu sorunların kavranmasının önümüzdeki görevlerin çapının ve derinliğinin gerisinde kaldığı da açıktır. Uluslararası hayatta olgunlaşmış sorunları başarıyla çözmenin acil koşulu, siyasal uyumların aranmasına ayrılan zamanı azaltmak ve yapıcı çalışmalara en hızlı şekilde geçmektir.

Her şeyin bizim imkânlarımız dahilinde olmadığını, bir çok şeyin Batı'ya, Batı liderlerinin, tarihsel önem taşıyan kavşaklarda sağduyularını yitirmeme yeteneğine bağlı olacağını çok iyi bilmekteyiz. Bir gün, Amerikan başkanı şöyle demişti: Gezegenimiz dünya dışından gelecek varlıkların tehdidi ile karşılaşır, SSCB ile ABD hızla ortak bir dil bulacaklardır. Fakat nükleer felaket, o esrarengiz dünyadışı varlıkların dünyaya çıkarma yapmalarından daha somut bir tehdit değil midir? Ekolojik tehdit yeterince büyük bir tehdit değil mi? Gelişmekte olan halkların ve devletlerin sorunlarına adil ve akılcı bir yaklaşım bulmakta, bütün ülkelerin çıkarı yok mu?

Son olarak, insanlığın biriktirmiş olduğu her türlü deneyim, gelecekteki bunalımın patlamasını beklemeden, pratikte kendini dayatan sonuçları, bugünden itibaren çıkar-mamız için yeterli değil mi? Amerikan güvenliğini geze-genimizin alçak gönüllü sınırları dışına çıkaran öğretileri öne sürerek, Amerika Birleşik Devletleri uzun vadede ne kazanacağını ummaktadır?

Emperyalizm tarih sahnesinde ayakta kalabilmek için her türlü yol ve araca başvuruyor. Ama, bu politika dünyaya pahalıya mal olmaktadır. Halklar giderek daha yüksek bir bedel ödemek zorunda kalıyorlar. Dolaylı ya da dolaysız olarak ödemek zorunda kalıyorlar. Milyonlarca insan hayatını feda ederek ödemek zorunda kalıyor. Ulusal kaynaklarını harcayarak, büyük paraları silahlanma yarışının kârına çevirerek ödemek zorunda kalıyorlar. Giderek karmaşıklaşan sayısız sorunu çözümsüz bırakarak ödemek zorunda kalıyor-

lar ve belki de, gelecekte, düşünölebilecek en yüksek bedeli ödemek durumunda kalacaklardır.

Birleşik Devletler'in yönetici çevreleri, tarihin bu güç döneminde, her türlü gerçekçi çizgiyi açıkça yitirmişlerdir. Uluslararası saldırgan tavır, politikanın ve düşüncenin giderek büyük ölçüde askerileştirilmesi, başka ölkelerin çıkarlarının hiçe sayılması, ister istemez, Amerikan emperyalizminin, ahlâk ve politik açıdan yalnız bırakılmasına, kendisini insanlığın geri kalanından ayıran uçurumun genişlemesine yol açmaktadır. Bu ölkedeki barış düşmanları, nükleer silah patlamaya hazır olunca, uygarlık adına çağın ve uzayın her zamanki görünömlerini yitireceklerini, aynı zamanda insanlığın bir rastlantının tutsağı olacağını bilmezlikten gelmektedirler.

Sermayenin yönetici merkezleri, bugün olup bitenlerin, yapıcı ve gerçekçi bir değerlendirmesini yapabilecekler midir? Bunun en kısa cevabı şu olabilir: Belki evet, belki de hayır. Fakat, tarih bize böyle bir ikilemi getirmeye de izin vermemektedir. İnsanlığa varolmak ya da olmamak hakkı verilecek mi sorusuna «hayır» cevabını veremeyiz. Biz, sosyal ilerleyiş ve uygarlığın yaşamasını sürüp gitmesi gerektiğini ve sürüp gideceğini söylöyoruz.

Biz, bunu, sadece komünistlere özgü iyimserliğimizden, insanların aklına ve sağduyusuna inancımızdan dolayı söylemiyoruz. Biz gerçekçiyiz ve iki dünyayı bir çok şeyin ayırdığını, hem de köklü bir şekilde ayırdığını kesin olarak bilmekteyiz. Fakat bütün insanlığın ivedi sorunlarının çözüme kavuşturulması zorunluğunun, onları bizimle ortak hareket etmeye zorlayacağını, insanlığın şimdiye kadar görölmemiş kendini koruma güçlerinin uyanık tutacağını da kesinlikle biliyoruz. İşte, çağın gerçekliklerine uygun çözüm yollarını araştırmaya iten uyarıcı etken de burada yatmaktadır. Tarihin ve sosyal ilerleyişin akışı, giderek daha hızlı bir şekilde, halklarla devletler arasında, bütün dünya çapında yaratıcı ve yapıcı bir etkileşiminin oluşmasını gerektirmektedir. Fakat bu akış sadece bunu gerektirmekle kalmamakta, gerekli siyasal, sosyal ve maddi önkoşulları da yaratmaktadır.

Nükleer felaketin önlenmesi, uygarlığın yaşayabilmesi için, bu etkileşim zorunludur. Aynı şekilde, insanlığın gide-rek ağırlaşan öteki sorunlarını ortaklaşa ve herkesin çıkarı doğrultusunda çözüme kavuşturmak için de bu etkileşim zorunludur. Çağdaş gelişmenin gerçek diyalektiği iki sistemin yarışması ile çatışmasının birlikte yer almasından ve dünya topluluğundaki devletlerin birbirine bağımlılığı yönündeki giderek artan eğilimden ibarettir. Çelişkili, ama **bağımlı, bir çok yönden bütünsel bir dünya**, ancak, karşıtların mücadelesiyle, güçlü çabalarla, bir ölçüde de el yordamıyla kurulmaktadır.

Komünistler, sosyal ilerleyiş yollarının çelişkilerinin ve iç karmaşıklıklarının her zaman farkında olmuşlardır. Fakat, bu süreçlerin merkezinde, değişmez bir şekilde insan, onun çıkarları, endişeleri yer almaktadır; bu da komünist dünya görüşünün temel ayrımıdır. Lenin bunu şöyle vurguluyordu: İnsan hayatı ve bunun bütün yönleriyle geliştirilmesi imkânları en yüce değerdir ve sosyal gelişmenin çıkarları her şeyin üstündedir. SBKP, pratik çalışmalarını işte bu doğrultuda yapmaktadır.

Bizce, günümüz koşullarındaki mücadelenin başlıca eğilimi bütün halklar açısından saygıdeğer, gerçekten insani, maddi ve kültürel hayat şartlarının yaratılması, gezegenimizdeki hayatın güvence altına alınması, onun zenginlikleri konusunda, her şeyden önce, bu gezegenin en büyük zenginliği olan insanın kendisi ve onun yetenekleri konusunda tutumlu bir tavır içine girilmesidir. İşte biz, bu alanda kapitalist sistemi, kalıcı barış koşullarında bizimle yarışmaya çağırıyoruz.

II. ÜLKENİN EKONOMİK VE SOSYAL GELİŞMESİNİN HIZLANDIRILMASI : STRATEJİK BİR TERCİH

Yoldaşlar,

Ülkenin ekonomik ve sosyal gelişmesinin hızlandırılması stratejisini, Nisan Plenumu'nda öne sürerken, SBKP MK tarihsel önem taşıyan bir karar aldı. Bu karar, hem Parti, hem de bütün halk tarafından geniş ölçüde desteklenmiş ve Kongre'de tartışmaya sunulmuştur.

Biz, hızlandırmadan ne anlıyoruz? Her şeyden önce biz, hızlandırmadan, ekonomik büyümedeki hızın artışı anlıyoruz. Fakat sadece bu değil. Özünde bu, yeni türden bir büyüme demektir: Bilimsel ve teknik ilerleyiş temelinde üretimin her bakımdan yoğunlaştırılması, ekonominin yeniden yapılandırılması, etkin yönetim, emeğin örgütlenme ve özenendirilme biçimleri demektir.

Hızlandırma stratejisi, ekonomik alandaki dönüşümlere indirgenemez. Bu strateji, etkin bir sosyal politikayı, sosyalist adalet ilkesinin ısrarlı biçimde vurgulanmasını öngörmektedir. Bu strateji, sosyal ilişkilerin yetkinleştirilmesini, siyasal ve ideolojik kuruluşların çalışma biçim ve yöntemlerinin yenileştirilmesini, sosyalist demokrasinin daha da

kökleştirilmesini, atalete, durgunluğa, tutuculuğa, kısacası sosyal ilerleyişi engelleyen her şeye karşı tutarlı bir mücadeleyi gerekli kılmaktadır.

Başarının başlıca güvencesi, kitlelerin canlı yaratıcılığı, sosyal sistemin getirdiği alabildiğine geniş imkânlardan ve üstünlüklerden azami derecede yararlanılmasıdır.

Kısacası yoldaşlar, ülkenin ekonomik ve sosyal gelişmesinin hızlandırılması, hem kısa, hem de uzun vadeli, ekonomik ya da sosyal, siyasal ya da ideolojik, iç ya da dış, bütün sorunlarımızın anahtarıdır. Çünkü, Sovyet toplumunu nitelik olarak yeni bir duruma ancak bu yolla ulaştırabiliriz ve ulaştırmak zorundayız.

A. EKONOMİK VE SOSYAL GELİŞMENİN SONUÇLARI VE BUNU HIZLANDIRMA ZORUNLULUĞU

Yoldaşlar,

Parti Programı'ndaki amaçların gündeme getirilmesi ve kongrede tartışmaya açılması olgusu, bizleri, ülkenin gelişme bilançosunu genel ve toplu bir tarzda çözümleme zorunluluğuna götürmektedir. Üçüncü SBKP Programı kabul edilmesinden bu yana geçen yirmibeş yıl içinde, Sovyetler Birliği göz kamaştırıcı başarılar kazandı. Ulusal ekonominin üretimdeki sabit fonları yedi kat artırılmıştır. Binlerce işletme kurduk, yeni yeni üretim dalları yarattık; ulusal gelir hemen hemen dört katına çıktı; sanayi üretimi 5, tarım üretimi 1,7 katına çıkmıştır.

Savaş öncesinde ve savaş sonrasında ilk yıllarında, Amerika Birleşik Devletleri'nin ekonomik düzeyine erişilmesi zor gibi gözüküyordu; oysa daha 70'li yıllardan başlayarak, kendi bilimsel, teknik ve ekonomik potansiyelimizle bu düzeye önemli ölçüde yaklaştık ve hattâ bazı önemli üretim dallarında bunu geçmiş durumdayız.

Bu yapılanlar, halkın sonsuz çabasının ürünüdür. Bunlar, Sovyet vatandaşlarının refahını önemli ölçüde iyileştirme olanağı verdi. Çeyrek yüzyılda, kişi başına düşen reel gelirler 2,6 kat, sosyal tüketim fonları 5 kattan fazla artış

göstermiştir. 54 milyon konut inşa edilmiş ve bu da ailelerin çoğunun barınma koşullarını iyileştirme olanağı vermiştir. Genel olarak orta öğretime geçiş tamamlanmıştır. Yüksek öğrenimdeki diplomalıların sayısı dört kat artmıştır. Bilim, tıp ve kültür alanındaki başarılar bütün dünyaca kabul edilmiştir. Ancak, sosyal ilişkilerle, ülkedeki uluslararası ilişkiler ve demokrasinin sürekli gelişmesi alanında oluşan köklü değişiklikler olmadığı takdirde, bu yapılanların panoraması, sanırım, noksan kalacaktır.

Bu arada 70'li yıllarda, ulusal ekonomide güçlükler de birikmiş ve ekonomik büyüme hızları önemli ölçüde yavaşlamıştır. Bu nedenle, ne SBKP Programı'nca saptanmış olan ekonomik gelişme hedeflerine, ne de dokuzuncu ve onuncu beş yıllık planların öngördüğü hedeflere ulaşılabilmiştir. O yıllar için öngörülmüş sosyal program da bütünüyle gerçekleştirilememiştir. Bilim, eğitim, halk sağlığı, kültür ve gündelik hizmetlerin maddi altyapısının gelişmesi de belli bir gerileme göstermiştir.

Kuşkusuz, elimizde olmayan bir çok etken, işlerin gidişini etkilemişti. Ama bunlar belirleyici değillerdi. Asıl sorun, ekonomik durumdaki değişikliklere ilişkin siyasal bir değerlendirmeyi tam zamanında yapamamış, ekonomiyi yoğun gelişme yöntemlerine çevirme, bilimsel ve teknik ilerleyişteki kazanımlarını ulusal ekonomide etkin bir şekilde kullanma gereğini, bu acil ve can alıcı zorunluluğu kavrayamamış olmamızdı. Bu konuda bir çok çağrı ve konuşma yapıldı; ama değişen hiç bir şey yoktu.

Durağanlığın etkisiyle ekonomi, ek emek kaynaklarının ve maddi kaynakların üretime sokulmasına dayandırılan, büyük ölçüde yaygın bir temel üzerinde gelişimini sürdürdü. Bunun sonucu olarak, emek üretkenliğindeki ve başka bir çok verimlilik göstergesindeki büyüme hızlarının önemli düşüş gösterdiği ortaya çıktı. Yeni projelere girişerek durumu kurtarmak girişimleri, ekonomik denge sorununu daha da ağırlaştırdı. Dev kaynaklara sahip olan ulusal ekonomi, kaynak sıkıntısı çekmeye başladı. Sosyal ihtiyaçlar ile üretimin ulaştığı düzey arasında, karşılanabilir talep ile mal sunumu arasında bir uçurum doğdu.

Son zamanlarda gösterilen çabalara rağmen, gene de durumu bütünüyle düzeltmeyi başaramadık. Sanayi ve tarım üretimlerinin çoğu, onbirinci beş yıllık plan dönemi için SBKP 26. Kongresi tarafından öngörülmüş olan düzeylere ulaşamadı. Makina üretimlerinde, petrol ve kömürde, elektroteknik, demir sanayii ve kimyada, büyük çalışmalarda ciddi gerilemelerle karşılaşıldı. Başlıca verimlilik göstergeleri ve halkın hayat düzeyinin yükseltilmesi açısından öngörülen hedeflere de ulaşılammıştır.

Yoldaşlar, bütün bunlardan çok ciddi dersler çıkarmamız gerekiyor.

Bu derslerden **birincisine**, hakikat dersi denilebilir. Geçmişin sorumlu bir şekilde çözülmesi, geleceğin yolunu açar; oysa, içinden çıkılması güç sorunlardan söz etmekten kibar bir şekilde kaçınan yarı hakikat, gerçekçi bir politikanın hazırlanmasını önler; ilerleyişimizi engeller. Lenin şöyle diyordu: «Bizim gücümüz, hakikati dile getirmektedir.» Nitekim Merkez Komitesi de, Parti Programı'nın yeni redaksiyonunda, 70'li yıllarda ve 80'li yılların başında ortaya çıkan süreçlere bir defa daha değinmek gerektiğini duymuştur. Bugün, işte bunun içindir ki, Kongre'de konuyu yeniden ele alıyoruz.

İkinci ders pratik çalışmalarda sonuç alma iradesi ve gösterilmesi gereken kararlılıkla ilgilidir. Bizimki gibi dev çaplı bir ekonomiyi, yoğun bir gelişme yoluna sokmak kolay bir şey değildir; bu, sürekli ve ısrarlı çaba, zaman ve yüksek bir sorumluluk duygusu ister; zaten, bu türden bir dönüşüm başladıığında, yarım yamalak önlemlerle yetinilemez. İsrarlı ve enerjik davranmalı, en atak adımları atmakta duraksamamalıyız.

Bir ders daha var; bir bakıma, çok önemli bir ders. Her işletmenin başarısı kitlelerin bu işletmelere katılırken, kararlı bir şekilde göstermiş oldukları dinamizme ve bilince bağlıdır. Emekçi kitleleri seçilen yolun doğruluğuna inandırabilmek, maddi ve **manevi** alanda ilgilerini çekmek, kadroların psikolojisine yeni bir biçim vermek, ekonomik büyümemizin hızlandırılmasında çok önemli koşulları oluşturmaktadır. Disiplin ve örgüt, ruhu, herkesin kendisine veri-

len işe, bu işin sonuçlarına karşı duyduğu sorumluluk yükseletildiği ölçüde, atılım daha hızlı olacaktır.

Bugün, Partinin ve bütün halkın başlıca görevi, ekonomik gelişmenin olumsuz eğilimlerini ortadan kaldırmak, ona gerekli dinamizmi kazandırmak, kitlelerin inisiyatifine ve yaratıcılığına, gerçek devrimci dönüşümlere yol açmaktır.

Başka bir yol yoktur. Ekonominin hızlandırılmış büyümesini sağlamadan, sosyal programlar sofuca temenniler olarak kalacaktır. Oysa yoldaşlar, bu programlar emredicidir. Bu arada ve hem de en kısa zamanda, Sovyet halkı, beslenme sorununu köklü bir şekilde çözüme kavuşturmayı, kaliteli mal ve hizmet ihtiyaçlarını karşılamayı, sağlık yardımını, konut ve çevre korumasını iyileştirmeyi amaçlayan kolektif çabaların ürünlerini görmek zorundadır.

Ekonomik ve sosyal gelişmenin hızlandırılması, dünya sosyalizminin güçlenmesine önemli bir katkıda bulunacak ve kardeş ülkelerle işbirliğimizi geliştirecektir. Bu hızlandırma, gelişmekte olan ülkeler halklarıyla ve kapitalist dünya ülkeleriyle ekonomik ilişkilerdeki imkânlarımızı da önemli ölçüde genişletecektir. Başka bir deyişle, hızlandırma stratejisinin gerçekleştirilmesi, Anavatanımızın geleceğine sürekli bir etki yapacaktır.

B. EKONOMİK POLİTİKANIN ANAHATLARI

Yoldaşlar,

SBKP Program taslağı ve Anahatlar taslağı, ekonomik ve sosyal gelişmemizdeki başlıca hedefleri belirlemektedir. Bu yüzyılın sonuna kadar, ulusal geliri hemen hemen iki kat artırmayı, öte yandan da, üretim potansiyelini iki katına çıkarmayı ve bunu niteliksel açıdan dönüştürmeyi amaçlıyoruz. Emegın üretkenliği 2,3'den 2,5 kat kadar artacak, her rublelik ulusal gelir başına enerji tüketimi 1,4 kat ve metal tüketimi de hemen hemen 2 kat azalacaktır. Bu da, üretimin yoğunlaştırılması, kalitenin ve verimliliğin iyileştirilmesi doğrultusunda köklü bir dönüm noktası olacaktır.

Böylelikle, bu süreçlerin derinleştirilmesiyle, yüksek düzeyde bir örgütlülüğe ve verimliliğe kapsamlı bir şekilde

geliştirilmiş üretici güçlere, olgunlaşmış sosyalist üretim ilişkilerine ve düzgün işleyen bir ekonomik mekanizmaya sahip bir ekonomiye geçmeyi amaçlıyoruz. Bizim stratejik çizimimiz işte budur.

1985 Haziranında SBKP MK konferansının da vurguladığı gibi bu çizginin ardındaki ana etkenler bilimsel ve teknik ilerleyiş ve toplumdaki üretici güçlerin köklü bir şekilde dönüşümü olacaktır. Maddi ve teknik eski altyapılar köklü değişiklikleri getirecek güçte değildir. Biz çözümü, bilim ve tekniğin son kazanımları, bilimsel ve teknik ilerleyişin belli başlı alanlarındaki çıkışları, ekonomik mekanizmanın ve işletme yönetimi sisteminin yeniden yapılandırılması temelinde, ulusal ekonominin modernleştirilmesinde görüyoruz.

1. BİLİMSEL VE TEKNİK İLERLEYİŞ TEMELİNDE ULUSAL EKONOMİNİN YENİDEN YAPILANMASININ SAĞLANMASI

SBKP'nin bilimsel, teknik, ekonomik ve sosyal büyük dönüşümlerde önemli ölçüde deneyimi vardır. Fakat, bunlar ne kadar önemli olursa olsun, geçmişte yapmış olduğumuz çalışmanın, çapı ve karmaşıklığı bakımından, ulusal ekonomiyi yeniden yapılandırmak amacıyla gelecekte yapmak zorunda olduğumuz şeylerle hiç bir ortak yanı yoktur.

Bu amaçla ne yapmak gerekir?

Her şeyden önce yapısal politikayı ve yatırım politikasını değiştirmek gerekir. Dönüşümün özü, artık nicel göstergeler değil nitelik ve verimlilik, ara sonuçlar değil nihai sonuçlar, fonların artırılması değil bunların yenileştirilmesi, yakıt ve ham madde kaynaklarının artırılması değil bunlardan en iyi şekilde yararlanılması ve araştırma yoğun sanayilerle üretimin ve sosyal altyapıların hızlı bir şekilde geliştirilmesi üzerinde dikkatimizi toplamaktan ibarettir.

Bugünkü beş yıllık planda, bu doğrultuda büyük bir adım atmak zorundayız. Üretimin modernleştirilmesine ve teknik açıdan yeniden donatılmasına 200 milyar rubleden fazla, yani, önceki on yıllardakinden daha fazla bir yatırım ayır-

mak öngörölmüştür. Bu miktarlar oldukça büyük olmakla birlikte, planlama ve işletme yönetimi organları, bu amaçlar için ek kaynakların araştırılmasını sürdüreceklendir.

Her stratejik alanda büyük ve karmaşık programlar hazırlanmış ve uygulamaya konulmuştur. Bilimsel ve teknik ilerleyiş açısından belirleyici olan, hızlı ekonomik bir kazanç doğuran sanayilerle, öncelikli sosyal sorunların çözümü daha dinamik bir şekilde gelişecektir. Bunların gelişmesinin hızlandırılması alanında mali, maddi, bilimsel ve insangücü ile ilgili önemli kaynaklar yoğunlaştırılmıştır.

Modernleşmenin verimliliğinin ve ekonomik büyümedeki hızının belirleyici bir şekilde, **makina yapımına** bağlı olduğu açıktır. Bilimsel ve teknik temel düşünceler işte burada maddileşmekte, ulusal ekonomideki öteki dalların ilerleyişlerini belirleyen makina sistemleriyle yeni emek araçları işte burada ortaya çıkmaktadır. Temelden yeni, kaynak tasarruf eden teknolojilere, daha yüksek emek üretkenliğine ve daha kaliteli ürüne geçişin temelleri burada yatmaktadır.

SBKP MK ile SSCB Bakanlar Kurulu'nun, kısa bir süre önce, makina yapımının daha da geliştirilmesine ilişkin bir karar yayınladıklarını Kongre delegeleri bilmektedirler. Gerçekte bu, kilit sanayi sektörünü modernleştirme için ileri sürülen ulusal bir programdır. Bunu gerçekleştirmek amacıyla tek bir örgüt kurulmuştur. Makina yapım kompleksine verilen görev, onikinci beş yıllık planın bitimiyle birlikte, teknik ve ekonomik düzeyi ve makinaların, donanımların ve araçların kalitesini etkin bir şekilde yükseltmektir. Bu dalın modernleştirilmesi amacıyla, geçen beş yıllık dönemdeki 1,8 katı yatırım yapılmaktadır.

Bu programın başarıya ulaştırılmasından somut olarak ne bekleyebiliriz? Makinaların ve donanımların yapımı %40' dan fazla artacak, kalite bakımından standartları daha iyileşecektir. Çok sayıda donanımın yeni üretimde hizmete sokulması, ulusal ekonomideki yeni ve köklü donanım, onun verimliliğinin yükseltilmesi yolunu açacaktır. Böylece, yılda yaklaşık 12 milyona yakın insanın emeği, 100 milyon tondan fazla yakıt tasarruf edilebilecek ve milyarlarca rublelik

bir kazanç sağlanabilecektir. Yapılan hesaplara göre, örneğin «Don - 1500» biçer döğeri hizmete sokulduktan sonra, tek başına biçer döğelerinin sayısında önemli bir düşme sağlayacak, aşağı yukarı 400.000 sürücüyü serbest bırakacak ve tahıl kayıplarını bir kaç milyon ton azaltmak fırsatı verecektir.

Bilgisayarların büyük ölçüde devreye girmesi ve üretimin kapsamlı otomasyonu, teknik çağdaşlaştırmanın hızını çok büyük ölçüde etkileyecektir. Çağdaş bilgisayarların geliştirilmesi ve büyük ölçüde uygulanması, onların bileşenlerinin üretiminin genişletilmesi konusunda somut hedefler belirlenmiştir. Bilgisayar kullanımının ve yönetim enformasyon sistemlerinin geliştirilmesi endüstriyel bir temel üzerine oturtulmaktadır. Logiciel**ler ve otomatikleştirilmiş işletme yönetim sistemleri sanayi alanına hızla girmektedir. SSCB Bilimler Akademisi, bu alandaki çalışmaların bilimsel kısmını sağlamakla görevli inceleme büroları ve araştırma merkezlerini tekrar bir araya getiren bir enformatik ve teknik hesaplama birimi kurulmuştur.

Enerji Programı, yakıt ve enerji kompleksinde köklü bir yenileştirme düşüncesini açıkça ortaya koymaktadır. Bu program az enerji harcayan teknolojiler, sıvı yakıtın yerini doğal gazın ve kömürün alması, petrolün daha yüksek rafinajı üzerinde durmaktadır. İstihraç (çıkartım) sanayiinde, açık maden ocakları, denizlerden kömür çıkarılması, daha iyi ve güvenilir petrol çıkartım donanımlarının geliştirilmesi ve genelde otomatikleştirilmiş sistemlerin devreye sokulması gibi, en son teknolojilerin kullanılmasını da öngörmüştür. Bugünkü beş yıllık planda, geçen beş yıllık planda hizmete girmiş santrallerinkinden 2,5 kat daha kapasiteli nükleer santraller işletmeye açılacak ve termik santraller de işe yaramaz hale gelmiş elektrojen birimlerinin yerini, geniş çapta, yenileri alacaktır.

Metalurji ile kimya sanayiinde bizi büyük bir çalışma beklemektedir; buraya daha üretken donanımlar aktarmak

Logiciel: Enformasyon biliminde gerekli, analiz ve programlama çalışmalarının toplamı, ya da bu işleri yapan aygıt (Çev.)

gerekmektedir. Temelden yeni ve iyileştirilmiş yapısal ve başka gelişmiş materyallerin üretilmesi elektroniğin, makina yapımının, inşaatın ve ulusal ekonominin öteki alanlarının gelişmesini hızlandıracaktır.

Parti, üretimin altyapısının, en başta da ulaşımın ve her türlü haberleşmenin, teknik açıdan yeniden donanımına büyük bir önem vermektedir. Hafif sanayinin ve halkın ihtiyaçlarını doğrudan karşılayan öteki dalların geliştirilmesine öncelik verilecektir. Yalnızca uzmanlaşmış sanayi dalları değil, öteki sanayi dalları da, bunlara geliştirilmiş donanım üretmelidir.

Büyük inşaat çalışmalarını köklü bir şekilde iyileştirmeden, teknik modernleştirmeyi başaramayız. Oysa, bunun için, bütün inşaat sektörünü yeni endüstriyel ve örgütsel bir düzeye yükseltmek, hem işletmelerin çağdaştırılmasında hem de yeni tesislerin inşasında yatırım devresini en az iki kat kısaltmak gerekiyor: Muazzam meblağları donduran ve ulusal ekonomide bilimsel ve teknik ilerleyişin önünü tıkanan inşaat çalışmalarının yavaş gidişi, artık hoşgörü ile karşılanamaz.

Yoldaşlar, bunlar son derece önemli ve son derece büyük çaplı görevlerdir. Bunların çözümü, ekonomik büyüme hızımızı ve planların uygulanmasını belirleyecektir. Her dalın, her işletmenin, üretimin sürekli yenileştirilmesine ilişkin belirli bir programı olması gerekir. Bu da hedeflenen görevlerin başarılmasında, işletme yönetimi ve planlama organlarının sorumluluk düzeyini önemli ölçüde yükseltmektedir. Parti örgütlerinin çabaları, işte bu doğrultuda olmak zorundadır.

Özellikle önemli olan, köklü kararların yerini alan yüzeysel önlemlerin ve göstermelik çarelerin yolunu tıkamaktır. Bakanlıklar ve alt birimlerinin, yeniden yapılandırma adına hemen hemen her yerde yeni yeni işler icat etmeleri, zamanı geçmiş donatımlarla bunları doldurmaları, üretimde daha yüksek teknik ve ekonomik göstergeleri sağlamayan masraflı tasarılar hazırlamaları gibi endişe verici durumlar tesbit edilmektedir.

Böyle bir yaklaşıma işte bir örnek: Bugünlerde lokomo-

tif dizel motorları yapan Briansk Makina Yapım Fabrikası'nın yeniden donatımına başlanmıştır. Bunun için 140 milyon rublenin ayrılması öngörülmüş ve bunun yarısı daha şimdiden harcanmıştır. Fakat kapasitelerin yenileştirilmesi sonucu ne olacaktır? Gerçekte, ileri teknolojilerden yararlanmanın hiç düşünülmediği, işçi sayısının şimdiden hemen hemen 1000 kişilik bir artış gösterdiği, sabit fonlardaki verimliliğin düştüğü ortaya çıkmıştır. Ama daha da kötüsü, yeni donanımların, daha verimli ve nitelikli bir modeli tasarlanmış ve denenmiş olmasına rağmen, işe yaramaz hantal bir dizel motorunun yapımında kullanılmasının düşünülmesidir.

Ağır Makina Yapım Sanayi Bakanlığı ile Demiryolları Bakanlığı sorumlularının tutumu nasıl kavranmalıdır? Öyle görülüyor ki, bazı yoldaşlar yükümlendikleri görevlerin kapsamının ve büyüklüğünün önemini kavrayamamışlardır. Bu türden örnekleri kesinlikle mahkûm etmek gerekir; çünkü bunlar, bilimsel ve teknik ilerleyişi hızlandırmayı ve yenileştirmeyi amaçlayan Parti stratejisini çarpıtmaktadırlar. Bu türden olaylara daha bir ciddiyetle karşı çıkılmalıdır.

Yeniden yapılandırmaya başlamak gerekliliği, **bilimsel araştırmaya** yeni görevler vermektedir. SBKP, bilimsel araştırmanın maddi ve teknik temelini güçlendirmek ve araştırmacıların verimli faaliyeti için gerekli koşulları yaratmak yolunda ısrarla çalışacaktır. Ama ülke, onlardan, teknik ve teknolojilerin değişmesi alanında gerçekten devrimci dönüşümler sağlayacak bulgu ve buluşlar beklemekte haklıdır.

Son zamanlarda, bilimsel araştırma kurumlarındaki çalışmanın etkinliğini ve yetkinliğini yükseltmek amacıyla önemli önlemler düşünülmüştür. Bunlar, araştırmacıların çalışmaya özendirilmesini, bilim ile üretim arasındaki karşılıklı yeni ilişki biçimlerini kapsamaktadır. Kısa bir süre önce, kendi alanlarında önder olan büyük enstitüler de dahil, sektörler arası araştırma ve teknik kompleksler kurma kararı aldık; Bilimler Akademisi'ne bağlı enstitüler, tasarım örgütleri ve pilot işletmeler de bunlar arasındadır.

Bilimsel ve teknik ilerleyişin hızlandırılmasına daha çok katkıda bulunması gereken sektörlerle ilgili araştırma enstitülerinin çalışmalarını canlandırmak amacıyla önlemler alın-

mıştır. Fakat bu süreç, dayanılamayacak kadar yavaştır. Bir çok enstitü, bakanlık aygıtının birer uzantısı olmaya devam etmiş, çoğu zaman da sektörel çıkarların avukatlığını yapmış, her zamanki alışkanlığa ve kırtasiyeciliğe batmışlardır. Haziran konferansı, bilim ile uygulamanın birbirine yakınlaştırılması, sektörel enstitülerin üretim, bilim ve üretim gruplarıyla bütünleştirilmesi sorununu kimsenin gözünün yaşına bakmadan ortaya koymuştur. Buna kimin karşı çıktığını, bakanlıklarla Parti komitelerinin bu sorun çerçevesinde durumlarının ne olduğunu, bugünkü dönemin buyruklarına nasıl tepki gösterdiklerini kavramaya çalışmak gerekir.

Yüksek öğrenim kurumlarının bilimsel potansiyelinden, daha etkin ve yetkin bir şekilde yararlanmak gerekiyor. Bu kurumlar, ülkenin bilimsel öğretim kadrosunun %35'inden fazlasını istihdam etmektedirler; bu kadroların aşağı yukarı yarısı bilim doktorudur; ama, bilimsel araştırmaların %10'undan fazlasını yapmamaktadırlar. Konu ile ilgili daireler, üniversitedeki bilimle üretim arasındaki ilişkileri yakınlaştırmak amacıyla öneriler hazırlamak ve formüle etmek zorundadırlar. Bu öneriler, araştırmacıların kendi yerlerini alacak olanları yetiştirmek zorunluluğunu göz önünde tutacaktır. Nasıl orman altı bitkileri olmadan orman düşünülemezse, gerçek bir bilim adamı da öğrencisiz düşünülemez. Burada bilimin geleceği, dolayısıyla ülkemizin geleceği söz konusudur. Daha ilk öğrenim yıllarından itibaren üniversite öğrencileri araştırma çalışması yapma alışkanlığı edinmek, bu araştırma sonuçlarının uygulanmasını üretime katmak zorundadırlar. Hakiki bilim adamlarıyla, yaratıcı bir şekilde düşünebilen uzmanları yetiştirmenin tek yolu işte budur.

Kısacası, yoldaşlar, bilimi ulusal ekonominin ihtiyaçları doğrultusunda daha enerjik bir şekilde yöneltmek gerekmektedir. Fakat, üretimin bilimle kaynaşması, bilimlerin ve tekniklerin kazanımına karşı son derece karşılıklı uyum içinde olması da ayrıca önemli bir noktadır. Ne yazık ki, çok sayıda bilimsel bulgunun ve önemli buluşların büyük bir çoğunluğu yıllardır, hattâ on yıllardır pratikte kullanılma alanı bulamamıştır. Bir kaç örnek vereceğim.

Otuz yıl önce Sovyet araştırmacılarının buldukları aşınmazlık etkisi, makina parçalarının ömrünü büyük ölçüde artıran, emek kaybını büyük ölçüde düşüren, yeni bir anlayışla hazırlanmış kayganlaştırıcı yağların bulunmasına olanak vermiştir. Milyonlarca ruble tasarruf etmek imkânı veren bu buluştan, SSCB Petrokimya Sanayii Bakanlığı'nın ve öteki bir çok bakanlıkların ve dairelerin bazı yüksek düzeydeki yöneticilerin tutuculuğu yüzünden henüz geniş çapta yararlanılamamıştır.

En kötü çalışma koşulları altında, makinaların güvenliğini iyileştiren ve sürtünmeyi önleyen rulmanların yaklaşık on yıldır geniş çapta uygulanmamış olması, Motorlu Araç Sanayii Bakanlığı'nın ve planlama organlarının suçudur. Makina ve Araç Sanayii Bakanlığı dünyada benzeri bulunmayan, madencilik ve öteki donanımları geniş ölçüde hidrolik enerjiye çevirmeye, üretkenliği bir kaç kat yükseltmeye ve çalışma koşullarını iyileştirmeye imkân veren, yüksek devirli hidrolik motorların üretimini başlatmayı, asla hoş görölmeyecek bir şekilde geciktirmiştir.

Ne yazık ki, bu liste bitmiyor. Yenileştirmeye karşı bu türden bir tavır, her zaman şu ya da bu araştırmacı grupların tutkularıyla, şu ya da bu dairenin, «başkaları»nın buluşlarına karşı gösterdiği husûmetle, sanayilerin bunları kullanmaya karşı ilgisiz kalmaları olgusuyla dayatılmaktadır. Hattâ zaman zaman, buluş beratı talebinin incelenmesi yıllarca sürmekte ve bir «işkence yöntemi»ne dönüşmektedir.

Yeni ve bilimin son bulgularından olan her şeyi etkin bir şekilde içine alan araştırma kuruluşlarına ya da sanayi işletmelerine, yüksek nitelikli, etkin ve yetkin mallar üretme yöntemlerini araştıran işletmelere sadece öncelik sağlayacak kaldıraçları bulup ortaya çıkarmadan, bilimsel ve teknik ilerleyişin hızlandırılması görevlerini başaramayız.

Bilimsel alanda ekonomik mekanizmanın yetkinleştirilmesi, bu mekanizmanın üretimle karşılıklı ilişkisi konusunda önceden belirli bir deneyim birikimimiz vardır. Bunu dikkatle çözümlemek ve geç kalmadan uygulamaya koymak,

bir yandan, hem bilimsel kolektif merkezlerin, hem de araştırıcıların maddi açıdan özendirilmesi, öte yandan, onların bilimsel ve teknik sorunlarının çözüme kavuşturulmasına yaptıkları gerçek katkılar arasında yakın bir ilişki kurmak gerekiyor.

İşletmenin ekonomik yönetimindeki bütün halkalar, yeninin uygulanmasına karşı tutumlarını değiştirmeye çağrılmışlardır. Bu durum, bilimsel ve teknik ilerleyişin genel ve köklü olarak planlamasını daha bir cesaretle harekete geçmesi gereken SSCB Gossplan*'ı gibi, çalışmasını çok yavaş yeniden örgütleyen SSCB Devlet Bilim ve Teknik Komitesi'ni de ilgilendirmektedir. SSCB Bilimler Akademisi, bakanlıklar ve daireler, temel araştırmaya ve bu temelde elde edilmiş sonuçların üretime uygulanmasına daha çok dikkat etmek zorundadırlar. Bu da, her araştırmacının, her mühendis, her mimarın ve her işletme şefinin başta gelen görevidir.

Dış ekonomik faaliyetlerimizi yeni görevlere daha sıkı bir şekilde bağlamak kaçınılmazdır. Karşılıklı avantaj sağlayan ekonomik ilişkilerin yakınladıştırılması, geniş çaplı ve geleceğe yönelik olması gerekir. KEYK üyesi ülkelerin izledikleri politika da işte bu politikadır. Bu politika; karşılıklı ekonomik ilişkilerde, temelde ticari olan ilişkilerden, üretimde, en başta da makina yapımında daha derin işbirliğine ve uzmanlaşmaya ve karma araştırma ve üretim kompleksleri ile grupların yaratılmasına geçişi gerektirir.**

Dış ekonomik ilişkilerin şu ya da bu alanından sorumlu olan daire ve örgütlerimizin sayısı hiç de az değildir; ama; bunlar, her zaman uyumlu bir şekilde çalışmamaktadırlar. Gelişmemizi hızlandırmak amacıyla dış ekonomik ilişkilerimizden etkin bir şekilde yararlanmak hedefini saptarken, dış ticaretimizin yapısının yeniden gözden geçirilmesine adım adım başlamayı, dış alımlar ve dış satımlara daha çok etkinlik ve yetkinlik kazandırmayı akılda tutuyoruz.

Gossplan: Sovyetler Birliği'nde Devlet Planlama Örgütü (Çev.)

KEYK: Karşılıklı Ekonomik Yardımlaşma Konseyi (Çev.)

2. EN BAŞTA GELEN GÖREV : BESLENME SORUNUNUN ÇÖZÜME KAVUŞTURULMASI

Yoldaşlar,

En kısa sürelerde başarmak zorunda olduğumuz bir görev de, bütün ülkenin beslenme ürünleri ihtiyacını karşılamaktır. SBKP MK 1982 Mayısı Plenumu'ndaki kararlarda ve SSCB Beslenme Programı'nda formüle edilmiş olan Parti'nin bugünkü tarım politikası bunu amaçlamaktadır. Bunların kabulünden sonra, tarım ve bununla ilişkili sanayilerde maddi ve teknik temeli geliştirmek amacıyla çok şey yapılmıştır. Kolhozlar ile sovhozlar, karma işletmelerle işleme atelyeleri, ekonomik bakımdan güçlendirilmiş, tarımda ve hayvancılıkta üretkenlik artırılmıştır.

Öyleyse, belirli bir ilerleyiş vardır. Bununla birlikte, tarımdaki gerilemenin giderilmesi çok yavaş olmaktadır. Onikinci beş yıllık plan döneminde, gıda sunumunu önemli ölçüde iyileştirmek için, tarım sektöründe köklü bir dönüş gerçekleştirmek gerekmektedir. Tarımdaki üretimin büyüme oranını iki katından fazlasına çıkarmak, kişi başına düşen et, süt, sebze ve meyva tüketimini büyük ölçüde artırmak öngörülmüştür.

Buna ulaşabilir miyiz? Ulaşabiliriz ve ulaşmak zorundayız. Bu amaçla Parti, tarımsal sanayi komplekslerindeki bütün dalların verimliliğini geliştirmeyi amaçlayan ek önlemler almıştır. Kırsal alanlardaki sosyoekonomik durumun değiştirilmesi, daha kapsamlı bir yoğunlaşma ve güvenceli üretim koşullarının yaratılması söz konusudur. İşletme yönetimindeki ekonomik yöntemlerin, çalışmaların sonuçlarıyla ilgili olarak kolhozların ve sovhozların özerkliğinin genişletilmesi ve sorumluluklarının artırılması üzerinde durulmaktadır.

Böyle bir politikayı izlerken, tarımsal sanayi komplekslerinde üretim potansiyelinden daha verimli yararlanmak, çabaları ve kaynakları en yüksek kazanç sağlayacak en önemli sektörlerde toplamak zorundayız. Birinci planda söz konusu olan, toprağın verimliliğini iyileştirmek, tarımda ekonomik istikrarı sağlayan koşulları yaratmaktır. Son yıllar-

daki deneyimin de gösterdiği gibi, başarı, yoğun teknolojilerin yaygın olarak uygulanmasına bağlıdır. Bu teknolojiler önemli sonuç vermektedir. Sadece geçen yıllarda, bu teknolojilerin kurulmasıyla, ek olarak 16 milyon ton tahıl ve önemli miktarda başka ürün elde edilebilmiştir.

Gıda stoklarının artırılmasında en dolaysız kaynak, hasat, taşıma, depolama ve işleme sırasında tarım ürünü kayıplarının azaltılmasıdır. Buralarda önemli miktarda potansiyellere sahibiz. Tüketim kaynaklarımızı %20 ve hattâ bazı ürünlerimizi %30 oranında artırmak olanağı vardır. Zaten, kayıpları önleyecek gerekli harcamalar, ayrıca aynı üretim hacmini sağlayacak olanlardan 2-3 kat daha azdır.

Bugün Merkez Komitesi ile hükümet, kayıpları azaltmak amacı ile önemli önlemler almışlardır. Tarım makinaları yapımı güçlü bir atılım göstermektedir; bu da, kolhozlara ve sovhozlara, bütün tarla çalışmalarını daha hızlı ve daha iyi yapmaya elverişli yeterince yüksek kalitede ve verimlilikte, donatımlar sağlayacaktır. Aynı şekilde, gıda sanayi makinalarının ve gıda maddelerinin işlenme ve depolanma tesislerinin yapımını artırmak için ek harcamalar yapma kararını da aldık.

Parti ile devlet, gelecekte de tarımsal sanayii komplekslerindeki maddi ve teknik temeli sistemli bir şekilde geliştirmeye devam edecektir. Fakat, halkın, eskisi gibi, ilerle-yişin kaynağı ve esinlendiricisi olacağı açıktır. Bugün, geçmiştekinden daha çok, tarımın, yüksek bir meslekî uzmanlıkla ve yenileştirme ruhuyla, aktif olarak kendisini çalışmaya hazırlamış insanlara ihtiyacı vardır. Bütün başarılarımızın en büyük güvencesi, tarım emekçilerinin hayat ve çalışma koşulları ile sürekli olarak uğraşmaktır Planlarımız kesinlikle bunu amaçlamaktadır ve öyleyse önemli olan, bunların büyük bir titizlikle başarılmasıdır.

Söz konusu olan ivedi önlemlerdir; ama çalışma programı bununla yetinmemektedir. Tarım sektöründe yeni yönetim ve işletme yöntemlerine geçişi tamamlamak gerekecektir. Tarımsal sanayi komplekslerinde, tarımın ve ilgili sanayilerin gerçekten etkin ve yetkin bir şekilde bütünleşmelerini sağlayacak olan birleşik yönetim organlarının, merkezi

ve yerel düzeyde kurulması, tartışılmayacak kadar köklü bir adım olmuştur.

Bu örgütsel yapının kurulması, etkin ve yetkin bir ekonomik mekanizmaya dayandırılmıştır. Bu doğrultudaki öneriler çoktan hazırlanmıştır. Bunlar en başta ekonomik işletme yöntemlerine geniş bir alan açmayı, kolhozlarla sovhozların özerkliğini önemli ölçüde genişletmeyi, hedeflenen sonuçlara ilgilerini ve sorumluluklarını artırmayı amaçlamaktadır. Aslında söz konusu olan, bugünkü koşulları göz önüne alarak, yaratıcı bir anlayışla, Lenin'in aynı vergi düşüncesini uygulamaya koymaktır.

Kolhozlarda ve sovhozlarda, beş yıllık dönem üzerinden yıllara göre kademelendirilmiş, belirli ve değişmez ürün satış planları saptanmak istenmektedir. Aynı zamanda bunlar, planlanandan fazla elde edilecek her şey ile, patates, meyva ve başka sebzeler açısından da, planlanmış üretimin önemli bir kısmını istedikleri gibi kullanma imkânına kavuşmaktadırlar. İşletmeler, bu ürünü devlete ek olarak satabilecekleri gibi, işlenmiş ya da işlenmemiş olarak, kolhoz pazarında ya da kooperatif ticareti aracılığıyla da bunu satabilirler, yahut da özellikle kişisel ek gelir getiren işletmelerin ihtiyaçları da içinde, başka ihtiyaçlar için de bunu kullanabileceklerdir. Planlama fazlası tahılların devlete satışı, en çok talep edilen maddi kaynaklar için ek tahsislerle ve daha başka önlemlerle hızlandırılmış olacaktır.

Gelecekte merkezileştirilmiş stoklara ürün teslimi için cumhuriyetlere, yörelere ve bölgelere belli kotalar verilecek; bunun üzerinde üretilen her şey, yerel sunum sistemi için tutulacaktır.

Kademeli olarak belirli kurallara göre geliştirilmiş göstergeler temelinde daha da geliştirilmiş planlama yöntemlerine geçiş öngörülmüştür. Mali özerkliğin rolü önemli ölçüde güçlenmektedir. Verimlilik, maddi pay alma ve çalışmanın sonuçlarına karşı sorumluluk ilkelerinin göz önünde tutulmamasının, kolhozlarla sovhozların ekonomik ve mali durumunu yıprattığını ve borçlarını önemli ölçüde artırdığını, geçmişin deneyimi de ortaya koymuştur. Gerçek otofinansman, nihai sonuçlarla ilişkili olarak, işletme gelirlerinin

bağımlılığı, tarımsal sanayi komplekslerinin bütün halkalarına, her şeyden önce de kolhozlarla sovhozlara uygun belli bir kurala göre olmak zorundadır. Toprak da dahil üretim araçlarından, sözleşmeli olarak tesbit edilmiş bir süre için yararlanacak ekip, grup ve aile düzeyinde, sözleşmeli ve götürü usulü ödeme sistemlerinden sık sık yararlanılmalıdır.

İşletme ve inisiyatif ruhu, geniş ölçüde özendirici olacaktır. Fakat bu, Beslenme Programı'ndaki görevlerin başa-rılması, kolhozlarla sovhozların, işletmelerle karma örgüt-lerin ekonomik ve mali açıdan çalışmalarının sonuçlarına karşı sorumluluğun artırılmasını da getirecektir. İhmâl ve asalaklığa karşı koymak, bazı kolhozlarla sovhozların yeter-sizliklerini, bazan da daha iyi çalışmayı istemeyişlerini mas-kelemek amacıyla kullandıkları sözüm ona «nesnel koşullar»ı ileri sürmek alışkanlığına bir son vermek gerekmektedir. Üretimi geliştirmek, gelirleri ve kazançları artırmak, işlet-melerin emrindeki araçlarla, çalışmayı esas olarak özendir-mek gerekecektir. Kolhoz ve sovhoz faaliyetlerinin geliştiril-mesinde daha yüksek bir atılımı sağlamak için, banka kre-dileri uygulamasını ciddi olarak değiştirmek gerekecektir.

Sizlerin de gördüğü gibi yoldaşlar, kırsal alanda ekono-mik çalışma koşulları kökünden değişmektedir. Oysa, bu da tarımsal sanayi komplekslerindeki yönetim tarzı ve yöntem-lerinde ciddi bir değişikliği gerekli kılmaktadır. Kırsal alan-daki üretim faaliyetinde ehliyetli olmayan bütün müdaha-lelerden vazgeçilmelidir. SSCB Gosagroprom'u* ile onun ye-rel organlarının, alınan önlemlerden ülkemizin önemli ka-zanımlar elde etmesi için her şeyi yapacaklarını umuyoruz.

3. EKONOMİDEKİ YÖNETİMİN YENİ İHTİYAÇLARIN DÜZEYİNE GETİRİLMESİ

Yoldaşlar,

Ekonomik mekanizmayı kapsamlı bir şekilde yeni bir kalıba dökmeden, sosyalizmdeki güçleri en iyi şekilde ya-ratma fırsatını verecek olan tam, verimli ve esnek bir yö-

Gosagroprom: SSCB Devlet Tarımsal Sanayi Komitesi (Çev.)

netim sistemi kurmadan, ekonomi alanındaki yeni görevleri başarmak mümkün değildir.

Ekonomik açıdan işletme yönetiminin sürekli olarak yetkinleştirilmesi zorunluluğu açıktır. Ama bugün, durum öyle gösteriyor ki, kısmi iyileştirmelerle yetinilemez ve köklü bir reform zorunludur. Bu türden bir reform, pratikte, bir bütün olarak üretimimizin, sosyal ihtiyaçlarla, halkın ihtiyaçlarının karşılanması için uygun duruma getirmekten; yönetimi, etkinliğin, yetkinliğin ve kalitenin yükseltilmesi, bilimsel ve teknik ilerleyişin hızlandırılması doğrultusunda yönlendirmekten; emekçilerin, çalışmanın sonuçlarına daha çok ilgi duymalarını sağlamaktan; ulusal ekonominin her kademeside, her şeyden önce de emekçi kolektiflerinde, sosyalist işletme ruhunu ve inisiyatifini harekete geçirmekten kaynaklanmaktadır.

SBKP Merkez Komitesi ve onun Politbüro'su, ekonomik mekanizmayı yeniden örgütlemenin ana hatlarını belirlemiştir. Üstlendiğimiz amaçlar şunlardır:

— Ekonominin merkezi rehberliğinin etkinliğini yükseltmek, Parti'nin ekonomik stratejisinin başlıca hedeflere ulaşmakta ve ulusal ekonomik büyümenin hızlarını ve oranlarını, onun dengeli gelişimini belirlemekte merkezin rolünü güçlendirmek. Bununla eş zamanlı olarak, merkezin, daha alt ekonomik halkaların gündelik etkinliklerine müdahale uygulamasının da üstesinden gelmek gerekir;

— Grupların ve işletmelerin özerklik sınırlarını kesinlikle genişletmek, en yüksek nihai sonuçların alınmasında bunların sorumluluklarını artırmak, gerçekten güven verici özerklik, verimlilik, otofinansman ilkesini kendilerine kabul ettirmek, kolektiflerin gelirlerini, çalışmanın etkinliğinin ve yetkinliğinin doğrudan fonksiyonu düzeyine getirmek gerekir;

— Ulusal ekonominin her düzeyindeki yönetimde, tutumlu yöntemlere geçmek ve bu amaçla maddi ve teknik donanımları yeniden düzenlemek; fiyatlar, finansman ve kredi oluşturma sistemini yetkinleştirmek; masrafları azaltmayı getirecek etkin ve yetkin özendirici yollar bulmak;

— Üretimde yoğunlaşmaya, uzmanlaşmaya ve işbirliğine yönelik eğilimleri göz önüne alarak, işletme yönetimini, çağdaş örgütsel yapılarla donatmak; burada söz konusu olan, birbirleriyle ilgili sanayi kompleksleri, sektörlerarası araştırma ve teknoloji merkezleri, çeşitli ekonomik gruplaşma biçimleri olan yöresel üretim birimlerini kurmaktır;

— Ekonomik alandaki gerek sektörlerle ve gerekse yörelere ilişkin yönetimlerin kombinezonunu sağlamak, cumhuriyetlerle bölgelerin ekonomik ve sosyal açıdan tam gelişmesini, sektörlerarası dengeli ve mantıkî ilişkilerin kurulmasını gerçekleştirmek;

— Yönetimi her açıdan demokratikleştirmek; onun bağrında emekçi kolektiflerin rolünü artırmak; tabanın denetimini güçlendirmek; ekonomi alanındaki organların çalışmasında hesap vermeyi ve açıklığı sağlamak.

Yoldaşlar, kuşkusuz bizler, sosyalist ekonomi mekanizmasındaki en ciddi yeniden yapılandırmanın eşiğinde bulunmaktayız. Bu yeniden yapılandırmanın uygulaması başlamıştır. Tarımsal sanayi komplekslerindeki çalışmalarda izlenecek yönden daha önce söz ettim. Makina yapım sanayii kompleksi yönetiminin yetkinleştirilmesi çalışmaları başlatılmıştır. Sanayi işletmeleri, temel olarak iki halkalı bir yönetim sistemini benimsemektedirler. Doğruluğu deneylerle isbatlanmış, ekonomik açıdan yeni işletme yönetimi yöntemleri, bu yıldan itibaren, bir bütün olarak sanayi üretiminin yarısını karşılayan işletmelerle gruplarda uygulanmaktadır. Hizmetler, inşaat ve ulaştırma alanlarında bunların uygulanmasına başlanmıştır. Çalışmayı örgütleme ve özendirme biçimleriyle, ekonomik sözleşme sistemleri giderek daha çok uygulanmaktadır.

Bununla birlikte, daha sadece yolun başındayız. Büyük ölçekli ve karmaşık ekonomisiyle ülkemiz koşullarında ekonomik mekanizmanın yeniden yapılandırılması, zaman ve enerjik çabalar gerektirmektedir. Güçlüklerle karşılaşacağımız ve yanlışlıklara karşı hazırlıklı olmadığımız söylenebilir. Ancak, bugün esas olan tesbit edilmiş doğrultuda, ekonomik mekanizmayı kazanılmış deney temelinde tamamlarak ve yetkinleştirerek, dönemini tamamlamış ya da doğ-

ruleğu isbatlanmamış her şeyi ortadan kaldırarak adım adım ve kararlı olarak yola devam etmektir.

Başarı, başta, SSCB Gossplan'ın ve merkezi ekonomik organlarındaki çalışmanın yeniden düzenlenmesine bağlı olacaktır. Gossplan, uygulamada, günlük ekonomik sorunları ele alan, ülkenin gerçek, ekonomik ve bilimsel genelkurmayı olmaya adaydır. Şu sırada bu çalışmaya da başlamış bulunuyoruz. Sektörler arası komplekslerin yeni yönetim organları kurulmak üzeredir; resmi işlemlere ilişkin yönetim işlevlerinin çoğu doğrudan doğruya işletmelere ve gruplara aktarılmıştır. Gossplan ve ekonomi alanındaki öteki kuruluşlar, çabalarını, kısa vadeli planlama sorunları, ekonomideki oranlı ve dengeli gelişmenin güvence altına alınması, yeniden yapılandırma politikasının uygulamaya konulması, ulusal ekonominin her biriminde en yüksek sonuçlara ulaşma fırsatı veren ekonomik koşulların ve özendiricilerin yaratılması üzerinde merkezileştirmek zorundadırlar. İstatistikleri de köklü olarak iyileştirmek gerekmektedir.

Son zamanlarda, **finans ve kredi sistemimizin, ekonomi üzerindeki etkinliği zayıflamıştır.** Finans sistemi ekonomi alanındaki etkinliğin ve yetkinliğin yükseltilmesi karşısında yetersiz kalmıştır. Belli bir gerileme gösteren işletmelerin, bakanlıkların, bölgelerin kayıplarının, verimli ünitelerin zararına karşılanmasıyla, gelirin yeniden dağılımında geniş ölçüde zararlı bir uygulamaya başvurulmaktadır. Mali özerklik bundan etkilenmekte, sürekli olarak merkezden yardım isteme eğilimi ve asalaklık özendirilmektedir. Kredi, artık hakiki işlevini yerine getiremiyor.

Lenin şöyle yazıyordu: «... Bu reformlar ne kadar köklü olursa olsunlar, maliye politikamız başarılı olmadığı sürece, başarısızlığa mahkûm olacaklardır.» Dolayısıyla, finansman ve kredi organlarının içerik, örgütlenme ve çalışma yöntemlerini kökünden değiştirmek gerekmektedir. Bunların en başta gelen görevleri, işletmelerdeki çalışmaların sıradan düzenlenmesi değil, tersine, ekonomik açıdan özendirilmeleri, para dolaşımının ve kesin olarak en iyi denetleyici olan mali özerkliğin güçlendirilmesidir. Her şey nihai sonuca bağlı olmalıdır. Apaçık bir şekilde, iş hacmine göre vergilendirme

uygulamasını, kazançlar ve öteki bütçe girdilerine göre alınan ödeme yöntemlerini yetkinleştirmek zamanı gelmiştir. Bunların tutarı ve ödeme düzeni, üretim giderlerinin düşürülmesi, üretimde kalitenin iyileştirilmesi ve ürünün piyasada sürümünün hızlandırılması üzerinde daha etkin bir etki yapmalıdır.

Fiyatlar, ekonomik ve siyasal politikanın aktif bir aracı olarak hizmet ederler. Mali özerklik sistemini daha etkin ve yetkin kılmak, reel gelirlerini artırmak için, bir bütün olarak düşünülen fiyatlar sistemini, planlı bir şekilde yeniden gözden geçirmek ve düzenlemek gerekmektedir; fiyatları daha esnekleştirmek, bunların düzeylerini sadece giderlere göre değil, aynı zamanda malların tüketim özelliklerine, etkinliğine, üretilmiş ürünlerin, sosyal ihtiyaçları ve tüketici talebini karşılama derecesine bağlamak gerekmektedir. Fiyat hadlerinden ve sözleşmeli fiyatlardan daha geniş ölçüde yararlanılması öngörülmektedir.

Maddi ve teknik donanım sistemi de ciddi bir yetkinleşmeyi gerektirmektedir. Bu yetkinleşmenin de, ulusal ekonominin, daha istikrarlı ve düzenli bir şekilde işlevini yerine getirmesine yardımcı olacak, esnek ekonomik bir mekanizmaya dönüşmesi gerekecektir. Gossnap*'ın doğrudan görevi, sözleşmeli bir temelde, üreticilerle tüketiciler arasında doğrudan ve sürekli bağların kurulmasına, teslimatta disiplinin güçlendirilmesine etkin bir şekilde katkıda bulunmaktır. Üretim araçlarının toptan ticaretini geliştirmek gerekmektedir.

Son çözümlemede, işletme yönetimi ile planlamayı yetkinleştirmek, örgütsel yapıları yeniden gözden geçirmek ve düzenlemek için yaptığımız her şey, **ekonomik sistemin, gruba da işletme gibi, temel halkasındaki etkin ve yetkin çalışmaları** sağlayacak koşulları yaratmayı amaçlamaktadır.

Çözümlemenin de ortaya koyduğu gibi, eğer bir yandan, işletmelerin yetkilerini sınırlama çabalarını sürdüren merkezi ekonomik kuruluşların ve sanayi bakanlıklarının çalışmalarının müteakbil şekilde yeniden örgütlenmesi söz ko-

nusu olsaydı, öte yandan, etkinliği ve yetkinliği özendirme yöntemleri her sektörde, her ekte, her çalışma biriminde kavranmış olsaydı, yaşanmış deneylerin sonuçları çok daha iyi olabilirdi.

Bakanlıkların ve yönetimlerin işletmelere dayattıkları ilkel himayeciliğe de son vermek zamanı gelmiştir. Bakanlıklar çalışmalarını teknik politika sorunları, sektörler içi oranlamalar ve ulusal ekonomiye kaliteli ürünler sağlanması üzerinde merkezileştirmek zorundadırlar. İşletmelere ve örgütlere, planlama fazlası ürettikleri ürünü ve kullanmadıkları ham maddeleri, gereçleri, donanımları vb. bağımsız olarak piyasaya sürmeye izin vermek gerekir. Aynı uygulama, halkla olan ilişkilerde de geçerli sayılmalıdır. Gerçekten de, ev içi amaçlarla, yani ev, garaj yapmak, kişisel küçük toprakları düzenlemek amacıyla yararlanılabilecek şeyleri yok etmek ya da çöplüğe atmak, akla yakın bir şey midir?

Ekonomik normların rolüne de çok önem vermek gerekmektedir. Üzerinde düşünülen dönemin koşullarını (malların teslimi, fiyatlar, bütçeye aktarılacak kazanç payı, ücret fonlarıyla bizzat işletmenin karşıladığı özendirme fonlarını oluşturma kuralları ile ilgili olan hedefler) daha önceden bilinen, işletmelerdeki kolektifler, yaratıcı bir ruhla, rezervlerini açıklamaktan çekinmeden, üretimin büyümesinde en çok hızı ve bu üretimin etkin ve yetkinliğinin açıkça artırılması fırsatını verecek olan planları hazırlayabileceklerdir. Bunu yapan, VAZ Otomobil Fabrikası ile Soumi Makina Yapım Sanayii Fabrikası bir örnektir. İşletmelere, üretimin genişletilmesi ve teknolojik açıdan çağdaştırılması için gerekli araçları bizzat kendilerinin sağlamalarına fırsat verilmelidir.

Özellikle cari tüketim mallarının üretimi ile hizmetler alanındaki işletmelerle örgütlerin özerkliklerini genişletmek çok önemlidir. Bunların görevi, tüketicilerin ihtiyaçlarını hızla karşılamaktır. İşte, açıkça ve bu amaçla, hafif sanayinin ekonomik mekanizmasını yeniden yapılandıracağız. Bu daldaki işletmeler açısından yukardan verilen görevlerin hepsi, kesinlikle zorunlu olanla sınırlandırılmıştır. Bunların planları da, esas olarak, sırasına göre halkın gerçek talebi

ile kendi siparişlerinin uygunluğuna cevap vermek zorunda olan ticaret örgütleri ile sözleşmeli bir temelde hazırlanacaktır. Başka bir deyişle, hacim üzerinde değil, tam tersine insanların ihtiyacı olan ürünlerin miktarı, çeşitliliği ve kalitesi üzerinde durulacaktır. Bundan başka, hafif sanayi mallarını üretmek, piyasaya sürmek amacıyla sektörlerarası üretim ve endüstriyel ticaret grupları kurmak ve uzmanlaşmış ticareti genişletmek de düşünülmektedir.

Bir başka sorunu da çözüme kavuşturmak zamanı gelmiştir: İşletmelerin ücret fonunun, malların piyasaya sürümünden elde edilen gelirlere doğrudan doğruya bağlı olması gerekmektedir. Bu uygulama, yararsız ve düşük kaliteli, genellikle ıskartalık işler denilen malların üretimini ve teslimatını önleyecektir. Şunu da belirtmeliyiz: Bu ilke yalnızca ve yalnızca hafif sanayi için geçerli değildir. Kullanılmayacak mallar üreten işletmelerdeki personelin hiç bir kaygı duymamalarını, ücret, prim ve öteki gelirlerden tam olarak yararlanmalarını artık kabul edemeyiz.

Gerçekten, hiç kimsenin istemediği malları üreten bir çalışmayı neden ödüllendirmek zorunda kalalım? Yoldaşlar, bütün bunlar, şu ya da bu şekilde karşımıza dikilecektir! Bunu unutmayalım.

Büyük, orta ve küçük ölçekli işletmelerin akılcı biçimde kaynaştırılması sorunu da, üzerinde iyi düşünülmüş bir yaklaşımı gerektirmektedir. Deneyimin de ortaya koyduğu gibi, teknik bakımdan iyi donatılmış küçük ölçekli işletmelerin çoğu zaman bir takım avantajları vardır. Bu işletmeler, teknolojik yenileştirmelere ve talep değişikliklerine daha hızlı ve daha esnek biçimde uyabilmekte, küçük seri mallara ya da ayrı kalemlere duyulan ihtiyaçları daha hızlı karşılayabilmekte, özellikle küçük kasabalardaki mevcut işgücünden daha iyi yararlanabilmektedirler.

Yeniden değerlendirmenin başka temel bir yanı da, planlama ve yönetime yöresel yaklaşımın pekiştirilmesidir. Bizim ülkemiz gibi geniş, çeşitli ve çok uluslu bir ülke açısından, bu özellikle çok önemlidir. Parti konferansları, federe cumhuriyetlerin komünist partileri kongreleri, bölgelerin koşullarını ve ihtiyaçlarını bilmezlikten gelen bakanlıklar ve

ilgili daireleri haklı olarak eleştirdiler; böyle bir durum, ekonomide oransızlıkları doğurmaktadır.

Bu konuda bize bazı öneriler gelmektedir. Açıkçası, inşaat sektörü, sektörlerarası sanayiler, sosyal altyapı ve üretim altyapısı ve bir çok tüketim mallarını üreten işletmeleri yönetmek söz konusu olduğunda –tarımsal sanayi örneğinde olduğu gibi– cumhuriyetlerin ve yerel organların yetkilerini genişletmeyi düşünmek gerekmektedir. Gossplan'ın ve bakanlıkların çalışmalarında, özerklik etkenini daha çok göz önüne almak gerekecektir. Geniş ekonomik bölgeler temelinde işletme yönetimi sorunu incelenmeye değer bir sorundur.

Uzun ve kısa vadeli planlarımız, daha çok, Sibiryâ ile Uzak Doğu'nun doğal zenginliklerini değerlendirmeye bağlıdır. Söz konusu olan, bölgedeki gelişmenin bütünlüğünü sağlayacak bir devlet adamı yaklaşımını gerektiren çok önemli bir hedeftir. Buralarda verimli bir çalışmanın ve canlı bir hayatın koşullarını yaratmaya özellikle önem vermek gerekiyor. Günümüzde bu büyük bir sorundur; verilmiş görevlerin başarılmaması da, bu sorunun nasıl çözüleceğine bağlı olacaktır.

Kongremiz, Rusya Federasyonu'nun Kara Topraklar dışındaki bölgesinin gelecekteki sosyoekonomik gelişmesi ile ilgili görevlere de dikkati çekmelidir. Bu iki şeyi vurgulayalım: Birincisi, SBKP MK ile Sovyet Hükûmeti, Kara Topraklar dışındaki bölgede tarımın kalkındırılmasını amaçlayan özel kararlar almıştır. Bunlar kesinlikle ve tam olarak uygulanacaktır. İkincisi, yerel parti, Sovyetler ile ekonomik yönetim organları ve çalışma kolektifleri, burada birikmiş olan potansiyel ile, buraya ayrılmış olan kaynakların verimli biçimde işletilmesine daha çok dikkat vermelidirler.

Özerk işletme yönetimi ilkesinin güçlendirilmesi, her cumhuriyette, her bölgede, her kentte ve her kasabada ekonomik rehberlik düzeyinin yükseltilmesini gerektirir. Yerel karar organları, zaman zaman, ekonomiyi çok pahalı ve üretkenliği düşük tasarılarla sürükleyen, ulusal ekonominin çıkarından çok bencil ve hattâ ikbal avcısı düşüncelerden esinlenmiş ve üstünkörü incelenmiş öneriler getirmektedirler.

Üretimdeki etkinlik ve yetkinliğin yükseltilmesine, her yerde gerekli dikkat gösterilmemektedir. Örneğin Kazakistan'da, sabit üretim fonlarının her birimi başına ulusal gelir payı, Sovyet ekonomisinin ortalamasından üçte bir daha azdır. Türkmenistan'da sosyal emek üretkenliği, onbeş yılda bir arpa boyu bile gelişme göstermemiştir. Sosyal ihtiyaçlar için ayrılmış kaynakları, bölgesel ekonominin verimliliği ile daha sıkı nasıl bağlamak gerektiği üzerinde düşünülmemelidir.

Yoldaşlar,

Ekonomik mekanizmadaki her dönüşüm, anlayıştaki dönüşümle, eski şematik düşünce ve uygulamanın reddedilmesiyle, yeni görevlerin açık bir şekilde kavranmasıyla başlar ve o ölçüde önemlidir. Bu, özellikle ekonomi alanındaki kadroların çalışmasıyla, işletme yönetimindeki merkezi halkaların sorumluluklarıyla ilgilidir. Bunlar arasındaki bir çok insan Parti'nin inisiyatiflerini çok güzel anlamakta ve etkin bir şekilde desteklemekte, güç işlere atakça saldırmakta, bunları başarmanın en iyi yöntemlerini araştırmakta ve bulmaktadır. Bu bağlılık, her türlü yöntemle desteklenmeye değer. Fakat, Gogol'un yarattığı kahraman gibi, bir yığın saçmasapan şey düşündükleri halde, hiç bir şey yapmayan ve uygulamada gerçekten hiç bir şeyi değiştirmeyen, hep umutla bekleyen insanları anlamak çok güçtür. Bu tip sorumluların tavrını hoşgörülle karşılamak söz konusu değildir. Bizler aynı yolu izlemiyoruz. Özellikle de her şeyin alışlagelmiş gidişini sürdüreceğini uman insanlar söz konusu olduğunda onlarla yolumuz ayrılacaktır. Ama hayır yoldaşlar, eskiye dönüş söz konusu olmayacaktır!

Bugün, işletme yönetimi mekanizmasını ve ekonomiyi yeniden yapılandırırken, bilime her zamankinden daha çok dayanmak gerekmektedir. Hayatın gereklerinden hareketle bazı teorik görüşlere ve tasarımlara yeni bir perspektifle bakmak zorundayız. Üretici güçlerle üretim ilişkilerinin uyumlu ilişkisi, sosyalist mülkiyet ve bu mülkiyetin yaratılmasının ekonomideki biçimleri, ticaret ve para ilişkileri, merkezîyetçilik ve ekonomi alanındaki organların özerkliği vb. arasındaki bağlar gibi, sorunlar için de bu geçerlidir.

Pratik, üretim ilişkilerinin üretici güçlerin karakteriyle uygunluğunun, sosyalizmin koşullarında kendiliğinden kurulacağını ileri süren görüşlerin tutarsızlığını ortaya koymaktadır. Hayattaki şeyler çok daha karmaşıktır. Evet, sosyalist üretim ilişkileri üretici güçlerin gelişmesine yol açar. Ama bunun başarılması için, üretim ilişkilerinin de sürekli yetkinleşmesi gerekir. Bu da, işletme yönetimindeki eskimiş yöntemleri zamanında ortaya çıkarmasını bilmek, bunların yerine yenilerini koymak demektir.

Bugün mevcut olan üretim ilişkileri ve ekonomik işletme yönetim biçimleri ile rehberlik sistemi temel olarak, ekonomideki yoğun gelişme koşullarında oluşmuştur. Bu biçimler yavaş yavaş eskimiş, özendirici rollerini yitirdikleri gibi, zaman zaman da ayakbağı durumuna gelmiştir. Bugün, ekonomik mekanizmanın yönelimini değiştirmeye, onun masraflı niteliğini aşmaya ve onu, etkinlik ve yetkinlikle kalitenin iyileştirilmesi, bilimsel ve teknik ilerleyişin hızlandırılması, insan etkeninin rolünün artırılması doğrultusunda yönlendirmeye çalışıyoruz. Esas olan da budur. Bu değişiklik, sosyalist üretim ilişkilerinin sürekli yetkinleşmesini getirecek ve üretici güçlerin gelişmesinde yeni ufuklar açacaktır.

Yerleşmiş fikirler, özellikle de önyargılar, bu çalışmada yolumuzu kesmemelidir. Örneğin her hangi bir yerden gelmiş buyruklar yerine, ekonomik ölçütleri kullanmanın gerekli ve doğru olduğu ortaya çıkarsa, bu, planlı yönetim ilkelerinden sapma değil, sadece onun yöntemlerinde bir değişme anlamına gelir. Aynı şey, gruplarla işletmelerin sorumluluğunu, inisiyatifini ve bağımsızlığını güçlendirme, sosyalist meta üreticileri olarak onların rolünü yükseltme zorunluluğu bakımından da geçerlidir.

İşletme yönetimi mekanizmasında her hangi bir değişiklik olduğunda, sosyalizmin ilkelerinden pratikte sapıldığı konusunda, ne yazık ki, yaygın bir görüş vardır. Bu konuda şunu vurgulamak isterim: Sosyoekonomik hızlandırma ve sosyalizmin gerçekten güçlendirilmesi, sosyalist üretim ilişkileri sisteminin bütünü ile işletme yönetiminin yetkinleştirilmesinin en yüce ölçütüdür.

Sosyal sistemimizin temeli olarak **sosyalist mülkiyet sorunları** büyük bir güncellik kazanmıştır. Sosyalist mülkiyet zengin bir içeriğe sahiptir: Üretim araçlarıyla üretimin sonuçlarından yararlanılmasında insanlar, kolektifler, dallar ve ülkenin bölgeleri arasında çok yönlü ilişkiler sistemini ve koskoca bir ekonomik çıkarlar yelpazesini kapsamaktadır. Bir bütün olarak bu karmaşık ilişkiler, devamlı hareket durumunda bulunduğu ölçüde, açık ve kesin bir eşgüdümü ve sürekli bir düzenleme gereğini doğurur. Bu değişiklikleri de teorik düzeyde derinliğine kavrayamazsak, ne doğru pratik kararları alabilir, ne de sonuçta, emekçileri, sosyalist mülkiyetin hakiki sahipleri yapmayı amaçlayan önlemleri istenilen zamanda alabiliriz.

Ulusal zenginliğin artırılmasında ve ondan en iyi şekilde yararlanılmasında çalışan insanlara daha büyük özendiriciler sağlamalıyız. Bu sorun nasıl çözümlenmelidir? Efendi olma duygusunu, kafalara sözlerle yerleştirebileceğine inanmak saflık olur. Mülkiyet karşısındaki tavır, temelde, herkesin içinde bulunduğu gerçek koşullarla, çalışmanın sorunlarıyla ilgili üretim, paylaşım ve yararlanmanın örgütlenmesi üzerinde etkili olma fırsatlarıyla belirlenmiştir. Öyleyse sorun, ekonomide sosyalist özyönetimi derinleştirmekte yatmaktadır.

Sosyal mülkiyetin kullanılmasında emekçi kolektiflerinin rolü mutlaka güçlendirilmelidir. İşletmelerle çalışma gruplarının kendi faaliyetlerinin verimliliğinden bütünüyle sorumlu olmaları gerektiği ve onların yükümlülüklerinden devletin sorumlu olmadığı ilkesini titizlikle uygulamaya koymak son derece önemlidir. Malî özerkliğin özü de işte budur. Ayrıca bir insan, fabrikasında ya da kolhozunda, atelyesinde ya da çiftliğinde tam bir efendi olmadan, bir ülkenin de efendisi olamaz. Bir emekçiler kolektifi, her şeye cevap vermeli, sosyal zenginliğin artırılmasını düşünmelidir. Sosyal zenginliğin artırılması, kayıplar gibi, kolektifin her üyesinin gelir düzeyini etkilemelidir.

Elbette, sosyal mülkiyetten kazançdışı gelir sağlama eğilimlerine karşı etkin bir şekilde kendimizi korumalıyız. Çünkü, ne de olsa ellerine geçen her şeyi işletmeden alıp gö-

türmek suçunu kaygısızca işleyen «arakçılar»a ve de çıkarıcı amaçlarla görevlerini kötüye kullanmaktan yüzü kırmayan her türlü faydacılara ve kazanç peşindekilere karşı kendimizi henüz güvencede sayamayız. Gerek birinciler ve gerekse ikinciler için olsun, hiç kimsenin gözünün yaşına bakmadan kamuoyu önünde mahkûm etmek her zaman yasaya başvurmak çok önemlidir.

Sosyalist mülkiyet ilişkilerinin düzenlenmesiyle ilgili çoğu sorunlarla birlikte, çalışma dallarının ve bölgelerin çıkarlarına göre, ulusal çıkarların mutlak önceliğini güvence altına almak gibi güncel bir sorunu da vurgulayalım. Bakanlıklar, ilgili daireler ve özerk organlar, üretim araçlarının sahibi değil, ama yalnızca ve yalnızca toplum önünde, sosyal mülkiyetten etkin ve yetkin bir şekilde yararlanılmasından sorumlu olan sosyalist devlete bağlı birer işletme yönetim organlarıdır. Sektörler ve bölgeler alanındaki dar kafalılığın, sosyalist mülkiyetin kazandırdığı üstünlüklerin somutlaşmasına engel olmasını kabul edemeyiz.

Kooperatif mülkiyeti sorununda da aynı şekilde ve çok açık düşünüyoruz. Bu türden mülkiyet, sosyalist üretimde ve halkın ihtiyaçlarının karşılanmasında bütün imkânlarını kullanmaktan uzaktır. Kendi çalışmalarının yönetiminde etkinlik ve yetkinlik gösteren bir çok kolhoz ve başka kooperatif örgütler vardır. Talep olan her yerde, kooperatif örgütler ile işletmelerin kurulması ve geliştirilmesini her yönden desteklemek yerindedir. Bu kooperatif örgütler ve işletmeler, imalat sanayiinde, üretimde, konut yapımında, bahçe ve sebze tahsisleri üzerindeki yapımcılıkta hizmetler ile ticaretle geniş ölçüde yaygınlaşmalıdırlar.

Meta para ilişkileri konusundaki önyargıları ve bu ilişkilerin, planlı ekonomi rehberliğinde bütünüyle bir yana atılmasına son vermek zamanı gelmiştir. Bunların, insanların daha iyi çalışmaya duyduğu ilgi ve üretim üzerindeki güçlü etkisinin önemini reddetmek maliyet muhasebesi sisteminin zayıflamasına ve hattâ daha başka, istenmeyen sonuçlara yol açar. Tersine, sosyalist bir temelde meta ve para ilişkileri, sonuçları tam olarak kolektifin çalışma kalitesine,

yöneticilerin becerisine ve inisiyatifine bağlı olan bir durumu ve ekonomik koşulları yaratabilir.

Öyleyse yoldaşlar, hiç zaman yitirmeden mevcut durumu çözümüleme ve eskimiş, zamanını doldurmuş her şeyi mutlaka yeniden yapılandırma göreviyle karşı karşıyayız. Dileriz ki, Parti yöneticileri, bütün kadrolar ve halk yığınları, bu görevi derinliğine kavramış olsunlar; çünkü, başarının olmazsa olmaz koşulu ve yeni bir ekonomik mekanizma ile yönetim sistemi yaratmak gibi son derece önemli bir çalışmanın hareket noktası burada yatmaktadır.

4. EKONOMİK BÜYÜME REZERVLERİNİN HAREKETE GEÇİRİLMESİ

Yoldaşlar,

Parti, derin bir ekonomik dönüşümler stratejisi tesbit etti ve bunları uygulamaya başladı. Hiç kuşkusuz bunlar, ekonominin geliştirilmesini hızlandırmaya fırsat verecektir. Daha önce de ifade ettiğimiz gibi, hiç zaman kaybetmeden ekonomik büyümedeki hızı artırmayı başarabilmemiz için gene de belli bir zamana ihtiyaç olacaktır. Bunun yanı sıra, onikinci beş yıllık planın özgünlüğü, ilerleyiş hızımızı her yönden yoğunlaştıracak, yeni bir bilimsel ve teknik temelde, ulusal ekonomiyi kesinlikle yeniden donatmakta yatmaktadır.

Bütün rezervlerimizi son sınırına kadar harekete geçirmek zorunluluğu da işte buradan kaynaklanıyor. İşte, büyük harcamalar gerektirmeyen, ama buna karşılık hızlı ve önemli sonuçlar doğuran rezervlerden başlamak, akla çok daha yatkındır. Söz konusu olan, ekonomik, örgütsel ve sosyopsikolojik etkenler sorunudur; mevcut üretim potansiyelinden en iyi şekilde yararlanmak, çalışmaya özendirmeyi daha etkin ve yetkin kılmak, örgüt ve disiplin ruhunu güçlendirmek, savsaklamayı önlemek sorunudur. Rezervlerimiz elimizin altındadır; yönetim olarak ilgi ve ehliyet gösterebilirsek bu rezervler bize olağanüstü sonuçlar sağlayabilir.

Bugün hizmet veren üretim kapasitelerimize bir bakalım. Ülkedeki sabit üretim fonları, 1,5 trilyon rubleyi çoktan aşmış; ama bu fonlar her yerde gerektiği gibi kullanılmamaktadır. Bu durum, makina yapımı, ağır sanayi, enerji üretimi ve tarım gibi bir çok dalları kapsamaktadır. Özellikle kaygı verici bir olgu da, bu fonların en aktif bölümü olan makinalar, donanım ve makina gereçleri çoğu zaman ya boş durmakta, ya da yarı kapasiteyle çalışmaktadırlar. Örneğin mühendislik sanayiinde, metal kesen makina gereçleri günde ancak bir vardiyadan biraz fazla bir süre çalışıyorlar. Genelde, üretim kapasitelerinin düşük tutulması nedeniyle, ülkemiz yılda milyarlarca ruble değerinde sanayi ürünü tutulması nedeniyle, ülkemiz yılda milyarlarca ruble değerinde sanayi ürünü kaybetmektedir. İşletme yönetim ve planlama organları ile işletmelerdeki kolektifler, mevcut kapasitelerin son sınırına kadar çalışmaları için bütün imkânlarını ve güçlerini harekete geçirmelidirler. Sadece ağır sanayide bu durum, ekonomik büyüme hızlarını aşağı yukarı iki katına çıkarma fırsatını verecektir.

Teslimatlarda işbirliği düzeylerindeki yetersizliklerden de tedirgin olmaktayız. Bir kademeli düzenin olmayışı bunun bütün ulusal ekonomiye zincirleme yansıması, ekonomi alanındaki etkinliğin ve yetkinliğin düşmesi için yeterlidir. Düzensiz üretim hızları da, bizi belli ölçülerde zarara sokuyor. Sayısız işletme –saklamaya gerek yoktur– çalışacakları yerde ay başında bile işsiz kalıyorlar. Buna karşılık ayın sonunda, tam bir kargaşalık baş gösteriyor ve dolayısıyla ortaya düşük kaliteli ürünler çıkıyor. Bu kökleşmiş hastalığa son vermek gerekiyor. Emekçi kolektifleri, işletme yönetimindeki bütün karar organları da kendi mal teslimlerinde titiz bir işbirliğini sağlamakla görevlidir. Planlamada ve donanım sağlamada belli bir düzen kurmadan, gerekli rezervleri yaratmadan, disiplin eksikliği ya da üretim yanlışlıkları açısından her düzeyde maddi sorumlulukları ağırlaştırmadan, hedeflerimize ulaşamayacağız.

İşgücü rezervlerimiz de önemlidir. Bazı işletme yöneticileri işgücü eksikliğinden yakınmaktadır. Sanırım, çoğu durumlarda bu yakınmaların maddi temeli yoktur. Olup bi-

tenleri daha yakından çözümleyince hiç bir eksikliğin olmadığı, ama buna karşılık, düşük bir emek üretkenliği, yetersiz bir örgütlenme, etkinlik ve yetkinlikten uzak bir özendirme sisteminin olduğu ortaya çıkmaktadır. Bütün bunlara fazladan istihdam etmeyi öngören planlama ve işletme yönetim organlarının yersiz kararlarını da ekleyebiliriz. İşletmelerimizin, tasarım bürolarımızın ve araştırma enstitülerimizin bazılarının, aynı hacimdeki bir işe göre, yabancı ülkelerdeki benzerlerinden çok daha fazla personele sahip olduğu iyi bilinmektedir.

İşletmeler, çalışmanın örgütlenmesini iyileştirmek için ciddi çaba harcadıkları, disiplin ve ciddiyet düzeyini yükselttikleri andan itibaren, o zamana kadar hiç kullanılmamış rezervlerin ortaya çıktığı görülecektir. Bunun kanıtı, Çekino yönetiminin uygulanması ve işyerlerinin belgelendirilmesidir. Belorusyo demiryolu işçileri, bir kişinin iki ya da daha fazla farklı işi yaptığı, yeni bir ödeme sistemine geçtikleri zaman, öteki dallardaki işler için aşağı yukarı 12.000 emekçi hemen serbest kalmışlardır.

Elbette, üretimin makinalaşmasına ve otomatikleştirilmesine daha fazla dikkat etmek gerekir. Bu sorunu çözmek için, aygıtların ya da makinaların başka bir yerde üretilip uygulamaya sokulmasını beklemeye hiç bir neden yoktur. İnsan kendi öz imkânlarıyla çok şey yapabilir. Örneğin, Zaporojiye bölgesinde böyle bir işe girilmişmiştir. Burada, sanayideki el işçisi istihdamı üç yılda %9, inşaat sektöründe de %15 oranında düşmüştür. Sanırım, öbür cumhuriyetler, yöreler ve bölgelerde de daha az potansiyellere sahip değildir. Önemli olan şey, elleriyle çalışmak zorunda olan insanları göz önüne alarak ve üretimin getirdiği harcamaların azaltılmasına çalışarak, bu konuda ısrarlı ve titiz biçimde çaba harcamaktır.

Yoldaşlar, genel olarak konuşulursa, ekonomik rezervlerimiz oldukça büyük miktardadır. Bugün bunlardan bir çoğunu henüz işletmeye bile açamamış bulunuyoruz. Farklı düzeylerdeki sorumluların büyük bir bölümünün zihniyeti, kaynaklar bolluğu koşullarında oluşmuştur. Bu türden bir zenginlik, onun çarçur edilmesine yol açanları yozlaştırmış-

tır. Ama, uzun zamandan beri durum değişmiştir. Eski iş-gücü akımı durmuştur. Petrolün, madenin, kömürün her tonunun çıkarılması ve taşınması bugün bize çok pahalıya malolmaktadır. Bu olguları görmezlikten gelmeyelim. Savsaklamaya ve savurganlığa karşı ilgisiz kalmadan günlük yaşantıda, fabrikada, her yerde ve her şeyde bütün bunları göz önüne almak ve tutumlu davranmak gerekir. Bu yılki ulusal gelir büyümesinin hemen tamamı, emek üretkenliğinin yükseltilmesinden, enerji ve materyal tüketiminin azaltılmasından gelecektir.

Görev kolay değildir, ama başarılabilir. Ülkemizde biz, kaynakların tutumlu kullanılması konusunda deneyim kazanmış olduğumuz halde, bu deneyim, son derece yavaş bir şekilde yaygınlaşmaktadır. Parti, Komsomol ve sendika örgütleri sürekli tutumluluğu teşvik etmeli ve hammaddeleri, elektrik enerjisini ve yakıtı ekonomik ve akılcı bir tarzda kullananları desteklemelidir. Gereksiz harcamaların cezalandırıldığı ve tasarrufların önemli ölçüde ödüllendirildiği disiplinli bir anlayışı uygulamaya koymak gerekiyor.

Ürünlerin kalitesi sorunu özellikle vurgulanmalıdır. Bunun sadece ve sadece önemli ve dolaysız bir rezerv olduğunu söylemek yeterli değildir. Günümüzde kalite **olmadan**, bilimsel ve teknik ilerleyişin her yönden hızlandırılması düşünülemez. Görüş yanlışlıkları, teknolojiye karşı olan tavır, düşük kaliteli gereçlerin kullanılması, pek de önemli olmayan sıradan işler, bizi maddi ve manevi büyük zararlara sokmaktadır. Bu makinaların ve araçların hassaslığı ve güvenilirliğini etkilemekte ve tüketicinin mal ve hizmet isteminin karşılanmasını engellemektedir. Geçen yıl, milyonlarca metre kumaş, milyonlarca çift deri ayakkabı ve başka günlük tüketim malları tipleri, işletmelere geri gönderilmek ya da iskartaya ayrılmak zorunda kalındı. Zarar büyüktür: Hammaddeler boşa harcanmıştır, yüzbinlerce işçinin emeği boşa gitmiştir. Düşük kaliteli mallarla kusurlu eşyaların üretilmesini önlemek amacıyla, köklü önlemlerin alınması kaçınılmaz olmuştur. Bu amaçla, yasalarımızın gücüne, maddi ve idari yaptırımlara başvurulmalıdır. Ürünlerin kalitesi

ile ilgili özel bir yasanın kabulü de artık kaçınılmaz gibi görünmektedir.

Bir süre önce, SBKP MK, parti komitelerine, yönetim ve ekonomi organlarına, Komsomol ve sendika örgütlerine ve bütün emekçilere ürünlerin kalitesini köklü bir şekilde iyileştirmek için ellerinden gelen her türlü çabayı harcamaları çağrısında bulundu. Bu görev, her komünistin, her Sovyet vatandaşının, kendi çalışmasına saygı duyan her insanın, kendi işletmesinin, kendi üretim dalının ve Vatandaşımızın onuruna özen gösteren herkesin sorunu olmalıdır.

Bizi, sorumluluk isteyen önemli ve yoğun bir çalışma beklemektedir. Beş yıllık planın birinci yılı, her sorumlu insan ve her emekçi kolektifi için bir sınama yılıdır, kararlı bir çalışma yılıdır. Bu sınamadan başarıyla çıkmak, ekonomimizdeki her türlü rezervi üretimin hizmetine aktarmak, gelecekteki dönüşümlerin temelini güçlendirmek zorundayız.

Bu türden bir hedefe ulaşabilmenin kesin koşulu, Sovyet vatandaşlarının çalışkanlığı ve yeteneğidir. Şimdi her şey, etkin örgütlenmeye ve bu önemli gücün doğru yöneline bağlıdır. Bu durumda, sosyalist yarışma, paha biçilmez bir rol oynamaktadır. Bu yarışma, çalışmanın niteliğini yükseltmeyi, kaynakların tutumlu kullanılmasını ve korunmasını iyileştirmeyi ve her kolektifte, her işyerinde öngörülen hedeflere ulaşmayı amaçlamalıdır. Coşkunluğun ve giderek yetkinleşen becerilerin bizlere her zaman sağlam bir destek olacağından eminiz.

C. SOSYAL POLİTİKANIN TEMEL ANAHLATLARI

Yoldaşlar,

Sosyal politikanın sorunları, bireyin refahı için duyulan kaygı, Partimizin dikkatini her zaman üzerinde toplamıştır.

Sosyal alan, sınıflarla sosyal grupların, ulusların ve halkların çıkarlarını, toplum ile birey arasındaki ilişkileri, yaşama ve çalışma, sağlık ve dinlenme koşullarını kapsamaktadır. **Emekçilerin hayati çıkarlarıyla ilgili ekonomik etkinliğin sonuçlarının somutlaştığı, sosyalizmin en yüce**

amaçlarının maddeleştığı alan budur. Sosyalist sistemin insancıl doğasını, kapitalizmle nitel farklılığının en açık ve en somut bir şekilde ortaya çıktığı alan bu alandır.

Sosyalizm, insanın insan tarafından sömürülmesi, üretim araçlarıyla ilişkisi bakımından eşitsizliği gibi, başlıca sosyal eşitsizlik kaynağını ortadan kaldırmıştır. Sosyalizmde, sosyal ilişkilerin her alanında sosyal adalet egemendir. Bu adalet, halkın gerçek iktidarında, bütün yurttaşların yasa karşısında eşitliğinde, ulusların gerçek eşitliğinde, bireye saygı ve kişiliğin her yönden gelişmesi için gerekli koşulların yaratılmasında somutlaşmaktadır. Aynı zamanda bu, herkese iş sağlanması, öğrenime, kültüre, tıbbî yardıma ve konuta sahip olmak, yaşlılara, analara ve çocuklara gösterilen kaygı gibi, geniş sosyal güvencelerde de somutlaşıyor. Sosyal adalet ilkesinin kesin olarak uygulanması, halkın birliğinin, toplumdaki siyasal istikrarın ve onun dinamik gelişmesinin önemli bir koşuludur.

Fakat, her zaman söylendiği gibi, hayat evrimleşmektedir; ve bizler sosyal alandaki son gelişmelere yeni bir anlayışla bakmak, bu gelişmenin giderek büyüyen önemini tam olarak değerlendirmek zorundayız. Parti'nin hazırladığı sosyoekonomik gelişmeyi hızlandırma stratejisine, Partimizin Program amacına, yani toplumdaki bütün bireylerin kesin olarak refaha kavuşmasını, onların özgürce ve uyumlu bir şekilde gelişmesini sağlamak amacına uygun olarak bunu yapmak zorundayız.

Geçmiş dersleri de, bizden sosyal sorunlar karşısında daha ısrarlı bir dikkat istiyor. Parti, Merkez Komitesi, merkez ve yerel organların, ülkemizde sosyokültürel alandaki maddi altyapı ile ilgili sorunların acilliğine önem vermediği kanısındadır. Sonuçta, onun gelişmesi için kaynak tahsisini yönlendiren «bir bakiye ilkesi» şekillendirilmiştir. Teknokratik çözümlere yönelik belli bir eğilim söz konusuydu ve bu, üretimin sosyal yanına, hayat koşullarına ve dinlenmeye gösterilen dikkati köreltmekteydi, bu ise, emekçilerin kendi çalışmalarının sonuçlarına karşı ilgilerinin düşmesini, disiplin gevşekliğini ve öteki olumsuz olguları doğurmadan edemezdi.

Bizler, içerdği sosyal sonuçlarla birlikte, maddi ve kültürel hayatın iyileştirilmesini başarma fırsatını veren yol ve araçlara kayıtsız kalmaktan uzağız. Eğer, özel mülkiyetçi asalak duygular ve bir düzeyde olma hevesleri ortaya çıkmaya başlarsa, o zaman yol ve araç seçimimizde bir şeyler uygun düşmüyor ve buna bir çözüm yolu bulmamız gerekiyor demektir. Kongrenin hazırlık belgelerinin görüşülmesi sırasında Parti üyeleri ve partisizler, çalışma ve tüketim ölçüsünün desteklenmesindeki gevşekliğı, sosyalist adalet buyruklarına aykırı davranışları ve emekten kaynaklanmayan gelirlere karşı mücadeleyi güçlendirmenin gerekliliğini kaygı ile belirtmişlerdir. Bu sorunların önemi ve ciddiyeti hiç bir zaman görmezlikten gelinemez.

Kısacası, kazanılan gelişim ile yeni görevlerin genişliğı, toplum hayatını her yönden kuşatan, uzun vadeli, üzerinde titizlikle düşünülmüş, eksiksiz ve güçlü bir sosyal politikayı dayatmaktadır. Planlama ve yönetim organlarının, bunun yanında, ekonomi alanındaki merkez ve yerel karar organlarının, sosyal alanın ihtiyaçlarını kararlı biçimde ele almaları zorunludur.

Bizim sosyal politikamızın amaçları, Parti Programı ve Anahatlar taslaklarında, bütün ayrıntılarıyla ortaya konmuştur. Bunların uygulanmaya konulmasıyla ilgili bazı sorunlara değinmeme de izin verin.

1. HALKIN REFAHININ DÜZENLİ OLARAK YÜKSELTİLMESİ, SOSYAL ADALETİN ISRARLI BİR ŞEKİLDE GERÇEKLEŞTİRİLMESİ

Ülkenin uzun vadeli ekonomik ve sosyal gelişme planları, **halkın refahını niteliksel açıdan yeni bir düzeye çıkarmayı** öngörmektedir. Gelecek onbeş yıl içinde, hayat şartlarının iyileştirilmesine ayrılmış kaynakların hacminin iki katına çıkarılması öngörülmektedir. Kişi başına düşen reel gelirlerin 1,6 ile 1,8 kat artırılması öngörülmektedir. Onikinci beş yıllık kalkınma planı doğrultusunda gelirlerdeki artış, milyonlarca insanı kapsayacaktır. Konut ve sosyokültürel tesislerin yapımının genişletilmesi amacıyla büyük kay-

naklar ayrılmıştır. Planlarımız bunlardır. Fakat, sadece ve sadece, her Sovyet vatandaşı yoğun, etkin ve yetkin bir çalışma gösterirse, bu planlar başarıya ulaşacaktır. Asıl sorun budur. Evet, yaptığı iş ve konumu ne olursa olsun, herkes aynı ölçüde çalışırsa, bu planlar gerçeklik kazanacaktır. Başaracağımız şey, sürdürmemiz gereken ve nasıl yaşayacağımızı gösteren şeydir.

Sosyalist dönüşümler, hem çalışmanın doğrultusunu, hem de işçi ve köylü kitlelerinin emek karşısındaki tavrını kökünden değiştirmiştir; bu da, sosyalist yarışmanın yaygın olarak geliştirilmesinde özellikle ortaya çıkmıştır. Parti, son derece zengin deneyiminden güç alarak, bu geleneklerin geliştirilmesini sürdürmek; başta gelen sosyal bir ödev olarak, emek karşısında yaratıcı ve bilinçli bir tavır kafa-lara yerleştirmek amacındadır.

Seçim toplantıları ve konferanslarda komünistler, yalnızca manevi özendirme biçimlerinin yetkinleştirilmesi sorununu değil, aynı zamanda, maddi özendirmeyi büyük ölçüde artırma ve bu önemli konuda uygun bir düzen oluşturmak sorununu da çok güzel ortaya koymuşlardır. «Ücret ödemelerinde çevrilen dolaplar»ın, kazanılmamış para ve hak edilmemiş primler ödenmesinin, birey emeğinin yaptığı gerçek katkı ile hiç bir ilişkisi olmayan «güvenceli» sabit ücretlerin oluşturulmasının kabul edilemeyeceğini dile getirmişlerdir. Mesleğini çok iyi yürüten bir insanın çalışmasıyla tembel bir adamın aynı şekilde değerlendirilirse, bu, ilkelerimizin kesin olarak çiğnenmesi demektir. Bu konuda son derece açık ve kesin olmak gerekir. Her şeyden önce bu; sosyalizmin, bu yeni toplum sisteminin sosyal adaletinin özünü içeren ilkenin, «herkesten yeteneği ölçüsünde, herkese emeğine göre» temel ilkesinin kabul edilmez bir çarpıtmasıdır.

Aynı zamanda, sosyalist bir devletin ücret politikasının, bir yandan ücret, öte yandan da emeğin miktarı ve niteliği arasında yakın bir bağımlılık ilişkisini güvence altına alması da gerekir. Böylece, onikinci beş yıllık plan döneminde öngörülen, üretim alanlarında fabrika ve büro işçilerinin ücret hadlerinin ve temel olarak aylıklarının artırılması, ilk

defa bizzat işletmelerin elde ettiği miktarlara göre (ve bu sınırlar içinde) uygulamaya konulacaktır. Bu sistem, teknik ilerleyişin hızlandırılmasını, üretimdeki etkinlik ve yetkinliğin artırılmasını daha aktif olarak etkileyecektir.

Üretken olmayan sektörde maaşlarla ücretlerin artışı, merkezileştirilmiş fonlarla karşılanacaktır. Geçen yıl, Halk Sağlığı'ndaki doktorların ve başka tıp emekçilerinin ücretleri kademeli olarak artırılmaya başlanmıştır. 1987'de, eğitim kurullarının maaş ve ücretlerinin artırılması sürecinin tamamlanması ve kültür emekçilerinin maaş ve ücretlerinin de artırılmaya başlanması öngörülmektedir. Doğu Sibirya ve Uzak Doğunun bazı bölgelerindeki işçilerle memurların, ücret avantajlarını genişletmeyi amaçlayan önlemler uygulanmaktadır.

Emekçiler, sayısız önerilerle, adalet ilkesinin uygulanmasında sosyal tüketim fonlarının rolü sorununu ortaya koymaktadır. Bu fonlar, daha şimdiden, maddi varlıkların ve hizmetlerin aşağı yukarı üçte biri kadardır. Bu konuda hiç bir şekilde, bir hayırseverlik fonunun söz konusu olmadığına inanmaktayız. Bunlar, toplumun bütün üyelerine, eğitim ve kültür alanında eşit derecede şans tanımak, çocukların eğitiminde bir eşitlik ortamına zemin hazırlamak, şu ya da bu nedenle, özel durumlarda da sürekli olarak yardıma ihtiyacı olanların yaşama koşullarını kolaylaştırmakta önemli bir rol oynamaktadır. Aynı zamanda, nitelikli ve bilinçli çalışmayı özendirme ve harekete geçirme aracı söz konusudur. Parti, sosyal fonları daha fazla artırmaya ve bunları en iyi şekilde kullanmaya çalışmak amacındadır. Onikinci planda bunların hacmi %20'den %23'e çıkacaktır.

Sosyalist devlet, emekten kaynaklanmayan gelirlere karşı mücadele etmek gibi önemli bir görevi de üstlenmiştir. Bugün, denetimde bir gevşekliğin ve öteki bazı nedenlerin yol açtığı, halkın çıkarlarına karşı bir küçümseme ve açıktan açığa mülkiyet istekleri gösteren insan gruplarının ortaya çıktığı görülmektedir, bunu kabul etmek zorundayız.

Emekçiler haklı olarak bu olguların köklü şekilde ortadan kaldırılması sorununu dile getiriyorlar. Merkez Komitesi, bu istekleri bütünüyle desteklemektedir. Yakın bir ge-

lecekte, asalaklara, sosyalist mülkiyetin savurganlarına, zimmetine para geçirenlere, temeli emeğe dayanan sistemimizin doğasına aykırı bir yol tutan herkese karşı yeni önlemler alınması zorunluluğunu kabul etmektedir. Aynı zamanda, gelir politikasının yetkinleştirilmesi, özellikle kademeli bir veraset vergisinin getirilmesi önerilerini de incelemeliyiz.

Bununla birlikte, emekten kaynaklanmayan gelirlere engel olurken, dürüst çalışma sayesinde ek kazanç sağlayan kimselere karşı güvensizlik gösterilmesi de kabul edilemez. Bunun da ötesinde devlet, halkın talebini karşılama ve hizmet vermenin çeşitli biçimlerini geliştirecektir. Bireysel meslekî çalışmaların düzenlenmesiyle ilgili önerileri dikkatle incelemek gerekir. Elbette, bu çalışma biçimlerinin sosyalist ekonomi ilkeleriyle en iyi şekilde bağdaştırılması veya kooperatif ilkelere, ya da, sosyalist işletmelerle sözleşmelere dayandırılması gerekir. Bundan, sadece toplum ve halk kazançlı çıkacaktır.

Eğer piyasanın çeşitli mal ve hizmet ihtiyacının karşılanması başarılamazsa, dağılım ilişkilerini yetkinleştirmeyi amaçlayan bütün çabalar boşa gidecek ve halkın refahını artırma hedefine ulaşamayacaktır. Günlük Tüketim Malları Üretiminin ve Hizmetlerin Geliştirilmesine İlişkin Kapsamlı Program'ın amacı budur.

Bu beş yıllık planda tüketim mallarına ve perakende ticarete daha yüksek büyüme hızları sağlamak, ticaretin ve halk beslenmesinin örgütlenmesini köklü bir şekilde iyileştirmek gerekecektir. Ağır sanayi, bütün işletmeleri işlenmiş ürünler üretiminin hizmetine verme, hafif ve gıda sanayii açısından yüksek kaliteli gereç ve donatım üretimini sağlama görevini üstlenmiştir.

Mümkün olduğu kadar hızlı bir şekilde çağdaş hizmetler sistemini kurmak gerekiyor. Bu da aynı zamanda, merkez organlarının, belki de daha çok, federe cumhuriyetlerdeki bakanlıkların ve iktidarda bulunan bütün yerel organların görevidir. Hizmetlerin arzı ve talebi arasında açıkça görülen dengesizlikleri ortadan kaldırmak amacıyla etkili ve ivedi önlemlerin alınması gerekmektedir. Özellikle söz konusu olan, ev işlerini hafifletmek, konutları iyileştirmek

ve yenilemekle, turizmle ve ihtiyacın büyük bir hızla arttığı servis istasyonlarıyla bağlantılı hizmetlerdir. Emekçilerin önerilerini göz önüne alarak, kolektif bahçeciliği ve sebze yetiştirmeyi geniş ölçüde geliştirmeye başladık. İşler yeni başlamaktadır. Fakat, bütün suni engelleri bir yana atarak, bu çalışmayı sürdürmek gerekmektedir.

Konut sorununun sosyal önemi ve ağırlığı, bu soruna yaklaşırken gösterdiğimiz ciddiyeti açıklamaktadır. 2000 yılında her aileye bir ev ya da özel bir apartman dairesi sağlanması, başlı başına çok önemli bir görevdir; fakat, gücümüz dışında değildir. Şimdiki beş yıllık planda ve özellikle de daha sonraki planlarda, konut inşaatının ve eldeki konutların modernleştirilmesinin çapı genişleyecektir. Kooperatif ya da bireysel konut inşaatını her türlü yoldan özendirme gerekiyor. Burada, konut inşaatını genişletmek fırsatını verecek önemli rezervlerimiz vardır. Kendi evlerini kendileri yapmak isteyen genç çiftleri desteklemekte haklıyız. Gençlerin ilgisi ve enerjisi bu bakımdan çok şeyler yapabilir.

Konut dağılımı uygulamasını ciddi bir şekilde iyileştirmek zorunluluğundan sık sık söz edilmektedir. Bu sorunların, sürekli olarak halkın denetiminde ve demokratik bir şekilde çözüme kavuşturulması gerekir. Kira bedelleri, binanın kapladığı yerin miktarına ve değerine sıkı sıkıya bağlı kalacak ve bu bedellerin miktarı buna göre yükseltilecektir. Bu türden bir sistemde, yasal değişiklikler yapmayı amaçlayan önerilere özel önem vermek gerekmektedir. Kalite sorunu ve konut inşası, bir çok önemli eleştirilere yol açmaktadır. Bu konuda önlemleri zamanında almak, aynı zamanda iyileştirmeyi köklü bir şekilde hızlandırmak ve hatta köylerimizin ve kentlerimizin mimarisini düzeltmek, bakımını ve düzenlenmesini sağlamak kaçınılmazdır.

Yoldaşlar,

Emeğin içeriğinde derin dönüşümler olmadan, sosyal alandaki nitel değişiklikler düşünülemez. Ulusal ekonominin teknik açıdan yeniden yapılandırılması, yani makinalaştırma, otomatikleştirme, bilgisayara yönelme ve robotlaştırma burada başlıca rol oynayacaktır. Bunun açık bir sos-

yal yönelimi getireceğini ve getirmesi gerektiğini özellikle vurgulamak isterim. Bugünkü beş yıllık plandan hareketle, el emeğini önemli ölçüde azaltmak, 2000 yılında, üretim sektöründe %15 ya da %20'ye çıkarmak ve böylece el emeği ile çalışan milyonlarca ve milyonlarca insanı serbest bırakmak öngörülmektedir. Bilimsel ve teknik devrim koşullarında emekte oluşacak yeni dönüşüm, bireylerden daha yüksek eğitim, bilgi ve meslekî ehliyet isteyecektir. **Bileşik ve sürekli bir eğitim sisteminin kurulması**, artık, gündeme gelmiş bir hedeftir.

Son yıllarda, Merkez Komitesi bu doğrultuda önemli adımlar attı. **Genel ve meslekî eğitim veren okullar reformu** başlamıştır. Bu reformun öngördüğü önlemlerin uygulanmasında hız ve kapsamın henüz istediğimiz düzeyde olmadığını vurgulayalım. Çağdaş üretimin bilimsel temelinin ve bunun yoğunlaştırılmasındaki belli başlı eğilimlerin araştırılmasına daha derin bir yaklaşım gerekiyor. Bütün öğrencilerin bilgisayar kullanımını öğrenmesi gereği özellikle ivedidir. Genel olarak, üretici çalışma ile bilimsel araştırmaların bütünleştirilmesi Leninist ilkesini daha da tam olarak uygulamaya koymak, gençleri yeni toplumun bilinçli kurucuları yapabilmek için, gelecekteki hayata ve çalışmaya katılmalarının köklü bir şekilde iyileştirilmesi amacıyla eğitimin etkinliği ve yetkinliği uğruna daha kararlı ve daha ciddi mücadele vermek son derece önemlidir.

Parti, **uzmanlaşmış orta ve yüksek öğretimin yeniden yapılandırılması** görevini üstlenmiştir. Son yıllarda, diplomalı uzmanların sayısındaki artış, bunların eğitimlerinin niteliğinde gereken iyileşmeyle birlikte gitmemiştir. Yüksek öğretimin maddi temeli ciddi bir gerileme göstermektedir; mühendislerle teknisyenlerin istihdam edilme biçimi en kısa zamanda iyileştirilmelidir.

Bugün, bu durumu değiştirmek için çok iyi öneriler hazırlanmıştır. Toplumun çıkarları, mühendislerin çalışmasının saygınlığını tekrar yükseltmeyi gerektirmektedir. Yüksek ve uzmanlaşmış orta öğretimin yapısını yeniden gözden geçirmek, temel teorik bilgiler ve pratik beceri kazanmaları için, uzmanların çağdaş yöntemlerle yetiştirilmesini

sağlamak gerekecektir. Uzmanlaşmış orta ve yüksek öğretimin ulusal ekonomi dallarıyla olan ilişkilerini yeni bir tarzda tekrar gözden geçirmek ve düzenlemek, kadroların eğitim düzeyini yükseltmeye, bunların üretim sektöründeki istihdamını köklü bir şekilde iyileştirmeye gösterilen karşılıklı ilgiyi açıkça güçlendirmek gerekiyor.

Her kişi ve hattâ toplum için sağlıktan daha değerli bir şey yoktur. **Halk sağlığının bakımı ve korunması**, başta gelen bir görevdir. Bu sorunları geniş bir toplumsal bakış açısından ele almamız gerekiyor. Sağlık, hayat ve çalışma koşullarına ve refah düzeyine özellikle bağlıdır. Halk sağlığı elbette büyük bir önem taşımaktadır. Her yerde ve her düzeyde, yüksek kalitede ilaçla, önlem olarak ve tedavi yardımıyla, halkın ihtiyaçlarını elden geldiğince hızla karşılamak gerekmektedir. Böylece, çözüme kavuşturulması zamanı gelmiş olan bilim, örgütlenme ve uzmanlarla ilgili sorunlarda olduğu gibi, sağlığın maddi ve teknik temeli sorunu da kendini yeniden dayatmaktadır. Önemli araçlara ihtiyaç olacak, her şey kavranmış olacak ve biz de bunları sağlayacağız.

Sağlık, eczaneden satın alınamaz; bugün bu hakikat anlaşılmamıştır. Esas olan, herkesin, kendi yaşama biçimini düzenlemesini ve özellikle de boş zamanını yararlı ve akıllıca kullanmasını kavramasıdır. Bir çok şey, halkın dinamizmine, sosyal inisiyatifine bağlıdır. Bununla birlikte, kentlerde, köylerde ve emekçi kolektiflerinde, yukardan gelecek yardım umuduyla, aşağı yukarı her zaman talimat beklenmektedir. Spor sarayları, kulüpler, stadyumlar, parklar vb. gibi, elimizde bulunanları neden tam olarak kullanmıyoruz? Sovyetler, sendikalar ve komsomol bu görevleri ciddi bir şekilde neden üstlenmesinler? Yerleşim bölgelerine göre belli başlı spor salonlarıyla alanlarının inşasını hızlandırmayı amaçlayacak bir hareket niçin başlatılsın? Nihayet, niçin sportif ve turistik ya da başka kulüpler kooperatif bir temelde örgütlenmesin?

Ülkede alkolizme karşı bir mücadele başlatılmıştır. Toplum ve insan sağlığı adına, etkin önlemler almaya başladık; yüzyıllar boyunca oluşmuş ve kendini dayatmış olan gele-

neklerle büyük bir kavgaya girdik. Kazanımlarımızla övünmeden, fabrikalarda sarhoşluğun ortadan kaldırıldığını, halkın topluca bulunduğu yerlerde bu durumun en aza indirildiğini söyleyebiliriz. Ailelerde karşılıklı iyi ilişkiler insanların sağlıklı olmasına bağlıdır; iş kazaları önemli ölçüde düşüş göstermiştir, düzen güçlenmiştir. Fakat, mevcut alışkanlıkların atılması için, çok yönlü, kararlı ve önemli bir çalışmayı sürdürmek gerekiyor. En küçük zaaf belirtisi bile hoş görülmemelidir!

Doğanın korunması ve kaynakların dengeli ve akıllıca işletilmesi görevi, bütün ağırlığı ile karşımıza çıkmıştır. Üretimin planlı örgütlenmesi ve insancıl dünya görüşü ile birlikte, sosyalizm, toplum ile doğa arasındaki ilişkileri uyumlu duruma getirecek güçtedir. Bu doğrultuda bir önlemler sistemini şimdi uygulamaktayız ve bu amaçla, önemli fonlar ayrılmıştır. Şimdi bile pratik sonuçlara ulaştık.

Ne varki, bazı bölgelerde, doğal çevrenin durumu kaygı vericidir. Kamuoyu, yazarlarımız, toprağa, yeraltına, göllere ve nehirlerle, bitki ve hayvan dünyasına saygı sorununu ortaya çıkarmakta haklıdırlar.

Doğanın korunması konusunda bilimsel ve teknik kazanımları kullanmakta geç kalınması hoş karşılanamaz. Yeni işletmelerin kurulması ve çalışmakta olan işletmelerin yeniden kurulması tasarıları, hâlâ zamanını doldurmuş görüşlere dayanmaktadır; gereksiz yere kayıp vermeyen ve az kayıp veren üretim teknikleri çok büyük ölçüde uygulanmaktadır. Madenlerin üretimi sürecinde, çıkarılan kitlenin büyük bir kısmı boşa gitmekte ve çevreyi kirletmektedir. Burada ekonomik, adli ve eğitimsel nitelikte etkin önlemler almak gereği vardır. Bugün yaşayan bizler, hep birlikte, çocuklarımız ve tarih önünde, doğaya karşı sorumluluk duymak zorundayız.

2. SOSYAL SINIF İLİŞKİLERİYLE

ULUSAL İLİŞKİLERİN YETKİNLEŞTİRİLMESİ

Yoldaşlar,

Sınıflar ve sosyal gruplar arasındaki ilişkiler ile ilgili sorunların çözümlenmesi, Marksist - Leninist Parti için ha-

yati bir önem taşır. Bu türden bir partinin izlediği politika, bu sınıf ve sosyal grupların çıkarlarını ve kendine özgü özelliklerini titiz bir şekilde göz önünde tuttuğu ve kaynaştırdığı ölçüde, Komünist Partisi toplumda sağlam bir birlik kurabilir ve toplumdaki en önemli ve çetin görevleri başarıyla yürütebilir.

Sovyet toplumunda işçi sınıfına öncü bir rol oynamak düşer. Sosyalist üretim sisteminde tutmuş olduğu yer siyasal deneyimi, yüksek bilinçlenme ve örgütlenme düzeyi gerek emekçi, gerekse siyasal çalışmaları sayesinde, işçi sınıfı, toplumumuzu sağlamlaştırır, pekiştirir; sosyalizmin yetkinleşmesinde, komünist toplumun kurulmasında harekete geçirici ve öncü bir rol oynar. İşçi sınıfı, köylülük ve aydınların ittifakını yeniden güçlendirmesindeki sürekli kaygı, SBKP politikasının mihenk taşıdır. Bugün karşı karşıya bulunduğumuz ekonomik ve sosyal sorunların hızlı bir şekilde çözümünü amacıyla, güçleri yoğunlaştırmak imkânlarımızı belirleyen işte kesinlikle bu durumdur.

Fakat, sosyalist toplumun birliği, hiç bir şekilde sosyal hayatın mutlak eşitliğini getirmez. Sosyalizm, insanların her türlü yararlarını, ihtiyaçlarını ve yeteneklerini bütün boyutlarıyla geliştirir. Bütün bunları ortaya koyan sosyal örgütlerin inisiyatif ruhunu kuvvetle destekler. Bunun da ötesinde, sosyalizmin bu türden bir çeşitliliğe ihtiyacı vardır; böyle bir çeşitliliği, insanların, inisiyatifin, yaratıcı çalışmanın, yeteneklerle zekâların yarışmasının sürekli gelişmesi için kaçınılmaz bir koşul olarak görür. Böyle bir şey olmadan, sosyalist hayat biçimi ve ilerleyiş asla düşünülemez.

Daha doğrusu, sorun şöyle konulmalıdır. Üretim ve ekonomide yarışmayı, bilim ve sanatın yaratılması alanlarında yarışma duygusunu eşsiz bir biçimde daha yüksek ve daha üstün bir düzeye çıkarmayı başaramazsak, ülkenin sosyo-ekonomik ilerleyişini hızlandırma görevlerini başaracak durumda olamayız. Sosyalist hayat biçimini savunmak, kolektif anlayışı hayata geçirmek amacıyla çok imkânlar yaratmak, toplumu kaynaştırmak, kişinin çalışmalarını artırmaktır.

Ailenin güçlendirilmesi sorunları, toplumun dikkatini üzerine tekrar çekmektedir. Yeni tip sosyalist bir ailenin oluşturulması konusundaki başarılarımız, tartışma götürmeyecek kadar açıktır. Sosyalizm, kadını ekonomik ve sosyal baskıdan kurtarmıştır; çalışma, öğrenim görme, sosyal hayata katılma imkânlarıyla ilgili olarak ona, erkekle eşit olma fırsatını vermiştir. Sosyalist aile, erkeklerle kadınlar arasında mutlak hak eşitliliği, aileye karşı her ikisinin de eşit sorumlulukları temeli üzerinde kurulmuştur.

Fakat, yeni bir ailenin oluşumu hiç de basit bir iş değildir. Bu, kendine özgü sorunları olan karmaşık bir süreçtir. Bunun da ötesinde ve özellikle, son yıllarda azalma göstermesine rağmen, boşanmaların sayısı gene de yüksektir. Kötü durumda olan çok sayıda evlilik vardır. Bütün bunların, birinci planda çocukların eğitimi, aynı şekilde erkeklerle kadınların ahlâk durumu, bunların meslekî ve sosyal çalışmaları üzerinde, üzücü yansımaları görülmektedir. Bu olgular karşısında, toplumun kayıtsız kalamayacağı açıktır. Birbirine bağlı insanların bulunduğu aile, onun en önemli desteklerinden birini oluşturur.

Genç ailelerin özel bir desteğe ihtiyacı vardır. Gençlik, evlilik yaşantısına hazırlanmalıdır. Genç çiftlerin, özellikle konut ve günlük yaşantı sorunlarıyla ilgili olarak, üzerinde iyi düşünülmüş maddi bir yardım sistemine ihtiyaçları vardır. Ailenin güçlendirilmesi amacıyla yurttaşların sorumluluğunu artırmak için mevcut hukuk kurallarını yetkinleştirmeyi hedefleyen önerileri incelemek de her halde yararlı olacaktır. Fakat, sorun sadece bundan ibaret değildir. Devlet organlarıyla sosyal örgütlerdeki somut çalışma, aileyi ve onun temellerini güçlendirmeye her bakımdan katkıda bulunacak şekilde yapılmalıdır. Söz konusu olan, halk şenliklerine, kültürel ve sportif gösterilere ortak katılma ile ailece dinlenmenin koşullarını bir araya getirmektir. Emekçi aileleri geniş ölçüde yüceltmek, güzel aile geleneklerini özendirmek, gençleri, yaşlı kuşakların deneyimine dayanarak eğitmek gerekir. Bu alanda, kitle iletişim araçları televizyon, edebiyat, sinema ve tiyatrodan yararlanılabilir.

Çok sayıda aile sorunlarının çözüme kavuşturulması, kadınların, meslekî ve sosyal hayata etkin olarak katılımıyla analığı mutlu bir şekilde bütünleştirme fırsatı veren **çalışma ve hayat koşullarının yaratılmasını** gerektirir. Onikinci beş yıllık planda kadınlar için daha da kısaltılmış işgünü ya da işhaftası ve evde çalışma uygulamasına geçilmesi geniş ölçüde öngörülmüştür. Ücretli doğum izni süresi, çocuk 18 aylık oluncaya kadar uzatılacaktır ve çocuğun hastalığı nedeniyle işe gidememe durumunda, ücretli izin günlerinin sayısı artırılacaktır. Geçim kaynakları zayıf aileler, oniki yaşın altındaki çocukları için para yardımı göreceklidir. Önümüzdeki yıllardan itibaren, halkın okul öncesi kurumlar konusundaki ihtiyaçlarının bütünüyle karşılanması öngörülmektedir.

Daha uygun örgütlenme biçimleri de düşünülebilir. Sovyet Kadınlar Komitesi'nin yönetimine bağlı bir sistem oluşturarak emekçi kolektiflerinde, mahallelerde, kadın konseyleri niçin kurulmasın? Bu kadın konseyleri, toplumumuzun hayatı ile ilgili, geniş bir sosyal sorunlar yelpazesinin çözümüne ciddi olarak yardım edebilirler.

Yaşlı kuşakların, eski savaşçıların ve ya da emeklilerin, emek kıdemlilerinin korunup kollanması kaygısı, çalışmalarımızda geniş bir yer tutmalıdır. Parti ve Sovyet Devleti, sosyal zenginlik arttığı ölçüde, emeklilerin maddi refahının artması için elinden gelen her şeyi yapacaktır. Onikinci beş yıllık planda, fabrika ve büro işçilerine ödenen asgari yaşlılık, sakatlık ve işgöremezlik ödentilerinin ve kolhozculara önceden ödenmekte olan emeklilik ücretlerinin yükseltilmesi öngörülmüştür. Ancak, söylenegeldiği gibi, insan yalnız ekmekle yaşamaz. Merkez Komitesinin aldığı bilgilere göre, bir çok işçi emekliye ayrıldıktan sonra, adeta «aylak» kalmaktadır. Kuşkusuz, merkezi, yerel, kamu organlarıyla sosyal örgütler düzeyinde emeklilerin ekonomik, sosyal ve politik hayata daha etkin bir şekilde katılmalarına yardımcı olacak ek önlemleri de almak gerekecektir. Çünkü, burada söz konusu olan, 50 milyondan fazla Sovyet vatandaşıdır.

Ulusal bir savaş ve emek kıdemlileri örgütünün kurulması, ileriye doğru atılmış yeni bir adım olacaktır. Bu türden bir sosyal örgüt, oldukça deneyimi olan insanların sosyal ve siyasal çalışmalara katılmalarına, her şeyden önce de genç kuşakların eğitimine önemli ölçüde katkıda bulunabilecektir. Emeklilerin, kooperatif temelinde olduğu kadar, bireysel ve aile temelindeki çalışmaları da, hizmetlerde, ticaretle, tarım ürünleri ve tüketim maddeleri üretiminde çalışması çok şeyler vaad edebilir. Yeni örgütlenme, günlük hizmetlerle emeklilere yapılan tıbbi bakımları iyileştirmeye, onların boş zamanlarının daha hareketli geçmesini sağlamaya büyük ölçüde yardımcı olabilir. Öyle sanıyoruz ki, örgütün yapacak çok işleri olacaktır.

Yoldaşlar,

Ulusal ilişkilerin geliştirilmesi, çokuluslu Sovyet Devleti açısından muazzam bir anlam taşımaktadır. Ülkemizde ulusal sorunun çözülmesinin temelleri Büyük Ekim Sosyalist Devrimi tarafından atılmıştır. Gücünü, Lenin'in öğretisi ile sosyalizmin kazanımlarından alan Komünist Partisi, bu alanda dev dönüşümler başarmıştır. Bu dönüşümlerin sonuçları, dünya uygarlığını zenginleştirmiş olan sosyalizmin önemli bir kazanımıdır. Her türlü ulusal baskı ve eşitsizlik, her türlü biçim ve görünümüyle, bütünüyle ortadan kaldırılmıştır. Halklar arasında sarsılmaz bir dostluk, ulusal kültüre ve bütün halkların ulusal değerlerine saygı on milyonlarca insanın bilincine yerleşmiş ve kök salmıştır. Sovyet halkı, ekonomik çıkarlar, ideoloji ve siyasal hedeflerin birliği temelinde sıkı sıkıya kaynaşmış, tepeden tırnağa yeni bir sosyal ve uluslararası topluluk oluşturmuştur.

Bununla birlikte, kazanımlarımız, ulusal süreçlerde sorunların olmadığı izlenimini vermemelidir. Her gelişme, kendi içinde çelişkiler taşır, bu da söz konusu alanda kaçınılmazdır. Önemli olan, bunların her zaman yeni olan yüzlerini ve görünümlerini farketmek, hayatın getirdiği sorunlara doğru cevapları uygun bir zamanda arayıp formüle etmektir. Çünkü, bazen acı bir şekilde kendisini hissettiren ulusal kapalılık, dar görüşlülük ve asalaklık eğilimleri henüz ortadan kaldırılmış değildir.

Uzun vadeli milliyetler politikasının temel eksenlerini tesbit ederken, her cumhuriyetin, gerek manevi gelişimine, gerekse ekonomik potansiyeline uygun düşecek tek bir ekonomik kompleksin geliştirilmesine katkısı, özellikle göz önüne alınmıştır. Cumhuriyetler arasında karşılıklı yardımlaşma ve işbirliği ile üretimde birlikte çalışmanın geliştirilmesi, gerek çok uluslu devletimizin ve gerekse her cumhuriyetin yüksek çıkarlarına cevap vermektedir. Parti örgütlerinin ve Sovyetlerin görevi, her tür bölgecilik belirtisini kararlı bir şekilde aşmak ve mevcut imkânlardan ortak çıkarlar doğrultusunda sonuna kadar yararlanmaktır.

Çokuluslu Sovyet sosyalist kültürünün kazanımlarından haklı olarak kıvanç duyuyoruz. Hem ulusal niteliklerin, hem de biçimlerin zenginliği ile bir potada erimiş olan bu kültür, dünya kültüründe eşsiz bir olgudur. Bununla birlikte, her ulusal kültürün bütün değerli kazanımları açısından gösterilen yerinde ilginin, ulusal kültürlerin, nesnel etkileşim ve birbirine yaklaşım sürecinden soyutlanma eğilimlerine dönüşüp yozlaşmaması da çok önemlidir. Ayrıca, ulusal özgünlük perdesi altında, bazı sanat, edebiyat ve bilimsel eserlerin, ideolojimize, sosyalist yaşama biçimine, bilimsel dünya görüşüne ters düşen, milliyetçi, dinci ve gerici nitelikteki kalıntıları, dokunaklı bir dille sunmaya çalıştıkları noktası da unutulmamalıdır.

Partimizin Lenin'den devraldığı gelenek, milliyetler politikasını, her ulusun ve her milliyetin çıkarlarını, insanlığın ulusal duygularını ilgilendiren her şeyde özel bir duyarlılığı ve dikkati, aynı zamanda, hangi maske altında olursa olsun, ulusal dar görüşlülük ve böbürlenme, milliyetçilik ve şovenizm belirtilerine karşı bir ilke mücadelesini gerektirmektedir. Biz komünistler, Lenin'in bilgece sunduğu temel kuralları hiç şaşmadan izlemek, yeni koşullara yaratıcı bir şekilde uygulamak, SSCB'deki bütün halkların kardeşçe dostluğunun güçlenmesi uğruna ulusal ilişkilerdeki ilkelere en yüksek derecede bağlı kalmak ve dikkat etmek zorundayız.

Partinin izlediği sosyal politikanın bir çok yönü vardır ve bütünüyle başarılı olabilir. Fakat başarı, kesinlikle, kad-

roların sosyal yönelimine, planlarımızı uygulamadaki inisiyatif ruhuna ve kararlılığına bağlı olacaktır. Parti organları, Sovyetler, ekonomi alanındaki organlar, sendikalar ve her yönetici, insanların somut çıkarları ve ihtiyaçlarının karşılanması kaygısını, bir an olsun aklından çıkarmamalıdır. Eğer, sosyal alana kararlı olarak yönelebilirsek, hayatımızın şimdiki ve aynı zamanda da gelecekteki sorunlarından bir çoğu, bugünkünden çok daha hızlı, çok daha etkin ve yetkin bir şekilde çözüme kavuşturulacaktır.

III. TOPLUMUN SÜREKLİ DEMOKRATİKLEŞTİRİLMESİ VE HALKIN SOSYALİST ÖZYÖNETİMİNİN DERİNLEŞTİRİLMESİ

Yoldaşlar,

Lenin, emekçilerin demokrasisinde, emekçilerin canlı ve yaratıcı çalışmasını yeni sistemin geliştirilmesindeki ilkesel güç olarak görüyordu. Lenin, halka, herkesten daha çok inanıyor ve okur yazar olmayanın politika dışında kalacağını özellikle vurgulayarak, kitlelerin siyasal çalışmasıyla kültürünün geliştirilmesinin ön plana çıkarılmasını düşünüyordu. O dönemden bu yana, aşağı yukarı yetmiş yıl geçti. Sovyet vatandaşlarının genel kültür ve eğitim düzeyi, önemli ölçüde yükseldi; bunun yanı sıra da, sosyal ve siyasal deneyimleri zenginleşti. Bu da, her yurttaşın, devlet ve toplum işlerinin yönetimine katılma imkânlarının ve gereğinin muazzam ölçüde artırılması anlamına gelmektedir.

Demokrasi, sosyalist kamu organizmasının bu olmadan dolu dolu yaşayamayacağı katıksız ve sağlıklı ortamıdır. Bu nedenle, ülkemizde, sosyalizmin potansiyel gücünden, hâlâ köklü bir şekilde yararlanılamadığını söylüyorsak, **sosyalist demokrasinin bütün görünüm ve belirtileriyle sürekli gelişmesini sağlamadan, toplumun hızlı bir şekilde geliştirilme-**

sinin kabul edilemeyeceği ve imkânsızlığı görüşünde olduğumuzdandır.

Bunu göz önüne alan Parti ve onun Merkez Komitesi, sosyalist düzenin demokratik niteliğini derinleştirmeyi, özellikle Sovyetlerin, sendikaların, Genç Komünistlerin (Kom-somol), emekçi kolektiflerinin, halk denetim organlarının çalışmalarını yoğunlaştırmayı, açıklığı geliştirmeyi içeren önlemler almaktadır. Bununla birlikte, başarılmış ve başarılmakta olanlar, geçmişin yargılarına göre değil, tersine, yeni görevlerin genişliği ve karmaşıklığından hareketle değerlendirilmelidir. Parti Programı'nın yeni redaksiyonunun da vurguladığı gibi, bu görevler, **halkın sosyalist özyönetiminin** ısrarlı ve kesintisiz biçimde geliştirilmesini gerektirmektedir.

Sosyalist toplumda, özellikle de şimdiki koşullarda yönetim, dar bir uzmanlar çevresinin ayrıcalığı olamaz. Teori ve aynı zamanda yıllarca kazandığımız deneyimimiz, sosyalist düzenin, sadece ve sadece, halkın kendi işlerini kendisinin görebildiği, milyonlarca insanın siyasal hayata katıldığı zaman başarıyla gelişebileceğini bize öğretmektedir. Lenin'in anladığı anlamda emekçilerin özyönetimi kesinlikle budur. Sovyet iktidarının özünü oluşturan da budur. Özyönetimin ilk habercileri, devlet ve toplum hayatının en küçük birimlerine günden güne daha çok girerek, demokratik merkezizetiçiliği zenginleştirerek ve onun sosyalist niteliğini sağlamlaştırarak, kurumlardaki kadrolarımızın dışında değil, tam tersine içinde gelişmektedirler.

Parti, sosyalist özyönetimin geliştirilmesinde başlıca güvence ve yol gösterici güçtür. Toplumdaki yönetici rolünü başarıyla sürdüren Parti, kendi içinde özyönetimi hayata geçirmiş, yüksek bir siyasal ve sosyal örgütlenme biçimidir. Parti içinde demokrasiyi her yönden geliştiren, siyasal sistemin her kademesinde komünistlerin çalışmasını artıran, SBKP, halkın sosyalist özyönetimini geliştirme, kitlelerin ve her bireyin ülke işlerine geniş çaplı katılımını derinleştirme sürecini gereği gibi yönlendirmektedir.

Emekçilerin devrimci yaratıcılığının sonucu olan **Halk Vekilleri Sovyetleri**, zaman tarafından sınanmış ve denen-

miş, tam bir halk egemenliğini gerçekleştirmek, kitleleri birleştirmek ve harekete geçirmek bakımından elindeki geniş potansiyelleri ve hayatiyetini isbatlamıştır. Aynı şekilde, sosyalist demokrasinin gelişme mantığı, Sovyetler'deki temsili organların bu imkânlarından en fazla yararlanılması gibi ivedi bir zorunluluğu da ortaya koymaktadır.

SSCB Yüksek Sovyeti ile Birlik ve Özerk Cumhuriyetler Yüksek Sovyetleri'ndeki çalışmanın etkinlik ve yetkinliğinin yıldan yıla daha pekiştiğini görmekle sadece ve sadece sevinebiliriz. Bu Sovyetler, yasal düzenlemeyi yorulumak nedir bilmeden yetkinleştirmek, yasaların uygulanmasını ve her devlet organı ile her yöneticinin çalışmasının gerçek sonuçlarını denetlemekle yükümlüdürler. Yüksek Sovyetlerin oturumları, sendikaların, Komsomol'un ve öteki kamu örgütlerinin önerilerini, yönetim organlarının raporlarını, ekonominin farklı dallarındaki durumu, bölgelerin geliştirilmesini daha etkin bir şekilde tartışmak zorundadırlar.

Delegelerin dikkatini, özellikle **Yerel Sovyetler'in** çalışmaları üzerine çekmek isterdik. Bugün, bu Sovyetler, ülkedeki ekonomik ve sosyal gelişmeyi hızlandırmak amacıyla kitlelerin harekete geçirilmesinde en etkin çarklardan birisi durumuna gelebilirler ve gelmelidirler. Seçmenlerinden yetki alır almaz, yerel iktidar organları, kendi yörelerinde olup biten her şeyin sorumluluğunu taşırlar. Birisi «bu benim işim değil» derse, böyle bir bakış açısı, Sovyetler açısından asla kabul edilemez. Konut, eğitim, halk sağlığı, tüketim malları, ticaret, hizmetler, kitle taşımacılığı ve doğanın korunması bu organları, çok yakından ilgilendirmektedir. Bununla birlikte, emekçilerin, bu konuda hâlâ sayısız yakınmalarıyla karşılaşılıyorsa bunun anlamı, Sovyetler'in etkinlik ve inisiyatifinin eksik ve denetimlerinin gevşek olmasıdır. Fakat, Sovyetler konusunda haklı istemlerin her açıdan değerlendirilmesini yaparken, bir dizi yerel sorunların çözüme kavuşturulması bakımından, bunların imkânlarının şimdilik sınırlı olduğunu da görmemezlikten gelemeyiz. Merkezden her zaman açıkça görülemeyen ve yerel bakımdan çok daha iyi çözülebilecek konularda aşırı bir merkezileştirme söz konusudur.

İşte bunun içindir ki, yerel iktidar organlarının özerkliğini ve etkinliğini kararlı bir şekilde güçlendirmeye çalışıyoruz. SBKP MK Yüksek Sovyet Prezidyumu ve SSCB Bakanlar Kurulu bu konuda öneriler hazırlamaktadırlar. Bunların amacı, her Sovyet'e, halkın günlük ihtiyaçlarının karşılanmasıyla ilgili her şeyde, ayrılan fonların imkânların ve rezervlerin kullanılmasında, halka hizmetle görevli bütün örgütlerin çalışmasının eşgüdümünde ve denetlenmesinde tam ve sorumlu bir ustalık kazandırmaktır. Bununla bağlı olarak, Sovyetler ile onların yörelerinde kurulmuş olup, merkezden yönetilen işletmeler arasındaki ilişkileri adam akıllı incelemeli ve yerel yönetim organlarının kendi çalışmalarının sonuçlarına ilgisini artırmalıyız.

Sovyetlerin toplantılarını çok daha etkin bir şekilde düzenlemek, daimi komisyonların yaptığı denetim ve çözümleme işlevlerini güçlendirmek, milletvekillerinin soruşturma uygulamasını iyileştirmek gerekmektedir. Komisyonların tavsiyeleri, milletvekillerinin önerileri ve uyarıları özenle incelenmeli ve yürütme organları tarafından değerlendirilmelidir.

Sovyetlerin çalışmalarının yetkinleştirilmesi yollarını belirlerken, eğer bu çalışma, milletvekillerinin inisiyatifi ile desteklenmezse, hiç bir önlemin beklenen sonuçları veremeyeceğini unutamayız. Parti, milletvekillerinin devlet işlerini büyük bir ehliyetle yürütebilen, en değerli insanlar arasından seçilmiş olmasına, Sovyetlerin bileşimi ve oluşumunun sistemli bir şekilde yenileştirilmesine özel çaba harcamayı sürdürecektir. Seçimlerimiz için gerekli düzenlemeleri yapmanın zamanı gelmiştir; çünkü, bir çok sorun çözüme kavuşturulmayı beklemektedir.

Parti, halk tarafından seçilenlerin seçmenlere karşı sorumluluklarını her yönden en yüksek noktaya yükseltirken, bunların saygınlığını artırmayı da kendisine ödev edinmiş ve edinmektedir. Milletvekili sıfatı ne onurlandırıcı bir ayrıcalık, ne de bürokratik bir mevkidir; söz konusu olan, halk arasında, Sovyet içinde, kapsamlı ve güç bir çalışmadır. Aynı zamanda, milletvekilleri statüsü yasasının kesin olarak saygınlık kazanabilmesi, her milletvekilinin, görevlerini tam

bir başarı ile yürütebilmesi için her şeyi harekete geçirmek gerekir.

Halkın özyönetiminin geliştirilmesi, **yönetimde**, Sovyetler'deki yürütme komitelerinin, bunların aygıtlarının ve öteki bütün devlet organlarının işleyişinde **demokratik ilkelere** sürekli olarak genişletilmesini gerektirir. Burada çoğu zaman, görevlerine canla başla sarılan, ehliyetli bir personele ihtiyaç vardır. Ancak, yürütücüleri dünyanın en bilgili insanları da olsa, emekçilerin desteğinden ve yönetime katılımından yoksun ise, hiç bir aygıtın, hiç bir şeyi başaramayacağını aklımızdan çıkarmayalım. İçinde yaşadığımız dönem, aygıtın çalışma düzeyi konusunda, sürekli olarak daha ciddi ve daha ısrarlı istekleri dayatmaktadır. Oysa burada, yetersizlikler sayılamayacak kadar çoktur; çoğu zaman sektörlerde ve yerel bölgelerde dar görüşlülükle, sorumsuzlukla, bürokrasiyle, insanlara karşı ilgisiz ve formaliteci bir tavırla karşılaşılmaktadır. Bu olguların başlıca nedenlerinden biri, bu aygıtın, emekçiler, bizzat Sovyetler ve sosyal örgütler tarafından denetlenmesinin zayıflamış olmasıdır.

İşte bunları göz önüne alarak, Parti her yurttaş, yönetim kararlarının alınmasında güçlü bir şekilde etkin olma, bunların uygulanmasını denetleme, aygıtın çalışmaları konusunda gerekli bilgileri sağlama fırsatını gerçekten veren bütün araçları harekete geçirmeyi bir görev olarak üstlenmiştir. Genel toplantılara ve emekçi kolektiflerine bütün yönetim organlarının düzenli rapor verme sistemini de bu görevle birlikte ele almak gerekir. Halk Denetim Komiteleri, grupları ve ekipleri, gönüllü sendika müfettişleri ve kitle iletişim araçları bu alanda çok şey yapabilirler.

Seçimle gelen organlar da kendi aygıtlarına karşı daha çok ciddiyet ve titizlik göstermelidir. Uzun zamandan beri yeri değişmeyen görevlilerin, çoğu zaman yeni şeylere karşı duyarlıklarını yitirdikleri, kendi yazdıkları talimatlara dayanarak, kendileriyle halk arasına duvar ördükleri, bazan da seçimle gelmiş organların çalışmasına engel olacak kadar ileri gittikleri sık sık görülmektedir. Sovyet organlarına, ayrıca bütün halk organlarına, her seçim sonrası, kendi

aygıtlarındaki sorumluların ehliyetini denetleme, gerektiğinde personel değişiklikleri yapma fırsatı verecek özel biçimleri düşünme zamanının geldiği açıkça ortadadır.

İçinde bulunduğumuz dönem, **sosyal örgütlerin** ülkedeki yönetime giderek daha etkin bir biçimde katılmalarını gerektiriyor. Fakat, sosyal örgütlerimizin çalışması bu açıdan değerlendirilirse, bunların çoğunun yetersiz bir inisiyatifsizlik içine battıkları açıkça görülecektir. Bunlardan bazıları, her şeyden önce kendi olağan personelleriyle iş görmeye çabalamakta ve kitlelerle yalnızca zayıf bir ilişki içinde bulunmaktadır. Başka bir deyişle, sosyal örgütlerin halkçı, yaratıcı ve bağımsız niteliği tam olarak gerçekleştirilememiştir.

Bizdeki sendikalar en geniş kitle örgütleridir. Fabrika ve büro işçilerinin ve kolhozcuların ihtiyaçlarını karşılamak, yarışmayı geliştirmek, disiplini sağlamlaştırmak ve üretkenliğini artırmak amacıyla genel olarak çok şey yaparlar. Ne var ki, emekçilerin yasal çıkarlarının savunulması, emeğin korunması ve güvenliği, dinlenme ve sağlık kurumlarıyla spor ve kültür tesislerinin kurulması ve işletilmesi söz konusu olduğunda, sendika komiteleri çoğu zaman militanlık ve direnç gösteremiyorlar. Bu türden bir pasifliğin zaman zaman üretimin insanı örttüğü görüşünde olan yöneticilerin işine geldiği açıktır. Fakat, sosyal politika ile emekçilerin çıkarlarının, sendikalar için her zaman birinci planda kalması gerekir. Daha açık söylemek gerekirse, bu, onların çalışmasının temel doğrultusudur. Bu amaçla, Bütün Sendikalar Birlik Merkez Konseyi ile öteki sendika organları küçümsenmeyecek imkânlarla sahiptir ve sosyalist devlet tarafından aktarılan ya da kendi öz kaynaklarından sağladıkları önemli fonları denetlemektedirler. Öyleyse, üstlendikleri görevleri, sendikaların yerine bir başkasının gelip yapmasını beklemeden, bu imkânlardan en geniş ölçüde ve içtenlikle yararlanmak gerekir.

Yoldaşlar, gelecek, büyük ölçüde, bugün yetiştirmekte olduğumuz gençlik tipine bağlıdır. Bu, bir bütün olarak Parti'nin, bir bütün olarak halkın görevidir. Bu, **Leninist Kom-somol**'un en önemli, en temel görevidir. Bizim gençliğimiz

göreve hazırdır, kahramanlığa ve fedakârlıklara hazırdır, kendisini sosyalizme adanmıştır. Bununla birlikte, elbette eski kuşaklar, nöbeti devredecekleri gençliği, Büyük Ekim Devrimi'nin miras bıraktığı adalet ve özgürlük ideallerinin meşalesini, gelecekte saygın bir şekilde taşımaya yetenekli, daha bilgili, daha becerikli ve zeki kılmaya çalışmayı kendilerine ödev edinmişlerdir.

Lenin, komünizmin yalnızca kitaplardan öğrenilemeyeceği, insana sorumluluk verilmezse, bunun anlamının kafalara yerleştirilemeyeceğini vurguluyordu. 80'li yılların gençleri, geniş düşünce yapıları, eğitim ve çabalarıyla seçkinleşiyorlar. Gençlerin her zaman çalışmaya eğilimli olduklarını, sosyal hayatın bütün alanlarında kendilerini göstermek imkânını araştırdıklarını söylemek isterim. Komsomol'un, ulusal ekonomide, bilim ve teknikte, bilgi ve kültür doruklarına ulaşmada, siyasal hayatta ve Anavatanın savunulmasında, başka bir deyişle her yerde, bu özlemi sonuna kadar desteklemesi gerekmektedir. Bu çalışma, hepsinden daha çok, bir araştırma niteliği taşımalı, gençlere yakın ve ilgi çekici olmalı; üretim, inceleme, günlük hayat ve dinlenme konusunda onların ihtiyaçlarıyla sıkı sıkıya bağlı duruma getirilmelidir.

Parti, Sovyetler ve ekonomi alanındaki organlar, Komsomol ile işbirliği içinde, gençliğin saygın temsilcilerini yönetimde, üretimde, bilim ve kültürde sorumluluk mevkilerine getirmek amacıyla tutarlı bir şekilde çalışmalıdır. Ülkemizin her köşesinde, gençlere bütün yolların açık olduğunu söylüyoruz. Bu doğrudur. Fakat, bu sözlerin boşa çıkmaması ve yolların her zaman daha geniş olması için ısrarlı çaba gösterilmektedir.

SBKP MK, halkın sosyalist özyönetimi çerçevesinde, sendikalarla Komsomol'un, Yazarlar Birliği ile gönüllü kuruluşların rolünü geliştirecek önlemler alınmasını bütünüyle yararlı bulmaktadır. Özellikle, devlet organlarının, sadece sendikal örgütler, Komsomol ya da kadın örgütlerinin katılımıyla yahut ön anlaşmasıyla çözebileceği sorunların çerçevesini genişletmek ve bu örgütlere bazı durumlarda da yö-

netim organlarının kararlarını askıya almak hakkını tanımak planlanmıştır.

Parti Programımız, devlet tarafından ve benzeri yollar-
dan alınmış önlemlerin hazırlanmasına, onaylanmasına ve
uygulanmasına halk kitlelerinin her türlü doğrudan katılı-
mından ve her türlü **doğrudan demokrasi** biçimlerinden en
etkin ve yetkin bir şekilde yararlanılmasını özendirmektedir.
Burada, sosyal hayatın bütün alanlarında, en başta da
ekonomide etkili olan **emekçiler kolektifine** sonsuz bir rol
düşmektedir. İşletmelerin haklarının genişletilmesi, mali
özerkliğin yerleştirilmesi ve sosyalist inisiyatif ruhunun
güçlendirilmesi, ancak emekçinin etkinliği artış gösterirse,
gerçek bir içerik kazanacaktır. Hâlâ kendi işletmesinin plan-
larını bilmeyen, bu işletmenin önerilerini incelemeyen ve
gerektiği gibi değerlendirmeyen işçilerin varlığını kabul ede-
meyiz. Bu gerçekler, hantallaşmış güçlerin hâlâ söz sahibi
olduklarını, işçilerle görevlilerin, işletme yönetimine katıl-
malarını, üretimde tam bir efendi olma duygusunu kazan-
malarına engel olduklarını açıkça ortaya koymaktadır.

İki yıl önce kabul edilmiş olan Emekçi Kolektifleri Ya-
sası bunların inisiyatiflerini tartışma götürmeyecek bir şe-
kilde harekete geçirmiştir. Fakat, bugüne kadar, yasanın is-
tenilen sonuçları verdiğini söyleyemeyiz. SBKP MK'nin
Minsk Otomobil Fabrikası'nda ve öteki işletmelerde bu ya-
sanın somut uygulaması konusundaki incelemesi de bunu
ortaya koymaktadır. Vardığımız sonucun bir tek anlamı var:
Yasada geçen demokratik ilkelerle kuralları günlük çalış-
malarda uygulanacak şekilde değiştirme fırsatını verecek
olan mekanizmayı geniş ölçüde iyileştirmek gerekmektedir.
Emekçi kolektifinin belli kararlarına yol açan sorunlar çem-
berini adım adım genişletmek, işçilerle görevlilerin genel
toplantılarının rolünü artırmak, kendi kararlarının uygu-
lanmasından doğan sorumluluklarını yükseltmek gerekiyor.
Bir konseyin, sözgelimi, yönetim, Parti, sendika ve Kom-
somol örgütleri, ekip konseyleri, sıradan işçi ve uzmanların
temsilcilerinden oluşan emek kolektifinin, genel toplantılar
arasındaki dönemde, hem ekipler, hem de genelde işletme
düzeyinde işlevli olması konusunda bir görüş ortaya çıkmıştır.

Çalışmaları mali özerklik temeline dayanan öncü ekip-ler, daha şimdiden, kendi yöneticilerini kendileri seçen temel özyönetim birimleri durumuna geliyorlar. Deneyim, bu inisiyatifin geçerliliğini isbatlamaktadır. İşletme yönetimindeki demokratik ilkeleri geliştirirken, bütün ekip başkanlarının, daha sonra da giderek formenler, vardiya, kesim ve atelye yetkilileri ile sovhöz birim başkanları gibi, işletmelerdeki öteki bazı yönetici kategorilerin seçimle gelmesi ilkesinin uygulanmasının düşünülebileceğini doğrulamaktadır. Yılların deneyimi, merkeziyetçilik ile demokrasinin, tek kişinin yönetimi ile ulusal ekonomiyi işletmede seçim ilkesinin çağdaş biçimlerde kaynaştırılma doğrultusunun bu olduğunu isbatlamaktadır.

Kolhozların ve öteki kooperatif örgütlerinin demokratik yönetim ilkeleriyle bunların tüzüklerine karşı gösterilen sarsılmaz saygı, her zaman, en başta gelen kaygımız olmalıdır. Bu alanda, son zamanlarda dikkatler gevşemiş gibi görünüyor, kooperatiflerin işleyişine gereğinden çok örgüt müdahalede bulunuyor. Parti ile hükûmet organlarının ödevi, kooperatif ile kolхозlarda özyönetimin aksamadan işlemesine karşı uyanık olmak, her türlü baskı ve bürokratik yönetim girişimini hemen kısa yoldan çözümlenektir.

Bizim Anayasamız, ülke hayatındaki önemli sorunları, yerel sovyetlerin karar tasarıları üzerinde tartışmaların düzenlenmesini ve bütün halk tarafından oylanmasını öngörür. Bu çok önemli sorun ile ilgili bir yasanın hazırlanmasını hızlandırmak gerekir. Yurttaş toplantıları, seçmenlerin tavsiyeleri, emekçilerin mektupları, basın, radyo, televizyon ve başka bütün kamuoyu oluşturma araçları gibi, doğrudan demokrasiyi güvenilir biçimde geliştirme kanallarını en iyi şekilde değerlendirmemiz ve kitlelerin ihtiyaçlarına ve ruhsal durumlarına karşı duyarlı ve hızlı tepki göstermesini bilmemiz gerekiyor.

Açıklığın daha da genişletilmesi, bizim için bir ilke sorunudur. Siyasal bir sorundur. Geniş bir açıklık olmadan, demokrasi, kitlelerin siyasal yaratıcılığı, bunların yönetime katılması olmaz ve olamaz. Bu, bir bakıma, milyonlarca işçiyi, kolhozcuğu ve aydını, görevlerini bir devlet adamı tav-

rıyla ve sorumluluk duygusuyla değerlendirmeye yöneltmek için şarttır; kadrolarımızın ruhsal açıdan yeniden yönlendirilmesinin hareket noktası da budur.

Açıklık söz konusu olduğunda, sürdürülmekte olan bir çalışmada kaçınılmaz olan yanlışlar, ihmâller ve güçlüklerden daha ihtiyatlı söz etmeye ilişkin çağrıların zaman zaman yapılmakta olduğu duyulmaktadır. Buna verilecek tek cevap, Leninist cevap şudur: Her zaman ve her koşulda, komünistlerin hakikate ihtiyacı vardır. Geçen yılın deneyimi, ilerleyişimizi engelleyen her şeyin titiz bir değerlendirilmesini, Sovyet halkının ne kadar içtenlikle desteklendiklerini göstermiştir. Buna karşılık, ihmâlkârca çalışma, hakikati çarpıtıp saklama alışkanlığında olanlar, bütün devlet ve toplum işleri halk tarafından denetlendiğinde, halkın gözü önünde ve bilgisi altında olduğunda, açıklığın ışığı altında kendilerini elbette rahatsız hissedeceklerdir. Bunun içindir ki, açıklığı, kusursuz çalışan bir sistem durumuna getirmek zorundayız. Bu açıklık, yalnızca merkez organlarda değil, aynı zamanda ve daha çok, insanların yaşadıkları ve çalıştıkları yerel düzeylerde kaçınılmazdır. Bu insanlar, sadece ulus çapında verilen kararları değil, aynı zamanda, Parti ile Sovyetlerin yerel organlarının, işletme yönetimlerinin ve sendikaların yerel aldıkları kararları da bilmek isterler ve bilmelidirler.

Sovyet yurttaşlarının sahip oldukları sosyopolitik ve kişisel hak ve özgürlüklerin bütünü, sosyalist demokrasinin genişletilmesi ve sürekli geliştirilmesini teşvik etmelidir. Parti ve devlet, bu hakları ve özgürlükleri derinleştirmeyi ve onların güvencelerini daha da pekiştirmeyi kendileri için başta gelen bir ödev olarak görmektedirler. Ama sosyalizmin özü, yurttaşların haklarının, onların ödevleri dışında varolmadığı ve olmayacağıdır; tıpkı haklar olmadığında ödevlerin de olmaması gibi.

Kuruluş çalışmasını başarıyla sonuçlandırmak, yanlışlara, kötüye kullanmalara, her türlü sağlıksız olgulara, hukuk ve ahlâk kurallarının çiğnenmesine karşı mücadele etmek amacıyla, emekçilerin, herkesin ve her kişinin çabalarının yoğunlaştırılması gerekiyor. Demokrasi, **sosyalist ya-**

salığının güçlendirilmesinde temel bir kaldıraç olmuş ve olmaktadır; öte yandan, her bakımdan sınanmış bir yasallık da demokrasimizin ayrılmaz bir parçasıdır.

Son zamanlarda, sosyal hayatın bütün alanlarında, hukuku ve düzeni sağlamlaştırmak için çok özen gösterdik. Ama, koşullar ne olursa olsun, bu çabalar gevşetilmemelidir. Sovyet yasalarını daha da yetkinleştirmeyi sürdürmeliyiz. Medeni alandaki, iş, maliye, yönetim, ekonomi ve ceza alanlarındaki yasal düzenlemelerimiz, ekonomik bakımdan sağlam yöntemlerin işletme yönetimine girmesine, çalışma ve tüketim ölçeklerinin en etkin ve yetkin bir denetimine ve sosyal adalet ilkelerinin uygulanmasına daha etkin bir şekilde katkıda bulunmalıdır.

Adli ve öteki organların sorumluluğunu özenle ve ısrarla artırmak, Sovyetlerde ve ulusal ekonomide adli hizmeti ve devlet hakemliğini güçlendirmek, halkın adli eğitimini iyileştirmek yerinde olacaktır. Nerede olursa olsunlar insanların huzur ve güvenlikleri konusunda devletin ilgisini hissetmeleri ve hiç bir suçlunun hakettiği cezadan kurtulamayacağı inancında olması bakımından, suç işleyenlere ve yasaları çiğneyen öteki davranışlara karşı mücadelede, Sovyet yasalarının her türlü gücüne baş vurulması değişmez bir görevdir.

Demokratik adalet, demokratik ilkeler ile yasalar önünde yurttaşların eşitliğine ve devletin ve her yurttaşın çıkarlarını savunan öteki güvencelere mümkün olan en yüksek saygıyı göstermek gerekiyor. Bu konuda, savcının denetleme rolünü kesinlikle genişletmek, mahkemelerin ve baronun çalışmalarını yetkinleştirmek ve yurttaşların haklarını çiğneyen memurların yasadışı davranışlarına karşı mahkemelere baş vurma mevzuatı konusunda, Anayasanın öngördüğü gibi bir tasarının hazırlanmasını kısa sürede tamamlamak kaçınılmaz olmuştur. Parti ile Sovyet organlarının, sendikalar ile Komsomol'un emekçi kolektifleri ile gönüllü kuruluşların kısacası toplumumuzun bütün güçlerinin bu türden bir çabaya daha etkin katılması, daha tam yasallığı, hukuk ve düzeni sağlayacaktır.

Sovyetler Birliği ile öteki sosyalist ülkelere karşı em-

peryalizmin özel servislerinin artan yıkıcı faaliyetleri çerçevesinde **devlet güvenlik organlarına** daha büyük sorumluluk verilmelidir. Bu organlar, Parti'nin önderliği altında ve Sovyet yasalarına mutlak bir saygı duyarak, düşmanca oyunları ortaya çıkarmak, her türden yıkıcı eylemi önlemek ve yurdumuzun dokunulmaz sınırlarını savunmak amacıyla büyük çabalar göstermektedir. Sovyet güvenlik güçleriyle sınır muhafızlarının, kendilerine duyulan ihtiyacı her **zaman, en** iyi şekilde karşılayacaklarına, politik ve sosyal düzenimize yapılacak her türlü saldırıya karşı mücadelede, uyanıklık, kendine güven ve büyük bir direnç göstereceklerine inanmaktayız.

Karmaşıklaşan uluslararası durumu, emperyalizmin gerici çevrelerinin giderek artan saldırganlığını göz önüne alan SBKP MK ile MK Politbürosu, **ülkemizin savunma kapasitesine, SSCB Silahlı Kuvvetleri'nin savaş gücüne**, askeri disiplinin pekiştirilmesine sürekli dikkat etmektedir. Sovyet Ordusu ile Donanması çağdaş araç, gereç ve silahlara, iyi yetiştirilmiş elemanlara, becerikli subaylara ve bütün varlığını halka adanmış siyasal kadrolara sahiptir. Bunlar, en karmaşık, zaman zaman da en kötü durumlarda, ödevlerini gereği gibi ve saygın bir şekilde yerine getirmektedirler. SSCB'nin savunma gücü, Sovyet halkının barışçı yaşamını ve emeğini emin bir şekilde savunma fırsatını verecek bir düzeyde bulunmaktadır; bugün bunu tam bir sorumlulukla ileri sürebiliriz.

Parti ve hükûmet, Sovyet er ve subaylarının toplumuzun ilgisinin ve dikkatinin her zaman üzerlerinde duymasını, görevlerini coşkuyla yerine getirmesini ve ordumuzun yurttaşlık sorumluluğunu, cesareti ve yurtseverliği kafa-lara yerleştiren bir okul olmasını sağlamaya her zaman çaba harcamıştır.

Yoldaşlar,

Burada, şu kongrede, demokrasimizin, devlet kuruluşlarımızın, Sovyetlerdeki bütün siyasal sistemin yetkinleştirilmesinde yalnızca genel çerçeveyi ve ana çizgileri ortaya koyduğumuz açıktır. Kongre kararlarının uygulanmaya konulması, kuşkusuz, halk inisiyatifinin yeni belirtilerine, kitlelerin sosyal ve siyasal yaratıcılığının yeni biçimlerine yol açacaktır.

IV. PARTİNİN DIŞ POLİTİKA STRATEJİSİNİN BAŞLICA AMAÇLARI VE YÖNELİMLERİ

Yoldaşlar,

Ülkenin ekonomik ve sosyal açıdan geliştirilmesindeki temel görevler, SBKP'nin uluslararası stratejisini de belirlemektedir. Bu politikanın başlıca amacının Sovyet halkına, kalıcı barış ve özgürlük koşullarında çalışma imkânını sağlamak olduğu kesinlikle ortadadır. Dış politikamızda Parti'nin ana program ihtiyacı işte budur. Bugünün genel koşullarında bu türden bir politikayı başarıya ulaştırmak amacıyla her şeyden önce, nükleer savaşın maddi hazırlıklarını durdurmak gerekmektedir.

SBKP, mevcut durumu her açıdan derinlemesine değerlendirdikten sonra, bu yüzyıl sona ermeden kitlesel kırım silahlarının ortadan kaldırılmasıyla ilgili çok yönlü bir program, genişliği ve kapsamı açısından tarihsel değer taşıyan bir program öne sürmüştür. Bunun uygulamaya konulması, insanlık için, temelden yeni bir dönem açacak ve bütünüyle yaratıcı çalışma üzerinde yoğunlaşma olanağı yaratacaktır.

Sizlerin de bildiği gibi, biz önerilerimizi yalnızca geleneksel diplomatik kanallarla değil, aynı zamanda doğrudan doğruya dünya kamuoyuna ve halklara da götürdük. Nükleer silahların insan ırkını yeryüzünden yok edecek bir yıkımı barındırdığı günümüzde, bu katı gerçeğin bütünüyle

bilincinde olma zamanı gelmiştir. Bizim çağrımız, SBKP'nin dış politika stratejisinin açık, dürüst ve Leninist niteliğini bir defa daha açıkça ortaya koymaktadır.

Sosyalizm, savaş, devletlerarasındaki ekonomik ve siyasal çelişkileri, ideolojik çatışmaları çözme aracı olarak kesinlikle reddeder. Bizim idealimiz, silahsız, şiddetsiz ve her halkın gelişme yolunu, yaşama biçimini özgürce seçebileceği bir dünyadır. Bu, komünist ideolojinin insancılığının ve onun ahlâk değerlerinin bir ifadesidir. İşte bunun içindir ki, **evrensel barışın yaşatılması ve güçlendirilmesi için nükleer tehdite, silahlanma yarışına karşı mücadele**, Parti'nin uluslararası çalışmasının başlıca yönelimi olarak kalmaktadır.

Bu politikanın hiç bir alternatifi yoktur. Bu, uluslararası durumun ağırlaştığı dönemler için çok daha doğrudur. Anlaşıldığına göre, savaş sonrasındaki onyıllarında dünyanın durumu hiç bir zaman 80'li yılların ilk yarısındaki gibi patlayıcı, böylesine karışık ve elverişsiz olmamıştı. Amerika Birleşik Devletleri'nde iktidara gelen sağ kanat ve onun NATO'daki başlıca yordakçıları yumuşamadan askeri kuvvet politikasına yöneldiler. Uluslararası gelişme ilkeleri olarak, uluslararası ilişkilerin siyasal felsefesi olarak, iyi komşuluk ve işbirliğini reddeden öğretilerle donanmışlardı. Washington yönetimi, silahlanma yarışının durdurulması ve durumun iyileştirilmesi ile ilgili yaptığımız çağrılarını duymazlıktan gelmiştir.

Özellikle de, Sovyet - Amerikan ilişkilerinde iyiye doğru değişme işaretlerinin ortaya çıkar gibi olduğu, bazı NATO ülkelerindeki yönetimlerin anlayış ve çalışmalarında gerçekçi eğilimlerin tekrar ortaya çıkmaya başladığı günümüzde, belki de, geçmişi kurcalama zahmetine katlanmaya değmeyecektir. Ama bize göre bu zahmete değer; çünkü, 80'li yılların ilk yarısında uluslararası ortamın birden bire gerginleşmesi, hiç bir şeyin kendiliğinden olmadığını bir defa daha bize hatırlattı: Barış uğruna mücadele etmek, hem de inatçı ve kararlı bir şekilde mücadele etmek gerekiyor. Savaş tehlikesini tırmandırma eğilimini püskürtmek - bu hâlâ mümkündür- için en küçük bir fırsatı yakalamak ve

bundan yararlanmak gerekiyor. Bunun bilincinde olan SBKP MK, Nisan Plenumu'nda, nükleer tehditin boyutlarını ve niteliğini tekrar çözümledi ve durumu esenliğe kavuşturacak elverişli pratik adımları belirledi. Biz, şu ilkelerden hareket ediyoruz:

Birincisi çağdaş silahların niteliği, hiç bir devlete, sa-dece askeri ve teknik araçlarla, örneğin, en güçlüsü olsa bile bir savunma sistemi yaratarak kendini korumak umu-dunu vermemektedir. Güvenliğin garantisi, her zamandan daha çok, siyasal bir görev olarak ortaya çıkmaktadır. Bu-nun başarılması da ancak siyasal yollarla mümkündür. Si-lahsızlanma yolunu seçebilmek için, her şeyden önce, bunu gerçekleştirme iradesine sahip olmak gerekir. Güvenlik, son-suza kadar, bir cezalandırılma korkusu, yani, «caydırma» ya da «sindirme» öğretileri üzerinde kurulamaz. Bütün dün-yanın nükleer bir kuşatma durumunda bulunduğu bir orta-mın saçmalığından ve ahlâkdışılığından söz etmesek bile, bu öğretiler, er ya da geç denetimden çıkabilecek bir silah-lanma yarışını kışkırtmaktadırlar.

İkincisi SSCB ile Amerika Birleşik Devletleri arasın-daki ilişkilerden söz ediliyorsa, güvenlik ancak karşılıklı olarak varolabilir; bir bütün olarak uluslararası ilişkiler ele alınıyorsa, o zaman da ancak evrensel olarak varolabilir. En yüksek bilgelik, özellikle de başkalarının zararına, yalnız kendisi için kaygı duymak değildir. Herkese eşit ölçüde bir güvenliğin sağlanması zorunluğu vardır; çünkü, nükleer çağın korku ve kaygıları, politikada ve somut çalışmalarda önceden görmeyi engellemektedir. Bundan dolayı, zaman etkeninin tehlikeli boyutunu göz önüne almak son derece önemlidir. Yeni kitlesel kırım silahları sistemlerinin ortaya çıkmış olması, zamanı sürekli daraltmakta ve bunalım ko-şullarında barış ve savaş sorunları konusunda siyasal kar-rarlar alma imkânlarını azaltmaktadır.

Üçüncüsü Amerika Birleşik Devletleri ile onun askeri sanayi makinası militarizmin lokomotifi olarak kalmakta-dır ve hiç yavaşlama niyetinde değildir. Elbette bunu da göz önüne almak gerekiyor. Fakat biz şunu çok iyi kavrı-yoruz: Askeri sanayi kompleksinin çıkarları ve amaçları,

Amerikan halkının çıkar ve amaçlarıyla, bu büyük ülkenin gerçek ulusal çıkarlarıyla hiç de özdeş değildir.

Dünyanın, hem Birleşik Devletler'den ve hem de onun yabancı ülkelerde işgal ettiği üslerden çok daha geniş olduğu açıktır. Öyleyse, dünya politikasında, hiç kimse, ne kadar önemli olursa olsun, yalnızca tek bir ülkeyle ilişkilerini sınırlayamaz. Yaşananların da göstermiş olduğu gibi, bu, o ülkenin büyüklük gururunu okşamaktan başka bir işe yaramaz. Hiç kuşkusuz, Sovyet ve Amerikan ilişkilerinin durumuna ve niteliğine büyük bir önem vermekteyiz. Ülkelerimiz pek çok noktada birbiriyle uyuşmaktadır. Ülkelerimiz barış içinde yan yana yaşamaya, eşit haklar ve karşılıklı çıkarlar temelinde, ama yalnız ve yalnızca bu temelde, işbirliği yapmaya somut olarak ihtiyaç duymaktadır.

Dördüncüsü dünyada hızlı değişiklikler olmaktadır, hiç kimse böyle bir dünyada statükoyu sürekli olarak koruyamaz. Dünya, her birinin son derece haklı çıkarları olan düzineler ve düzinelerce devletten oluşmuştur. Hiç bir ayırım gözetmeden bütün bu devletler, sosyal, siyasal ve ideolojik farklılıkları görmezlikten gelmeden, uluslararası arenada ölçülü ve tedbirli bir şekilde davranmak, uygar bir tarzda, yani uygar bir uluslararası işbirliği ve etkileşim koşullarında yaşamak bilim ve sanatında ustalaşmak gibi temel bir görevle karşı karşıyadırlar. Fakat, böyle bir işbirliğinin ortamını hazırlayabilmek için her ulusu, ayrımcılığa, yaptırımlara ve emperyalist yenisömürgeci politikanın öteki niteliklerine karşı aynı şekilde savunabilecek kapsamlı bir uluslararası ekonomik güvenlik sistemine ihtiyaç vardır. Silahsızlanmaya paralel olarak, böyle bir sistem, genel uluslararası güvenliğe emin bir temel sağlayabilecektir.

Kısacası, bugünün dünyası savaşlar ve güce dayalı bir politika için son derece küçülmüş ve nazikleşmiştir. Yüzyıllardır, silahlı çatışmalar ve savaşların kabul edilebilirliği, benimsenebilirliği temeline dayanan zihniyet ve davranış biçimiyle –kesinlikle ve geriye dönüşü olmayacak şekilde– bütün bağlar koparılmadan, dünyayı korumak ve kollamak artık mümkün değildir.

Oysa bu, ne silahlanma yarışında, ne de nükleer savaşın kendisinde, üstün gelmenin artık mümkün olmadığı anlamına gelir. Yeryüzünde, bu türden bir yarışmanın sürüp gitmesi, özellikle de uzaya kadar yaygınlaştırılması zaten kritik durumda olan, nükleer silahların depolanma ve yetkinleştirilme hızını artıracaktır. Dünyadaki durum, artık siyaset adamlarının zekâsına ya da iradesine bağlı olmayacak bir nitelik kazanabilir; bu durum, teknolojilere, askeri teknokratik mantığa tutsak olabilir. Dolayısıyla o zaman, yalnızca, nükleer savaşın kendisi değil, aynı zamanda bu türden bir savaşın ön hazırlığı, yani silahlanma yarışı, askeri üstünlüğe duyulan özlem, nesnel olarak hiç kimseye politik bir kazanç sağlayamaz.

Aynı zamanda bu, birbirine karşı tarafların nükleer potansiyellerindeki bugünkü denge düzeyinin çok ileri bir boyuta ulaştığının kavranması anlamına da geliyor. Şu anda bu düzey, taraflardan her biri için eşit tehlike sağlamaktadır. Ama, yalnızca şu anda. Nükleer silahlanma yarışının sürdürülmesi, bu eşit tehlikeyi kaçınılmaz bir şekilde artıracak, onu, artık eşdeğerliliğin, askeri ve siyasi bir caydırma etkeni olmaktan çıkacağı bir noktaya getirebilecektir. Öyleyse, her şeyden önce, askeri cepheleşme düzeyini önemli ölçüde düşürmek gerekiyor. Bu yüzyılda hakiki eşit güvenlik, stratejik dengenin mümkün en yüksek düzeyi ile değil, tersine, mümkün en düşük düzeyi ile güvence altına alınır; nükleer ve başka tür kitlesel kırım silahlarını da bütünüyle bunun dışında tutmak gerekir.

Son olarak bu, çağdaş koşullarda, bütün devletlerarasındaki işbirliğinin ve etkileşiminin hiç bir alternatifinin olmadığını kavramak anlamına gelir. Dolayısıyla, öyle nesnel koşullar –nesneli vurguluyorum– oluşmuştur ki, bu koşullarda kapitalizm ile sosyalizm arasındaki cepheleşme ancak ve yalnızca, barışçı yarışma ve barışçı rekabet biçimleri içinde ilerleyebilir.

Bize göre, barış içinde yan yana yaşama, SSCB'nin şaşmadan izlemek amacında olduğu bir politikadır. Dış politika stratejisinin sürekli olması kaygısını taşıyan SBKP, çağdaş dünyadaki gerçekliklerden kaynaklanan etkin bir ulus-

lararası politika izleyecektir. Elbette, çok yoğun bile olsa, bir kaç barış kampanyasıyla, uluslararası güvenlik sorununun çözüme kavuşturulması mümkün değildir. Ancak ve ancak ısrarlı, metodlu ve tutarlı bir çalışma başarıya götürebilir.

Dış politikada sürekliliğin, özellikle, birikmiş olan sorunları ele alırken daha önce yapılmış olanların basit bir tekrarı ile hiç bir ilişkisi yoktur. İnsanın kendi öz imkânlarını değerlendirmesinde özel bir dikkat, kararların alınışı sırasında soğukkanlılık ve çok yüksek bir sorumluluk duygusu gerekir. İlkelerin ve konumların savunulmasında direnç, esnek bir taktik, karşılıklı olarak kabul edilebilecek uzlaşmaları benimseme, çatışma yerine, karşılıklı anlayışa ve diyaloga özel bir yer ayırma iradesini göstermek gerekir.

Sizlerin de bildiği gibi, biz, tek taraflı bir dizi girişimlerde bulunduk: Avrupa'da orta menzilli füzelerin yerleştirilmesi konusunda bir moratoryum getirdik, bunların sayısını düşürdük ve bütün nükleer denemeleri durdurduk. Moskova'da ve yabancı ülkelerde, bir çok dünya devletinin liderleri ya da hükümet üyeleri ile görüşmeler yaptık. Sovyet - Hindistan, Sovyet - Fransız ve Sovyet - Amerikan zirve görüşmeleri gerekli ve yararlı oldu.

Sovyetler Birliği, silahlanma yarışını dizginlemek ve devletlerarasında güveni güçlendirmek amacıyla, Cenevre, Stockholm ve Viyana görüşmelerine yeni bir hız kazandırmak yolunda etkin çalışmalar yaptı. Görüşmeler her zaman nazik ve karmaşık bir iştir. Burada esas olan karşılıklı olarak kabul edilebilir bir çıkarlar dengesini elde etmeye çalışmaktır. Kitlesel kırım silahlarını siyasal planların bir nesnesi durumuna sokmak, en azından, hem ahlâka aykırıdır, hem de, siyasal açıdan sorumsuzluktur.

Son olarak da, bu yıl 15 Ocak'ta yayımlanan açıklamamız ile ilgili bir kaç şey söyleyelim. Bir bütün olarak Programımız, esasında, nükleer uzay çağında güvenli bir dünyanın kurulması felsefesi ile, somut bir eylem platformu arasında bir sentezdir. Sovyetler Birliği, silahsızlanma sorunlarına, kendi bütünlükleri içinde yaklaşmaktadır; çünkü, güvenlik açısından bunlar, birbiriyle bağlıdır. Bir yerde

engeller çıkarmak amacıyla, bir başka yerde katı bağlantılar ya da «teslimiyet» eğilimleri hiç bir zaman söz konusu değildir. Söz konusu olan, zamana göre titiz bir şekilde aşamalara ayrılmış somut bir eylem planıdır. SSCB, bunu **önümüzdeki yıllarda dış politikasının temel yönelimi** olarak gördüğünden, hayata geçirilmesinde son derece ısrarlıdır.

Sovyet askeri öğretisi de, öne sürülen inisiyatiflerin özü ve biçimiyle tam bir uygunsuzluk içindedir. Onun yönelimi, açıkça savunma temeline dayanır. Askeri alanda biz, hiç kimseye kendi güvenliği konusunda, hayali de olsa, korkma nedenleri vermeyecek şekilde çalışmamızı sürdürmek amacındayız. Fakat, bütün müttefiklerimiz gibi, artık tehdit edilme duygusunu taşımayı biz de istemiyoruz. Nükleer silahı ilk kullanan SSCB olmayacaktır. SSCB bu sözünü kesinlikle tutacaktır. Bununla birlikte, bize karşı nükleer darbe senaryolarının varolduğu da bir sır değildir. Bunları da görmezlikten gelemeyiz. Sovyetler Birliği, her türden bütün nükleer savaşlara karşı açıkça tavır almaktadır. Ülkemiz kitlesel kırım silahlarını kullanmamaktan, askeri potansiyelini yeterli ve uygun bir düzeyde sınırlamaktan yanadır. Fakat, bu sınırlamanın niteliği ve düzeyi, Amerika Birleşik Devletleri ile onun ortaklarının konumlarına ve eylemlerine bağlı kalmaya devam ediyor. Bu koşullarda, şunu bir defa daha ilan ediyoruz: **Sovyetler Birliği, daha geniş ve kapsamlı bir güvenlik isteme iddiasında olmadığı gibi, bu güvenliğin en aza indirilmesini de kabul etmeyecektir.**

Her zaman özel bir önem verdiğimiz denetleme sorununa da dikkati çekmek isterim. Daha önceleri de şunu defalarca ilan ettik: Sovyetler Birliği denetlemeye her zaman açıktır; çünkü bu, başkalarını olduğu kadar bizi de ilgilendirmektedir. Kuşkusuz, denetlemenin tam olarak, en güçlü şekilde hayata geçirilmesi, silahsızlanma sürecinin belki de en önemli unsurunu oluşturur. Bu konunun temelinde şunun yattığına inanıyoruz: **Silahsızlanma olmadan denetlemenin bir anlamı olmayacağı gibi, denetleme olmadan da silahsızlanma mümkün değildir.**

İlkesel bir görüş daha var. «Yıldızlar Savaşı» karşısındaki tavrımızı, yeterince ayrıntılı bir şekilde daha önce de

dile getirmiştik. Birleşik Devletler, bir çok müttefikini daha şimdiden bu programın peşine takmıştır. Durum, geriye dönülmez şekilde bir nitelik kazanma tehlikesiyle karşı karşıyadır. İş işten geçmeden, **silahlanma yarışının uzaya yayılmaması konusunda güvence verecek**, gerçekçi bir çözüm yolu bulmak zorunludur. «Yıldızlar Savaşı» programının, silahlanma yarışmasının sürdürülmesini kışkırtmak ve köklü bir silahsızlanmanın yolunu tıkamak amacıyla kullanılması da kabul edilemez. Nükleer potansiyellerde büyük bir indirim yapılması konusunda somut ilerleyiş, bu engelin aşılmasına ciddi bir şekilde yardımcı olabilir. İşte bunun içindir ki, Sovyetler Birliği, bu doğrultuda esaslı bir adım atmaya, stratejik silahlanma ve uzay sorunları ile bir bağlantı kurmadan, Avrupa bölgesindeki orta menzilli füzeler sorununu ayrı biçimde çözüme kavuşturmaya hazırdır.

Sovyet programı, milyonlarca insanın ruhuna seslenmiştir; siyaset ve devlet adamlarının bu konuda gösterdikleri ilgi de durmadan artmaktadır. Bulunduğumuz koşullarda, böyle bir programa sırt çevirmek güçtür; günümüzün acil sorununun –nükleer silahların ortadan kaldırılması– çözümünü hızlandırmak, bunu pratikte ele almak konusunda Sovyetler Birliği'nin yapıcı tutumunu kuşku ile karşılama eğilimleri, giderek daha az inandırıcı oluyor. Nükleer silahsızlanma, siyaset adamlarının tekelinde değildir. Bugün bütün dünya bu sorunu düşünüyor; çünkü, söz konusu olan hayatın kendisidir.

Fakat, silahsızlanma konusundaki görüşmelerin başarıya da başarısızlık anahtarını elinde tutan güç merkezlerinin tepkisini de göz önüne almakta yarar vardır. Şüphesiz, Birleşik Devletler'deki yönetici sınıf, daha doğrusu, onun, askeri sanayi kompleksine bağlı olan en bencil grupları, amaçlarımızın açıkça karşısında ve farklı amaçlar peşindedir. Onlara göre silahsızlanma, kâr kaybı ve siyasal bir tehlikedir; bize göre ise –her bakımdan ekonomik, politik ve ahlâk bakımından– bir nimettir.

Bize karşı olanların belli başlılarını tanıyoruz. Bizim, onlarla görüşme ve ilişkilerimiz bakımından, uzun ve yorucu bir deneyim birikimimiz var. Önceki gün Başkan Rea-

gan'dan, bizim 15 Ocak tarihli Açıklamamıza bir cevap aldık. Cenevre görüşmeleri sırasında, Amerikan tarafı görüşlerini daha ayrıntılı bir şekilde ortaya koymaya başladı. Elbette, Amerikalıların bu konuda bize önerdikleri her şeyi dikkatle inceleyeceğiz. Fakat, cevap elimize tam Kongre arifesinde ulaştığı için, hiç kuşkusuz, Birleşik Devletler yönetimi –en azından biz böyle düşünüyoruz– bu kürsüden Amerikan önerisi karşısındaki tavrımızı dile getirmemizi beklemektedir.

Başkanın mektubunu, bu cevabın alınmasından önce, raporda formüle edilmiş biçimiyle, uluslararası durumla ilgili değerlendirmelerde hiç bir düzeltmeye yanaşmadığını açıkça söyleyebilirim. Raporda, nükleer silahların tasfiye edilmesinin, bütün nükleer güçlerin ulaşmaları gereken bir hedef olduğu ileri sürülmektedir. Başkan, mektubunda, silahsızlanma ve güvenlik sorunları konusunda Sovyetlerin şu ya da bu önerisi ve niyetiyle genel olarak görüş birliği içindedir. Başka bir deyişle, bu cevap bazı rahatlatıcı görüş ve açıklamalar taşır gibi gözükmektedir.

Fakat, bu olumlu sözler, gerçekte, silahsızlanmanın temel sorunlarının çözümünü güçleştiren çeşitli kayıtlar, «bağlantılar» ve «önkoşullar» içinde kaybolup gitmektedir. Stratejik nükleer silahların azaltılması, bu mektupta, bizim «Yıldızlar Savaşı» programıyla mutabakatımıza ve Sovyet konvansiyonel silahlarında, aslında tek yanlı indirimler yapılması şartına bağlanmaktadır. Bunlara, ayrıca bölgesel çatışmalar ve ikili ilişkiler sorunları da ekleniyor. Avrupa'da nükleer silahın tasfiye edilmesi, Büyük Britanya ve Fransa'nın konumuna yollama yapılmasıyla ve ülkemizin doğusundaki savunmamızı, Amerikan silahlı kuvvetlerinin adı geçen bölgede kalırken, zayıflatmak istemiyle engellenmektedir. Nükleer denemelere son verilmesinin reddedilmesi ise, nükleer silahın «caydırıcı» gücü öne sürülerek savunulmaktadır. Ama bu, mektubun yeniden onayladığı amaçla, yani, nükleer silahların tasfiye edilmesi gerekliliği ile doğrudan çelişki içindedir. ABD'nin ve onun yönetici çevrelerinin nükleer silahsızlanmayı kabul etmeye karşı gösterdikleri isteksizlik, en açık biçimde, bütün dünyanın durdurul-

masını istediği, nükleer denemelere karşı tutumlarında ortaya çıkmıştır.

Bize gelen bu belgede, nükleer tehlikenin tasfiye edilmesiyle ilgili köklü sorunların çözümüne pratik olarak yaklaşma konusunda Amerikan yönetiminin getirdiği ciddi bir isteğin ifadesini bulmanın güç olduğu kısaca söylenebilir. Bu bakımdan, Washington'da ve başka yerlerde, uluslararası arenadaki planlarını nükleer silahlara bağlayıp, adeta nükleer silahlarla yan yana yaşamak isteyen bazı insanlar var gibi gözüküyor. Bununla birlikte, Batıdaki siyaset adamları, isteseler de istemeseler de, nükleer silahtan ayrılmaya hazır olup olmadıkları sorusuna cevap vermek zorunda kacaklardır.

Cenevre'de varılan anlayışa uygun olarak, Amerika başkanıyla yeni bir görüşme daha olacaktır. Bize göre, bu görüşmenin önemi, silahlanmanın sınırlandırılması ve indirimi gibi temel alanlarda, pratik sonuçlar getirmesi gereğinden kaynaklanmaktadır. Nükleer denemelerin durdurulması ve Avrupa bölgesindeki orta menzilli Sovyet ve Amerikan füzelerinin tasfiyesi gibi, üzerinde bir anlayışa varmanın mümkün olduğu en az iki sorun vardır. Anlaşmaya varılabilecek bir durum ortaya çıkarsa, bu görüşme tarihinin saptanmasının artık sorun olmayacağını da belirtelim. Bu konuda her türlü öneriyi kabul edeceğiz. Yoksa, boş konuşmalar sürdürmenin hiç bir nedeni yoktur. Başlamış olan ve daha iyiye doğru değişiklikler olanağı konusunda umutlar doğuran Sovyet - Amerikan diyalogu, silahlanma yarışının sürdürülmesi ve savaşın maddi hazırlığı amacıyla kullanılırsa, biz de bu durumda elbette kayıtsız kalmayacağız. SSCB ile Birleşik Devletler yöneticilerinden, silahlanma yarışına engel olmak konusunda somut adımlar, pratik eylemler ve somut anlaşmalar bekleyen ülkelerimiz ve bütün dünya halklarının umutlarını haklı çıkarmaya Sovyetler Birliği kesinlikle karardır. Biz buna hazırız.

Başka her ülke gibi biz de, doğal olarak hem kara hem de deniz sınırlarımızın güvenliğine büyük önem vermekteyiz. Çok komşumuz var ve bunlar birbirinden farklı komşulardır. Bunların hiç birinden toprak talebinde bulunma-

yız. Bunların hiç birisini tehdit etmeyiz. Fakat, hayatın da defalarca gösterdiği gibi, hem ülkemizin, hem de komşularımızın ulusal çıkarlarını hiçe sayarak, Sovyetler Birliği sınırlarında karışıklık yaratmaya çalışanların sayısı hiç de az değildir.

Sözgelimi, karşıdevrim ve emperyalizm, Afganistan'ı kanayan bir yaraya çevirmiştir. SSCB, bu ülkenin egemenliğini savunma çabalarını desteklemektedir. Afganistan'da bulunan Sovyet birliklerini hükûmetin isteği üzerine yakın bir gelecekte çekmeyi düşünüyoruz. Üstelik, Demokratik Afganistan Cumhuriyeti'nin işlerine dışardan silahlı müdahalenin yeniden başlatılmamasını sağlam biçimde güvence altına alacak ve gerçek bir ateşkes sağlayacak siyasal bir çözüme varılır varılmaz, birliklerimizin aşama aşama geri çekilme programı konusunda Afgan tarafı ile anlaşmaya vardık. SSCB'nin bütün komşularıyla her zaman iyi ve barışçı ilişkilere sahip olması bizim hayati ve ulusal çıkarımıza uygundur. Dış politikamızın hayati ölçüde önemli bir hedefi de budur.

SBKP, Avrupa yakasını, uluslararası etkinliğinin başlıca yönelimlerinden biri olarak görüyor. Avrupa'nın tarihsel fırsatı ve geleceği, kıtadaki ulusların barışçı işbirliğinde yatmaktadır; ve önceden ulaşılmış kazanımları koruyarak, daha ileriye gitmek önem taşıyor: Detantın başlangıç evresinden, daha kalıcı bir evreye, olgun detanta, ardından da, Helsinki süreci ile, nükleer ve kovansiyonel silahların köklü biçimde azaltılması temeline bağlanabilen bir güvenliğin kurulmasına doğru ilerleyişi sürdürmek son derece önemlidir.

Asya ve Pasifik yakalarının ağırlığı giderek artmaktadır. Bu geniş bölgede oldukça karmaşıklaşmış çelişkiler vardır; bazı yerlerde, siyasal durum istikrarsızdır. İvedi olarak özgül çözümler ve yollar araştırmak gerekmektedir. Anlaşıldığı kadarıyla, üzücü sorunların siyasal açıdan çözümü yararına çabaları uyumlandırma ve daha sonra da birleştirmeye işe başlamak, böylece, bu temelde, Asya'nın çeşitli bölgelerinde askerî cepheleşmenin hızını kesmek ve buradaki durumu istikrara kavuşturmak yerinde olacaktır.

Asya'da ve öteki kıtalarda, **savaş tehlikesi yaratan odaklar** tükenmemiş olduğundan, bu son derece acilleşmektedir. Orta Doğu, Orta Amerika, Güney Afrika ve gezegenimizin bütün hassas noktalarındaki çatışmalı durumları kaldırmak yollarının ortaklaşa araştırılmasını yoğunlaştırmak görüşündeyiz. Genel güvenliğin çıkarları bunu ısrarlı bir şekilde dayatmaktadır.

Bunalımlar ve çatışmalar, uluslararası terörizme de elverişli bir ortam hazırlamaktadır. İlân edilmemiş savaşlar, her türlü biçimiyle karşıdevrim ihracı, siyasal cinayetler, rehin almalar, uçak kaçırmalar, caddelerde, hava alanlarında ve garlardaki patlamalar işte, her türlü ahlâksızca yalanlarla, kışkırtıcıların gizlemeye çalıştıkları terörizmin iğrenç yüzü budur. SSCB, ilke olarak, terörizmi reddeder ve buna son vermek amacıyla öteki devletlerle etkin bir şekilde işbirliği yapmaya hazırdır. Sovyetler Birliği, şiddet hareketlerine karşı kendi yurttaşlarını kararlı bir şekilde koruyacak, onların hayatlarını, onurlarını ve saygınlıklarını savunmak amacıyla her şeyi yapacaktır.

Geride bıraktığımız yıla bir göz atacak olursak, uluslararası durumu iyileştirecek önkoşulların oluşmaya başladığı sonucuna varabiliriz. Fakat, bir dönüm noktasının koşulları, henüz dönüm noktasının kendisi değildir. Silahlanma yarışı sürüp gitmekte, nükleer savaş tehditi yerli yerinde durmaktadır. Bununla birlikte, uluslararası gerici güçlerin artık, her şeyi yapacak güçleri yoktur. Dünyada devrimci sürecin geliştirilmesi, demokratik ve savaş aleyhtarı kitle hareketlerinin gelişmesi, **barışın, aklın ve iyi niyetin engin gücünü** önemli ölçüde genişletmiş ve güçlendirmiştir. Bu da, emperyalizmin saldırgan politikası karşısına dikilmiş bir güçtür.

Bugün, barışın ve sosyal ilerleyişin geleceği, her zamankinden daha çok, **dünya sosyalist sistemin ekonomik ve politik açıdan geliştirilmesindeki** dinamizme bağlıdır. Bu türden bir dinamizm ihtiyacını, halkların refah kaygısı dayatmaktadır. Fakat, askeri tehdiye karşı koymak açısından sosyalist dünyanın da, buna ihtiyacı vardır. Son olarak bu, sosyalist yaşam tarzının getirdiği imkânları ortaya koymaya

yardım ediyor. Dost ve düşmanlarımızın gözleri üzerimizdedir. Gelişmekte olan ülkelerin muazzam ve renkli dünyasının gözleri üzerimizdedir. Bu dünyadaki her ülke kendine özgü bir yol arıyor. Bunların tercihi, daha çok, sosyalizmin başarılarına, çağımızın meydan okuyuşuna karşı sosyalizmin vereceği cevapların inandırıcılığına bağlıdır.

Sosyalizm, karşısına çıkan en başta çetin sorunları çözebilir; biz bundan eminiz. Bunu başarabilmek açısından, sonuçları, potansiyellerimizin basit bir toplamı değil, tersine çarpımı olan ve ortak ilerleyişimiz için bir itici olarak hizmet eden, giderek daha enerjik bir etkileşimi sağlamak hayati önem taşımaktadır. Sosyalist topluluktaki ülkelerin ortak belgeleri de bunu yansıtmaktadır.

İktidardaki komünist partilerinin etkileşimi, bu ülkelerin **siyasal işbirliğinin** canı ve kanı olarak kalıyor. Geçen yıl, hemen bütün kardeş ülkelerin yöneticileriyle biraraya geldik ve ayrıntılı görüşmelerde bulunduk. Bu türden bir işbirliğinin biçimleri de yenilenmektedir. Kardeş ülkelerin yöneticilerinin çok taraflı çalışma toplantıları gibi yeni ve belki de anahtar bir unsur oluşturulmaktadır. Bu toplantılar, kısa sürede ve yoldaşlık ruhu ile sosyalist kuruculuk sorunlarının tümü, onun iç ve dış yönleri üzerinde hızlı ve dostça görüş alışverişi yapmak fırsatı vermektedir.

Hiç de basit olmayan uluslararası koşullarda, üye ülkelerin oybirliği ile kararlaştırdıkları **Varşova Antlaşması'nın** uzatılması kararı büyük bir önem taşıyor. Bu antlaşma, deyim uygunsa, ikinci defa doğuyor; bugün, bunu göz önüne almadan dünya politikasının bütünü üzerinde düşünmek son derece güçtür. Örneğin, Antlaşmanın Siyasi Danışma Komitesi'nin Sofya Konferansı'nı ele alınız; bu konferans Cenevre diyaloguna bir tür eşik olmuştur.

Ekonomik alanda, şimdi Kapsamlı Bilimsel ve Teknik İlerleyiş Programı vardır. Bunun önemi, KEYK ülkelerinin bilim ve teknikte eşgüdümlü bir politikaya geçişinde yatıyor. Bize göre, sosyalist bütünleşmenin genelkurmayı olan Karşılıklı Ekonomik Yardımlaşma Konseyi'nin çalışması da değişiklikler gerektirmektedir. Fakat asıl sorun, bu programın başarıya ulaştırılmasında, daha az masabaşı yöneti-

mi ve daha az sayıda her türden komite ve komisyonlar olması, ekonomik kaldıraçlara, inisiyatife, sosyalist girişime daha çok dikkat verilmesi ve bu sürece emek kolektiflerinin çekilmesidir. Böylesine olağanüstü bir girişime yönelik Parti yaklaşımı gerçekten bu olmalıdır.

Enerji, beceri ve inisiyatif, işte bütün bu nitelikler çağın buyruklarına cevap veriyorlar; bizler de bu niteliklerin, bir bütün olarak kardeş partiler arasındaki ilişkiler sistemine yayılabilmesi için her çabayı harcayacağız. SBKP sosyalist ülkelerin yurttaşları, farklı meslek ve kuşaklardan insanlar arasında canlı ve kapsamlı bir iletişime giderek daha büyük önem vermektedir. Bu, karşılıklı bir düşünsel zenginleşme kaynağı, **sosyalist kuruculuk deneyimi**, düşünce ve görüş alışverişi kanalıdır. Bugün, tek bir ülkeden çok, bir çok ülkenin gelişimi temelinde, sosyalist hayat tarzının niteliklerini çözümlmek ve demokrasinin, yönetim yöntemlerinin, ve kadro politikalarının yetkinleşme süreçlerini anlamak özellikle önem taşıyor. Her ülkenin deneyimine karşı saygılı ve dikkatli bir tavır ve bu deneyimin pratikte kullanılması sosyalist dünya açısından sonsuz bir hazinedir.

Genel olarak konuşulursa, sosyalizmin üstünlüklerinden birisi de, öğrenme yeteneğidir: Hayatın dayattığı sorunları çözüme kavuşturmayı öğrenmek; sınıf rakibimizin kışkırtarak yararlanmaya çalıştığı bunalım koşullarını öngörmeyi öğrenmek; sosyalist dünyayı bölme ve bazı ülkeleri karşı karşıya getirme çabalarına karşı koymayı öğrenmek; farklı sosyalist ülkelerin çıkarlarının çarpışmasını önlemeyi, bunları karşılıklı çabalarla uyumlandırmayı ve en karmaşık sorunlara bile karşılıklı olarak kabul edilebilir çözüm yolları bulmayı öğrenmek.

Bir bütün olarak sosyalist dünyadaki ilişkilerinde son derece dikkatle üzerinde durulması gerektiğine inanıyoruz. Topluluğumuzun öteki sosyalist ülkelerden şu ya da bu engellerle ayrıldığına inanmıyoruz. SBKP, bütün komünist partilerle, dünya sosyalist sistemindeki bütün ülkelerle, açık ve dürüst ilişkilerden, bunlar arasında yoldaşca görüş alışverişinden yanadır. En başta, sosyalist dünyayı nelerin birleştirdiğine bakmak istiyoruz. İşte bunun içindir ki, Sovyet

komünistleri, bütün sosyalist devletlerin birbirine yakınlaşması yolunda atılmış olan her adımdan, bu ilişkilerdeki her olumlu ilerleyiştten sevinç duymaktadır.

Sovyetler Birliği'nin büyük komşusu **Sosyalist Çin** ile olan ilişkilerindeki belirli bir iyileşmeyi de memnunlukla belirtebiliriz. Özellikle bazı uluslararası sorunlarda farklı değerlendirmeler değişmemiştir; ama bir çok koşullarda ortak çalışmak, bir üçüncü ülkenin çıkarlarını çiğnemedi, ilke ve hak eşitliği temelinde işbirliği yapmak imkânı gibi bir başka şeyi de tesbit etmekteyiz.

Bu gerçeğin önemi açıkça ortadadır. Çin komünistleri, İkinci Dünya Savaşında SSCB ile ilerici güçler tarafından kazanılmış olan zaferleri, Çin Halk Devrimi'nin zaferine bir başlangıç olarak niteliyorlardı. Öte yandan, Çin Halk Cumhuriyeti'nin doğuşu da sosyalizmin dünyadaki konumlarını sağlamlaştırmaya, son derece güç savaş sonrası yıllarda emperyalizmin bir çok niyet ve davranışını boşa çıkarmaya katkıda bulunmuştur. Gelecek açısından, SSCB ile Çin arasındaki işbirliği imkânlarının muazzam derecede çok olduğu söylenebilir. Muazzam derecede çoktur; çünkü, bu işbirliği her iki ülkenin çıkarlarına uygun düşmektedir; çünkü, sosyalizm ve barış, halklarımızın bu en değerli kazanımları birbirinden ayrı düşünülemez.

SBKP, uluslararası komünist hareketin organik bir parçasıdır. Biz Sovyet komünistleri şunu çok iyi anlıyoruz: Sosyalizmin kuruculuğunda yaptığımız her ilerleme, aynı zamanda, bütün bu hareketin de ilerlemesidir. İşte bunun içindir ki, SBKP Ekim Devrimi'nin açtığı ve çizdiği yolda ülkemizin sürekli ilerleyişini sağlamayı, başta gelen enternasyonalist bir ödev olarak değerlendirmektedir.

Dünyanın sosyalist olmayan kesiminde komünist hareket, burjuvazinin gerici çevrelerinin gözünde, her zaman politik baskıların ve işkencelerin en başta gelen hedefi olmuştur. Bütün kardeş partiler, en yüz kızartıcı yöntem ve araçları kullanmaktan bile çekinmeyen antikomünist propagandanın sürekli saldırıları ile karşı karşıyadırlar. Bir çok parti yeraltında çalışmakta, amansız izlenmekte ve kovuşturulmaktadır. Komünistlerin, kişisel cesaret göstermek zo-

runda kalarak mücadele vermeden attıkları hiç bir adım yoktur. Yoldaşlar, izninizle, 27. Kongre adına, Sovyet komünistleri adına, bu yoldaşlarımızın özveri dolu mücadelesinin içimizde doğurduğu içten hayranlık duygularımızı ve onlarla derin kardeşçe dayanışmamızı dile getirmek isterim!

Son yıllarda, komünist hareket bir çok yeni gerçekliklerle, görevlerle ve düşünülemez sorunlarla karşı karşıya geldi. Her şey, onun kendi gelişiminde nitelikçe yeni bir aşamaya girildiğini göstermektedir. Komünistlerin hareket ettikleri uluslararası çerçeve, hızla ve derin bir şekilde değişmektedir. Burjuva toplumunun sosyal yapısında, özellikle işçi sınıfının bileşiminde özlü değişiklikler olmaktadır. Yeni bağımsızlık kazanmış devletlerdeki dostlarımız çetin sorunlarla karşı karşıya gelmişlerdir. Bilimsel ve teknik devrim, sosyalist olmayan dünyadaki emekçilerin bilinci ve maddi koşulları üzerinde çelişkili bir etki yapmaktadır. Bütün bunlar, bir çok şeyi yeniden düşünmek yeteneğini, Marx, Engels ve Lenin'in ölümsüz öğretisi temelinde, yeni gerçekliklere atak ve yaratıcı bir yaklaşımı gerektirmektedir. SBKP, kendi öz deneyiminden bunu çok iyi bilmektedir.

Komünist hareketin ve bu hareketin karşı karşıya kaldığı görevlerin sonsuz çeşitliliği de bir gerçekliktir. Zaman zaman bu durum bazı uyumsuzlıklara ve görüş ayrılıklarına yol açıyor. SBKP, komünist partilerinin her zaman ve her konuda bütünü ile görüş birliği içinde olmadıkları gerçeğini hiç bir zaman dramatize etmiyor. Genel olarak, istisnasız bütün sorunlar üzerinde bir görüş birliği olamaz. İşçi sınıfı, güçlü, bağımsız bir siyasi kuvvet olarak, uluslararası arenaya çıktığı zaman komünist hareket doğdu. Onu meydana getiren partiler, ulusal toprakta yetismekte, sosyalizm ve barış gibi ortak nihai amaçlar taşımaktadırlar. Bu da onların birliğini belirleyen başlıca etkidir.

Bizim hareketimizdeki çeşitliliğin, bölünme ile eşanlamlı olmadığına inanıyoruz. Aynı şekilde, birliğin de tek düzelikle, bazı partilerin ötekilerin işlerine karışması, herhangi bir partinin hakikati tekeline alma çabası ile, hiyerarşi ile hiç bir ilgisi yoktur. Komünist hareket, ortak amaçlar

uğruna mücadele eden bütün kardeş partilerin, eşit haklara dayalı işbirliği ve sınıf dayanışmasından güç alabilir ve alması gerekir. SBKP, birlikten bunu anlamaktadır ve bunu güçlendirmek için de her şeyi yapacaktır.

Barış, akıl ve iyi niyet potansiyelinin güçlendirilmesi eğilimi, istikrarlıdır ve bunun ilke olarak geriye dönüşü yoktur. Bu eğilim, halkın ve bütün ulusların işbirliği yapma ve uyum içinde yaşama özlemine cevap vermektedir. Bununla birlikte, duruma gerçekçi bir biçimde bakmak gerekiyor: Savaşa karşı mücadeledeki güçler ilişkisi, ilericilik ile gericilik arasında keskin ve dinamik bir cepheleşme sırasında oluşuyor. Hiç değişmeyen bir şey varsa o da, SBKP'nin, ulusal ve sosyal kurtuluş güçleri ile dayanışması, sosyalist yönelimli ülkelerle, devrimci demokratik partilerle ve bağlantısızlar hareketi ile yoğun etkileşim politikamızdır. Sovyet kamuoyu savaşa karşı çıkan dinciler dahil, komünist olmayan örgüt ve akımlarla ilişkilerini geliştirmeyi sürdürmekten yanadır.

SBKP, **sosyal demokrasi** ile olan ilişkilerini de bu açıdan değerlendirir. Elbette, komünistler ile sosyal demokratlar arasındaki ideolojik ayrılıklar derindir; onların deneyim ve kazanımları eşdeğer olmadığı gibi, birbirine benzer de değildir. Bununla birlikte, birbirlerinin konumlarını ve görüşlerini taraf tutmadan kavramayı öğrenmek, hem komünistler, hem de sosyal demokratlar açısından, tartışma götürmez bir şekilde yararlıdır. Herşeyden önce, barış ve uluslararası güvenlik uğruna mücadelenin yoğunlaştırılması açısından yararlıdır.

Biz bir gerçeklikler dünyasında yaşıyoruz ve uluslararası politikamızı, uluslararası gelişmenin bugünkü aşamasındaki somut özgünlüklerin değerlendirilmesi temeline oturtuyoruz. Bu türden bir politikanın yaratıcı çözümlemesi ve perspektiflerini göz önüne alma tarzımız, bizleri son derece önemli bir sonuca ulaştırmıştır. Bugün, yeryüzünde barışın geleceği için gerçekten kaygı duyan hükümetler, partiler, örgütler, kitle hareketleriyle ve bütün halklarla, çok yönlü bir **uluslararası bir güvenlik sistemi yaratmak** amacıyla, daha sıkı ve daha üretken bir işbirliği yollarını bulmak, her zamankinden daha önemlidir.

Bu türden bir sistemin **Temel İlkeleri** şunlardır:

1. Askeri alanda

— Nükleer güçlerin, birbirlerine ya da üçüncü bir devlete karşı nükleer ya da klasik bir savaşa gitmekten vazgeçirilmesi;

— Uzayda silahlanma yarışının önlenmesi, her türlü nükleer denemelerin durdurulması ve bütünü ile tasfiyesi, kimyasal silahların yasaklanması ve tahribi, öteki kitlesel kırım araç ve gereçlerinin geliştirilmesinden vazgeçilmesi;

— Devletlerin askeri güç düzeylerinin, yeterli, uygun bir düzeye düşürülmesi, bunun sıkı sıkıya denetlenmesi;

— Askeri gruplaşmaların dağıtılması ve bu doğrultuda atılacak bir adım olarak, bunların genişletilmesinden ve yenilerinin oluşturulmasından vazgeçilmesi;

— Askeri bütçelerin oranlı ve dengeli bir biçimde indirilmesi.

2. Siyasal alanda

— Uluslararası uygulamada, her halkın, kendi gelişmesinin yol ve biçimlerini egemen bir biçimde seçme hakkına kayıtsız şartsız saygı gösterilmesi;

— Uluslararası bunalımların ve bölgesel çatışmaların adil ve siyasal bir yolla çözülmesi;

— Devletler arasında güvenin güçlendirilmesini, hem her türlü dış saldırıya, hem de sınırların dokunulmazlığına karşı etkin güvenceler sağlamayı amaçlayan her türlü önlemin alınması;

— Uluslararası kara, hava ve deniz ulaşımının güvenliğini sağlamak da dahil, uluslararası terörizmin önlenmesinde etkin yöntemlerin uygulamaya konulması.

3. Ekonomik alanda

— Uluslararası uygulamada her türlü ayırım biçiminin terk edilmesi; dünya topluluğunun tavsiyelerinde doğrudan doğruya öngörülme-yen durumlarda, ekonomik ambargo ve yaptırım politikasından vazgeçilmesi;

— Borçlar sorununun adil bir şekilde çözüm yollarının ortaklaşa araştırılması;

— Her devletin eşit ölçüde ekonomik güvenliğini garanti eden yeni bir dünya ekonomi düzeninin kurulması;

— Askeri bütçelerin azaltılması sonucunda serbest kalan fonlardan bir bölümünün, dünya topluluğunun, en başta da gelişmekte olan ülkelerin yararına kullanılma ilkelerinin belirlenmesi;

— Uzayın barışçı yollarla keşfi ve kullanılmasında, uygarlığın kaderinin bağlı olduğu evrensel sorunların çözümünde çabaların birleştirilmesi.

4. İnsancıl alanda

— Barış, silahsızlanma ve uluslararası güvenlik düşüncelerinin yayılmasında işbirliği; tarafsız ve ortak haberleşme; birbirini tanıma amacıyla halklar arasında daha sıkı ilişkiler kurulması; onlar arasındaki ilişkilerde karşılıklı anlayış ve uyum ruhunun güçlendirilmesi;

— Soykırımının, ırk ayrımının, faşizmin ve başka her tür ırksal, ulusal ya da dinsel kapalılığın ve bu temelde insanlar arasında ayırım yapma propagandasının ortadan kaldırılması;

— Her ülkenin yasalarına saygılı kalarak, insanların siyasal, sosyal ve kişisel haklarını güvence altına alınmasında uluslararası işbirliğinin yaygınlaştırılması;

— Ailelerin birleştirilmesi, evlilik, kişilerle örgütler arasında ilişkilerin geliştirilmesine ilişkin sorunların insancıl ve olumlu bir anlayışla çözüme kavuşturulması;

— Kültür, sanat, bilim, eğitim ve tıp alanlarında yeni işbirliği biçimlerinin araştırılması ve güçlendirilmesi.

Bu ilkeler, mantıksal biçimde SBKP programının maddelerinden kaynaklanmaktadır. Bunlar, dış politikadaki somut inisiyatiflerimizle tam bir uygunluk içindedir. Bu görüşler temelinde, barış içinde yan yana yaşamayı devletlerarası ilişkilerin en yüksek evrensel ilkesi düzeyine çıkarmak mümkündür. Bizim açımızdan, bu ilkeler, dünya topluluğu ülkelerinin yöneticileri arasında, doğrudan ve düzenli, hem ikili, hem de çok taraflı bir diyalog açısından, bir çıkış noktası ve bir tür çerçeve oluşturabilir.

Barışın geleceği söz konusu olduğuna göre, bu diyalog,

Güvenlik Konseyi'nin nükleer güce sahip 5 daimi üyesi arasında özel bir önem taşımaktadır. İnsanlığın geleceğinden sorumluluğun başlıca yükünü bu devletler taşımaktadır. Vurguluyorum: Ayrıcalığın; dünya işlerinde «önderlik» iddialarının temelini değil; hiç kimsenin unutmaya hakkı olmadığı sorumluluğun başlıca yükünü; bu da, bu devletlerin liderlerinin, barışı sağlamlaştırmak amacı ile neler yapabileceğini ve neler yapılması gerektiğini görüşmek üzere, bir **yuvarlak masa** etrafında toplanmaları için bir neden olamaz mı?

Silahlanmanın sınırlandırılması konusunda yapılan görüşmelerin mevcut her türlü mekanizmasını da tam ve verimli bir şekilde işletmek gerektiğine inanıyoruz. Bir yanda yıllardır sürüp giden görüşmeler, öte yanda silahlanmanın artırılması gibi bir paralelizme «alışmak», ne ölçüde doğrudur?

SSCB, uluslararası formlarda, özellikle de Helsinki süreci çerçevesinde dünya ekonomisinin sorunlarının ve perspektiflerinin, silahsızlanma ile kalkınma arasındaki karşılıklı bağımlılığın, ticaretin genişletilmesinin ve bilimsel ve teknik işbirliğinin ortaklaşa ele alınmasına büyük bir dikkat göstermektedir. Dünyadaki ekonomik ilişkileri engelleyen her şeyi, bir bütün olarak ele alma fırsatını verecek bir **Dünya Ekonomik Güvenlik Sorunları Kongresi** toplama-yı gelecek açısından önemli bulmaktayız.

Aynı doğrultuda olan öteki bütün önerileri de ciddi olarak ele almaya hazırız.

Savaşa karşı kavgayı kazanmak zorunluluğu vardır. Bu başarı, bütün insanlığın yeryüzündeki her insanın tarihsel bir zaferi olacaktır. SBKP, bu kavgaya etkin bir şekilde katılmayı dış politika stratejisinin özü olarak görmektedir.

V. PARTİ

Yoldaşlar,

Bugün burada, bir amaç, irade ve disiplin birliğinin ke-netlediği 19 milyondan fazla komünisti bir araya getiren SBKP'nin siyasal, ideolojik ve örgütsel çalışması, yerine ge-tirilecek ödevlerin görülmemiş niteliğinden ve kapsamlılı-ğından dolayı, eşsiz derecede yüksek ihtiyaçlara cevap ver-mek zorundadır.

Parti, gücünü, çağının ve hayatın nabzını duymaktan, her zaman kitleler arasında çalışmaktan almaktadır. Ülke-nin karşısına yeni görevlerin her çıkışında, Parti, bu görev-leri başarmanın, önderlik yöntemlerini yeniden yaratmanın ve değiştirmenin yollarını bulmaktadır; böylece, ülkenin ge-leceği, sosyalizm ve komünizm davası için taşıdığı tarihsel sorumluluğu başaracak yetenekte olduğunu göstermektedir.

Hayatın kendisi de sürekli olarak yeteneklerimizi dene-mekte ve sınamaktadır. Bu bakımdan geçen yılın özel bir yeri vardır. Parti saflarının birbirine sıkı sıkıya bağlılığı, Merkez Komitesi'nin birliği, her zamankinden daha gerekli ve zorunlu olmuştur. Toplumun gelişmesinin çok yakıcı so-runlarından yan çizmenin, sorumluluk eksikliğini, nemelâ-zımcılığı ve hantallığı kabul etmenin artık mümkün olmadı-ğının tam olarak bilincindeydik. Bu koşullarda, Politbüro

MK Sekreterliği ve Merkez Komitesi, dönemin dayattığı son derece önemli sorunları çözmeye karar verdi. MK'nin Nisan Plenumu, bu doğrultuda atılan önemli bir adım olmuştur. Bu Plenum'da, çalışmalarımızda karşılaştığımız güçlüklerden ve eksikliklerden, yakın ve uzak gelecekteki planlarımızdan halka dürüstçe bahsettik. Bugün bu kongrede, Nisan Plenumu'ndan bu yana uygulamaya konulmuş çizginin komünistlerden ve milyonlarca emekçiden etkin bir destek gördüğünü kesinlikle söyleyebiliriz.

Bugünkü aşama, toplumun nitelikçe dönüşüme uğratılması aşaması, Parti ile onun örgütlerinin her birinden yeni çabalar, kendi çalışmalarını değerlendirirken ilkelere sıkı sıkıya bağlılık, etkinlik ve özveri beklemektedir. Kongre'ye sunulan Parti Programı'nın yeni redaksiyonu ve SBKP Tüzüğü'nde yapılacak değişiklik taslakları, bütün hızlandırma etkenlerinin harekete geçirilmesi görevinin ancak, halkın çıkarlarını yüreğinde duyan, önüne koyduğu hedeflere ulaşacağına güvencesini çalışmasıyla veren, bilimsel açıdan temellendirilmiş bir perspektife sahip olan bir Parti ile başarıya ulaştırılabileceği gerçeğinden hareket etmektedir.

Parti, kendisini sürekli olarak yenilerse, «yanılmazlık» kompleksinden kendini kurtarabilirse, varılan sonuçlara eleştirel bir gözle bakar ve daha nelerin yapılabileceğini açıkça görebilirse, yeni sorunları başarıyla çözebilir. Sorunların kapsamlı oluşu ve karmaşıklığı, hiç bir çekince ve uzlaşmaya yanaşmadan geçmişten dersler çıkarma zorunluluğu, kadrolar, üslup, yöntemler ve çalışmanın niteliği konusunda yeni ihtiyaçları gerektirmektedir.

Yoldaşlar, bu aşamada, çalışmanın somut örgütlenmesi, kadroların, militanların dağılımı ve eğitimi üzerinde bütün dikkatimizi toplamamız, Parti'nin bakış açısından hareketle, her düzeyde ve her aşamada, bir bütün olarak çalışmalarımızı yeni bir gözle değerlendirmemiz gerekmektedir. Bu konuda Lenin'in şu sözlerini sizlere hatırlatmak isterim: «Madem ki, durum değişmiş ve biz başka türden sorunları çözüme kavuşturmak zorundayız, öyleyse geçmişe bakmamalı, dünün yöntemleri kullanılmamalıdır. Bunu yapmaya çalışmayın, hiç bir zaman başaramayacaksınız!»

1. YENİ BİR ÇALIŞMA TARZI PARTİ ÖRGÜTLERİNİN RÖLÜNÜN VE SORUMLULUĞUNUN ARTIRILMASI

Parti çalışmasının yeniden yapılandırılmasının amacı, cumhuriyet düzeyinden tabana kadar, her Parti örgütünün Nisan Plenumu'nda karar altına alınan çizgiyi etkin biçimde uygulaması ve etkinliğinin biçim ve yöntemlerini yenileme, arayış atmosferi içinde yaşamasıdır. Bu da ancak, bütün komünistlerin çabaları sayesinde, Parti'nin demokrasiyi kendi içinde en ileri derecede geliştirerek, her düzeyde kolektif yönetim ilkesini uygulayarak, eleştiri ve özeleştiriye teşvik ederek, denetleme ve sorumluluk duygusunu ortaya koyarak olabilir. İşte, ancak böyle bir durumda yenilik ruhu doğar, uyuşukluk ve hareketsizlik artık hoş karşılanmaz olur.

Her türlü hataya ve bunlardan sorumlu olanlara, yolsuz kazanç yardakçıları, tembeller, çıkarıcılar, imzasız mektup yazarları, kalem efendileri ve zimmetine para geçirenler, toplum çıkarlarına kayıtsız kalanlar ve kendi yükümlülüklerini savsaklayanlara, hepimiz haklı olarak kızıyoruz. Ama bunlar, bizlerden hiç de uzakta değil, gözümüzün önündeki bir kolektifte, kentte, köyde, belli bir örgütte yaşayıp çalışıyorlar. Öyleyse, çalışan toplumumuz içinde herkesin bilinçli bir biçimde çalışmak ve herkes için aynı olan, sosyalist insan toplulukları normlarına sıkı sıkıya uymak zorunda olduğunu açıkça söylemesi gerekenler, bu kolektiften ve komünistlerden başka kim olabilir? Bunu ne ve kim engelliyor?

Parti örgütlerinin rolünü en yüksek dereceye çıkarma görevi, işte tam bu noktada karşımıza çıkmaktadır. Biz komünistlerin, sorumluluğu başkalarının üzerine atmak gibi bir alışkanlığı yoktur. Bir Parti örgütünün hayatı ne zaman etkin olur ve ilkesel ilişkiler temeline dayanırsa, komünistler, beylik sözler geveleme yerine somut sorunlarla uğraşırlarsa, başarı güvence altına alınmış demektir. Yanlışları ve eksiklikleri görmek ve bunları kötülemek yeterli değildir; bunun ötesinde, onları ortadan kaldırmaya çalışmak da gerekir. Genelde bir komünistin öncü rolü diye birşey yoktur, bu rol pratik çalışmalarda ifadesini bulur.

Sağlıklı, yapıcı, somut belirtileri ve kaygıları bakımından çok biçimli, tasarı ve kararların açıklığı ve netliğiyle, komünistlere yaraşır alçak gönüllülük ve insancılıkla nitelenen bir Parti hayatına bugün biz ihtiyaç duyuyoruz. Biz komünistler, her şeyde, davranışlarımızda olduğu kadar çalışmalarımızda da örnek olarak gösteriliriz. Öyleyse emekçinin «evet, işte hakiki bir komünist» diyebileceği şekilde yaşamalıyız ve görevimizi yerine getirmeliyiz. Parti içindeki hayat ne kadar açık ve temiz olursa, bizler bu dönemin çetin sorunlarını o kadar kısa zamanda çözebiliriz.

Merkez Komitesi'nin Nisan ve daha sonraki Plenumlarının direktiflerini izleyerek, azim ve cesaretle çalışarak, Parti'nin bir çok örgütü iyi sonuçlar aldı. SBKP MK ileriye doğru adım atmanın yollarını belirlerken, her şeyden önce, bu deneyime dayanmakta ve onu herkesin hizmetine sunmaya çalışmaktadır. Örneğin, bilimsel ve teknik ilerleyişin hızlandırılmasına ilişkin alınan kararlar, büyük ölçüde, Leningrad Parti örgütünün bu konulardaki yenilikçi yaklaşımına dayanmakta, bilim ve üretimin yoğunlaştırılması ve bütünleştirilmesi programlarının tasarlanması ile sosyoekonomik planlamanın altında onun deneyimi yatmaktadır. Bilimsel ve teknik komplekslerle mühendislik merkezleri kurmak, kaynakların yeniden yönlendirilmesini başarıya ulaştırmak onuru da Ukrayna Parti örgütlerine düşmektedir. Kırsal alanda tek bir tarımsal sanayi kompleksi oluşturmak yolundaki önlemler, Gürcüstan'da ve Estonya'da daha önceden denenmiş bulunmaktadır.

Çalışmaya karşı çağdaş yaklaşıma bir çok örnek gösterilebilir. Yenileştirme duygusu, değişen koşullara uygun etkin bir yeniden yapılandırma, Belorusya ve Letonya, Sverdlovsk ve Çelyabinsk, Krasnodar, Omsk, Ulyanovsk ve öbür Parti örgütlerinin niteliğidir. Ayrıca, seçim toplantıları, konferanslar ve cumhuriyetlerdeki kongreler de bunu açıkça ortaya koymaktadır. Bütün bunları belirleyen şey, gündeme alınmış sorunları yapıcı biçimde formüle etmeleri ilerleyişimizin hızlandırılması için uygun yolları ve kaynakların araştırılmasında komünistlerin gösterdikleri ilgi ve seçilmiş

organların çalışmalarını gerektiği gibi değerlendirme tarzıdır.

Fakat, yeniden yapılandırmanın gerekliliği her yerde ve herkes tarafından kavranılmış değildir; gereği gibi ciddi bir çözümleme ve bir özeleştirme yapmaya, pratik sonuçlar çıkarmaya hazırlıklı olunmadığı görülen hâlâ çok sayıda örgüt vardır. Bunu seçim kampanyası ve tutanakları da doğrulamıştır. Bu örgütlerde eski çalışma tarzına bağlılık, çağın niteliğinden habersizlik, örgütlenme konusunda aşırı gayretkeşlik, kaçamaklı yollara alışkanlık, gerçek durumun ortaya çıkarılması korkusu hissedilmektedir.

Başka bir tarzda çalışmayı, her türlü biçimleriyle alışılmışlığı ve tutuculuğu aşmayı öğrenemezsek, durumu açıkça değerlendirme ve olduğu gibi görme cesaretini yitirirsek, ileriye doğru tek bir adım bile atamayız. Sorumsuzluğu geçmişe göndermek için, her şeyin adını koyma ve her şeyi açıkça değerlendirme bir kural olmalıdır. Titiz, onurlu ve bilinçli bir komünist gibi bir davranış gösterilmesi gerekiyorken, yapmacık bir nezaket göstermekten vazgeçilmesi zamanı gelmiştir. Lenin'in şu ciddi uyarısını unutmaya kimsenin hakkı yoktur: «Sahte sözler ve palavracılık ahlâki yıkımı hızlandırır ve kaçınılmaz olarak, politik tükenişe yol açar.»

Kolektivizm ilkesinin tutarlı bir şekilde uygulanması, her Parti örgütünün sağlıklı olmasının temel şartıdır. Bununla birlikte bazı örgütlerde, ortak çalışma organları olarak plenumların ve büroların rolü azaltılmış ve ortaklaşa tasarlanan kararların yerini kişisel kararlar almıştır; bu durumda, çoğu zaman son derece önemli yanlışlıkları beraberinde getirmiştir. Parti hayatı normlarına bu türden ve bu kadar ters düşen tavırlar, Kırgızistan Komünist Partisi MK'inde görülmüştür. Bu cumhuriyetin Komünist Parti Kongresi, hem eski Birinci Sekreterin, hem de ilke yokluğuna ve dalkavukluğa zemin hazırlayanların çalışmalarını, hatır gönül dinlemeden yargılamıştır.

Ancak, kolektif yönetim ilkesine en yüksek düzeyde saygı göstererek ve bunu güçlendirerek, öznelcilik taşkınlıklarına karşı korunulabilir, üzerinde düşünülmüş doğru karar-

lara zemin hazırlanabilir. Bunu çok iyi kavrayan bir yöneticinin çalışmaya güvenme hakkı vardır.

Eleştiri ile özeleştiriye geliştirmek ve kendini her zaman haklı görmek iddiasına karşı mücadeleyi güçlendirmek gerekliliği, bugün her zamankinden daha çok kendini hissettirmektedir. Eleştiri ve özeleştirin ortadan kalktığı, gerçek durumu bir komünist gibi çözümlemenin yerini, başarılarla ilişkin nutukların aldığı yerde, her türlü Parti çalışmasının çarpıtıldığını ve en ciddi sonuçlar doğuran hantallığın, körü körüne inatçılığın ve cezasız kalma ortamının yerleştiğini yakın geçmişteki deneyimiz bize göstermiştir. Taşrada olduğu gibi merkezde de, bulundukları yerlerdeki gözlemleri kötüye yoran ve hattâ eleştirel bir görüşü dile getirdiği için kişilere eziyet etmeye kadar işi ileri götüren çok sayıda sorumlu bulunmaktadır.

Moskovalıların çalışmalarındaki başarıları herkes bilir. Fakat, eğer bu kentin Parti örgütü bir süredir özeleştiri anlayışını yitirmemiş, kendi kazanımlarıyla yetinmeye başlamamış olsaydı, kendini beğenmişlikten sıyrılmış olsaydı, verdikleri sonuçların daha da ağır basacağı kesinlikle söylenebilirdi. Moskova Parti konferansında ileri sürüldüğü gibi, Kent Komitesi yönetimi, hem böbürlenerek başarılarını abartıyor hem de içinden çıkılması son derece güç sorunların çözüme kavuşturulmasından kaçıyordu. Ciddi yanlışlıkları konusunda ilkesel bir yargıda bulunmayı önleyerek, nemelâzımcılığı doğuran da kesinlikle bu olmuştur.

Eleştiri ve özeleştiri yokluğundan kaynaklanan olumsuz süreçler, Özbekistan'da en açık ve en acı bir şekilde ortaya çıkmıştır. Gerçeklikle ilişkisini yitirmiş olan, cumhuriyetteki eski yöneticiler sadece başarılarından söz etmeyi, yanlışlıkları sessizce geçiştirmeyi kendilerine kural edinmişlerdi ve eleştirel her düşünce sınırlarını bozuyordu. Cumhuriyetin Parti örgütünde disiplin gevşemiş, ilkelerin yerine ilkesizliği, kendi bireysel refahlarını geçiren ve kariyerist görüşler taşıyan kişiler gözde olmuşlardı.

El etek öpülmesi, üst düzeydeki yöneticilerin dalkavukça övülmesi, artık olağan sayılır duruma gelmişti. Bütün

bunlar elbette her türlü çalışmaya da yansiyordu. Ekonomideki ve sosyal alandaki durum, açıkça altüst olmuştu; dolandırıcılık, zimmete geçirme ve rüşvet yaygınlaştı; sosyalist yasallık kabaca çiğneniyordu.

Ortamı esenliğe kavuşturmak için, SBKP MK'nin duruma müdahalesi gerekti. Cumhuriyete çok yanlı bir yardım yapıldı. Parti, devlet ve ekonomideki çalışma birimlerinde bulunan çok sayıda kadro değiştirildi. Bu önlemler, Özbekistan komünistleri ile emekçilerinin etkin desteği ve onayı ile alındı.

Bir başka kaygı konusu daha var: Bu cumhuriyetteki yanlışlıklar birdenbire ortaya çıkmadı; tam tersine, küçük yanlışlıklar yıllar boyu birikmiş ve giderek büyük yanlışlıklar durumuna gelmiştir. Merkez Komitesi de dahil, Özbekistan'a tüm birlik organlarından yetkililer defalarca gitmişti ve bunların orada olup bitenleri görmeleri gerekirdi. Bu cumhuriyetin emekçileri, kötü uygulamaları öfke ile kınadıklarını belirtmek için, merkez organlarına yazılar yazmışlardı. Ama bu emekçilerin mektupları gerektiği gibi incelenmemişti.

Bunun nedeni, belli bir aşamada, bazı cumhuriyetler, yöreler, bölgeler ve kentlerin eleştiri sınırları dışında kalmasıydı. Sonuçta, adeta dokunulmaz olan kazalar, kolhozlar, sovhozlar, sanayi işletmeleri vb. doğmuştu. Bütün bunlar açık ve sağlam bir sonuca bağlanmalıydı: **Denetlenmekten kaçan, eleştiri dışı tutulan bir örgüt olmaz ve olmamalıdır; Parti örgütünde. Partiyeye karşı sorumluluklarından kaçınan yöneticiler olmaz ve olmamalıdır.**

Bu, bakanlıklar, daireler, bütün kuruluşlar ve örgütler için de geçerlidir. SBKP MK'si bakanlıklarda ve dairelerde Parti komitelerinin rolünü kesin olarak artırmayı, işletme yönetimi aygıtları ile sektörlerindeki çalışmayı yeniden örgütlemek amacıyla bunların çalışmalarının düzeyini yükseltmeyi zorunlu görmektedir. Bazı bakanlıkların Parti komiteleri tarafından sunulan raporların Merkez Komitesi'nde incelenmesi, bu komitelerin, denetleme haklarını hâlâ son derece çekingen bir şekilde, son derece ihtiyatlı kullandıklarını, dar görüşlülüğe, formaliteciliğe ve bürokrasiye karşı

sürdürülen mücadelede ve yenileştirmede katalizör rolü oynamadıklarını göstermiştir.

Parti, siyasal yönetimi yürütmekte, gelişmenin genel perspektifine karar vermekte, sosyoekonomik ve kültürel hayatta yerine getirilmesi gereken çok önemli görevleri formüle etmekte, kadrolarını seçmekte ve yerleştirmekte, genel denetimi yerine getirmektedir. Somut, ekonomik ve sosyo-kültürel sorunların çözüm yol ve yöntemlerinin seçimine gelince, her işletme yönetim organına, her emekçi kolektifine ve ekonomi alanındaki yöneticilere geniş bir serbestlik tanımaktadır.

Parti, yönetim biçimleri ve yöntemlerini her açıdan yetkinleştirirken, Parti komitelerinin işlevleri ile, hükûmet ve kamu organlarının işlevlerinin birbirine karıştırılmasına kesinlikle karşıdır. Bu, hiç de basit bir sorun değildir. Parti denetiminin sınırını yakalamak hayatta zaman zaman çok güçtür ve somut görevlerin yerine getirilmesinin örgütlenmesi küçük bir vesayete, hattâ yönetim ve ekonomi alanlarındaki organların yerine geçmeye dönüşmektedir. Her durumun somut bir yaklaşımı gerektirdiği ve bunun yanında çoğu şeylerin de, yöneticilerin politik düzeyi ile olgunlukları tarafından belirlendiği açıktır. Parti, görevli herkesin profesyonelce ve enerjik olarak çalışacağı, sorumluluklarını etkin bir şekilde taşımaktan korkmadan hareket edebileceği bir şekilde çalışmayı örgütlemeye çaba harcayacaktır. Bu sorunun Leninist ve ilkesel çözüm yolu budur. Parti çalışmalarımızın her düzeyinde mutlaka bu çözüm yolundan esinlenmemiz gerekir.

2. PARTİ ÜYESİ İMAJININ TEMİZ TUTULMASI VE BÜTÜNSELLİĞİ İÇİN, İLKELİ BİR KADRO POLİTİKASI İÇİN

Yoldaşlar,

Partinin büyük yaratıcı gücünü, Sovyet toplumunun hızla geliştirilmesine yardımcı olmaya yöneltmekte ne kadar ısrarlı olursak, Nisan Plenumu'nun, **kadroların inisiyatif ve sorumluluklarının artırılması gerekliliği, Parti üyesi imajı-**

nın temiz tutulması ve bütünselliği için birleştirici bir mücadelenin önemi konusunda çıkardığı sonucun temellendirilmesi de o ölçüde somut olacaktır.

Komünist Partisi, hem siyasal, hem de ahlâksal bir öncüdür. Son beş yılda, yeni üyelerinin sayısı aşağı yukarı 1 600 000 kişiyi bulmuştur. Parti, işçi sınıfında ve toplumun bütün katmanlarında giderek daha sağlıklı bir şekilde kök salmaktadır. Yeni Parti üyelerinin yüzde 59'u ulusal ekonominin farklı sektörlerinde çalışan işçiler, yüzde 26'sı uzmanlardır, yeni katılanların beşte dördü gençlerden oluşur.

Genel olarak partinin bileşimi ve onun saflarının artışı, Tüzük kurallarına uygun bir şekilde gelişim göstermektedir. Ama hayatta her şeyin olduğu gibi, Partiye alınmanın da yetkinleştirilmeye ihtiyacı vardır. Bazı örgütler, yeni katılanlarla ilgili olarak, gereken titizliği göstermeden, niteliği göz ardı ederek, üye sayılarını gereğinden çok şişirmektedirler. Parti'nin saflarının temiz kalmasına her zaman özen göstermek, istenilmeyen kişilere, kariyerist ya da başka bencil görüşlerle katılanlara karşı, Parti'nin kapılarını sıkıca kapamak zorundayız.

Komünistlerin ideolojik eğitimini sürekli olarak iyileştirmek, Parti disiplinine daha büyük bir saygı göstermek. Tüzük hükümlerinin harfi harfine uygulanmasını istemek zorundayız. Her Parti örgütünde, komünistlerin, kimin için olursa olsun Parti kurallarını savsaklayacak her türlü imkânı ortadan kaldıran, karşılıklı bir titizlik ortamını bizzat yaratmaları kaçınılmazdır. Bu amaçla, komünistlerin kendi yoldaşlarına düzenli bir şekilde hesap verdikleri, Parti toplantılarında, katılan üyelerle ilgili tartışmaların açıldığı ve onaylandığı çok sayıda parti örgütünün deneyimine dayanmak ve bunu yaygınlaştırmak uygun olacaktır. Bu durum, hiç ayırım yapmadan, bütün Parti üyelerinin kendi örgütlerine karşı sorumluluklarının güçlendirilmesine katkıda bulunmaktadır.

Bazı komünistlerin uygunsuz ve yüzkızartıcı davranışlarda bulunmaları gerçeği, bizlere çok zarar vermektedir. Son zamanlarda belli sayıdaki yönetici, çeşitli yolsuzluklardan dolayı görevlerinden alınmış ve Parti'den atılmıştır. Ba-

zıları hakkında da cezai kovuşturma açılmıştır; bu türden olaylar, özellikle Alma Ata, Çimkent ve başka bazı bölgelerde ve cumhuriyetlerde, bazı bakanlıklarda ve dairelerde meydana gelmiştir. Genel olarak, bu türden olaylar, Parti kadrolarının seçimi ve eğitimi, çalışmalarının denetlenmesine ilişkin ilkelerin çiğnenmesinden kaynaklanmaktadır. Parti, komünist adına gölge düşüren herkesi, saflarından etkin bir şekilde uzaklaştırmayı sürdürecektir.

Bu kongrede verimlilik sorununa tekrar dönmek isterim. Bu bir ilke sorunudur. Söylenen ile yapılan arasındaki her türlü ayrılık, temele -Parti politikasının otoritesine zarar verir ve hiç bir şekilde hoşgörü ile karşılanmamalıdır. Komünistlerin partisi, düşüncelerle davranışların çakıştığı bir partidir. Her yöneticinin, her komünistin aklından çıkarmaması gereken işte budur. Sovyet halkı, bizim çalışmamızı, kesinlikle, sözlerimizle işimizin birlikteliğiyle değerlendirecektir.

Nisan Plenumu'ndan sonra, önemli kararlar alınmış; hem merkezde, hem de taşrada ilginç görüş ve öneriler ortaya atılmıştır. Fakat bütün bunlardan, uygulamaya konmuş ve çalışmalara yansımış olanları ele alırsak, reddedilmeyecek ilerlemelerin yanında, bir çok şeyin uygulamaya başlamadan önce olduğu gibi durduğu da görülecektir. Her komünist, özellikle de bir yönetici, bizi ileriye götürmeğe ve çalışmamızın sonuçlarını iyileştirmeğe elverişli biricik araçlar olan pratik eylemlerin muazzam önemini kavramadıkça, hiç bir yeniden yapılandırma, hiç bir dönüm noktası gerçekleştirilemeyecektir. Örgütsel çalışma, sayısız toplantılar ve konferanslardaki laf ebeliğine ve gevezeliklere boğdurulamaz.

Bir başka şey daha var: Parti, bürokrasiye karşı amansız bir savaş açmak zorundadır. Vladimir İlyiç Lenin, belli değişim anlarında, bir yönetim sisteminden ötekine geçiş sırasında, en yüksek verimlilik, hız ve enerji gerektiren yerlerde bu kavganın özellikle önemli olduğunu düşünüyordu. Bugün, bürokrasi, başlıca sorunumuz olan, ülkenin sosyo-ekonomik gelişiminin hızlandırılması ve bunun gerektiği ekonomik mekanizmanın temelden yeniden yapılandırılması so-

rununun çözüme kavuşturulmasına ciddi bir engeldir. Bu son derece kaygı verici bir sorundur; mutlaka sonuç alınmasını gerektirmektedir. Verimliliğin, açıklığın, tabandan denetimin bulunmadığı, verilen görevlere karşı sorumluluğun zayıfladığı yerde, bürokratik yanılgıların kendisini en iyi şekilde hissettirdiğini kavramak burada çok önemlidir.

Yoldaşlar, son zamanlarda, çok sayıda çağdaş düşünce taşıyan, enerjik ve yeni insana yöneticilik görevleri verildi. Parti, deneyimli ve genç kadroları yönetici birimlere getirmeye devam edecektir. Bu yönetici birimlere, kadınlar da daha etkin bir şekilde katılmaktadır; onların birçoğu şimdi Parti'de ve yerel yönetim organlarındadır. Bütün tayinler ve değişikliklerin ölçütü aynıdır: Siyasal nitelikler, verimlilik, yetenek, somut başarılar ve insanlara karşı gösterilen tavır Parti'nin, Tabandaki militanlar ve emekçilerle sürekli ilişki içinde bulunma geleneğini bazıları unutmuş göründükleri için bu nokta üzerinde önemle duruyorum. Oysa bu, Parti çalışmasının özünü bile ortadan kaldırır.

Bugün her Parti örgütünün başını çekmesi gereken kişi, kitlelerle sıkı bağlara sahip, ideolojik bakımdan sağlam, yenilikçi bir tarzda düşünen ve enerjik bir kişidir. Bugün, insanların yaşadıkları somut ve gerçek hayatın bütün iyi ve kötü yanlarını yöneticinin, her şeyden önce de bir Parti yöneticisinin kişiliğine bağladıklarını hatırlatmaya gerek var mıdır? Sıradan emekçiler, Parti komitesini ve bir bütün olarak Partiyi, kaza, kent ya da bölge komitesi sekreterine göre düşünüp değerlendirirler.

Parti'nin davasına kendini adanmış ve onun siyasal çizgisini uygulama çabalarının başını çeken kadrolar, başta gelen ve en değerli hazinemizdir. Parti militanları ve bütün komünistler Bolşevizm'in büyük geleneklerinde ustalaşmak ve bu gelenekler temelinde kendilerini yetiştirmek zorundadırlar. Parti içinde her düzeyde, ilkelere bağlılık, yoldaşlık ruhu dokunulmaz kurallar durumuna getirilmelidir. Parti'nin manevi sağlığını ayakta tutacak tek konum ve bir bütün olarak toplumun sağlığının güvencesi budur.

3. İDEOLOJİNİN HAYATLA BAĞLARININ GELİŞTİRİLMESİ VE İNSANIN DÜŞÜNSEL EVRENİNİN ZENGİNLEŞTİRİLMESİ

Yoldaşlar,

Lenin'in bize öğrettiği şudur: Kendini teorik çalışmaya vermeden, ideolojik anlamda bir yönetici olunamaz... ve aynı şekilde, davanın gereklerine göre bu çalışmayı yönlendirmeden, bu teorinin sonuçlarını yaygınlaştırmadan da yönetici olunamaz.»

Marksizm - Leninizm, en büyük devrimci dünya görüşüdür. Marksizm - Leninizm, insanlığın şimdiye kadar benimsediği en insancıl amacı üstlenmiştir: Yeryüzünde adil bir sosyal düzenin kurulması. Bu öğreti, sonsuz çeşitliliği ve her türlü çelişkileri içinde yasalarca yönlendirilen bütünsel bir süreç olarak toplumun gelişmesinin bilimsel inceleme yolunu göstermekte, ekonomik ve siyasal güçlerin niteliğini ve etkileşimlerini doğru bir şekilde kavramayı, mücadele biçim ve yöntemlerini, doğru yönelimleri seçmeyi, tarihin bütün dönüm noktalarında insanın kendisine güven duymasını öğretmektedir.

SBKP'nin her türlü çalışmasının hareket noktası, Marksizm - Leninizm öğretisine bağlılığı, biriktirilmiş deneyimler temelinde, yaratıcı bir şekilde geliştirilmekte yatmaktadır. Toplumumuzun ve bir bütün olarak dünyanın gelişmesinin şimdiki belirgin karakterinden kaynaklanan karışık sorunlar yelpazesi, Parti'nin teorik düşüncesinin odak noktasıdır. Hızlandırmaya ilişkin çok sayıda görevler ve bunun birbirine bağlı olan yönleri siyasal, ekonomik, bilimsel, teknik, sosyal, kültürel -düşünsel ve psikolojik- daha derinleştirilmiş ve daha bütünsel bir çözümlemeyi gerektirmektedir. Ekonomik ve sosyal öngörülere, derinleştirilmiş tarihsel incelemelere dayalı ciddi felsefi sentezlere acil olarak ihtiyaç duyuyoruz.

Felsefi ve ekonomik cephemizin ve ayrıca, bir bütün olarak sosyal bilimlerin, hayatın buyruklarından belli ölçüde uzaklaşmış olduğu gerçeğini bilmezlikten gelemeyeceğimizi söyleyeceğim. Ayrıca, ekonomi, planlama organlarımız

ve öteki daireler, sosyal bilimcilerin akılcı önerilerinin gerçekleştirilmesine gereken ilgiyi göstermemektedirler.

İçinde yaşadığımız dönem, sosyal bilimcilerin, hayattaki değişikliklere karşı duyarlı olması gereken, pratiğin somut ihtiyaçlarını ve istemleri geniş ölçüde ele alan sosyal bilimlerin yeni olguları gözden kaçırmamalarını ve pratiği doğru bir şekilde yönlendirmeye yeterli olan sonuçlar çıkarmalarını istemektedir. Yalnız, kalıcı bilimsel akımlar, yalnızca pratikten çıkan ve tekrar ona dönüp, onu derin sentezlerle ve yapıcı taleplerle zenginleşenlerdir. İskolastizm, bizantizm ve doğmatizm, bilginin gerçekten gelişmesine her zaman önemli bir engel olmuştur. Bunlar düşünce hantallığına yol açmakta, bilimle hayat arasına kalın bir duvar örmekte, bilimsel gelişmeyi engellemektedir. Hakikat, bildirilerden, açıklamalardan değil, tam tersine tartışmalardan, karşılıklı bilimsel görüş alışverişlerinden doğar ve pratikle doğrulanır. Merkez Komitesi sosyal bilimlerimizde bu tür bir gelişmeyi savunmaktadır. Bu türden bir gelişme, pratik ve teorikte önemli sonuçlara ulaşma fırsatı verecektir.

Parti'nin bütün alanlarda yerleştirmeye çalıştığı yaratıcılık koşulları, özellikle sosyal bilimler açısından verimli olacaktır. Bu koşulların iktisatçılarımızı, düşünürlerimizi, hukukçularımızı, sosyologlarımızı, tarihçilerimizi, edebiyat eleştirmenlerimizi, ele alınmamış sorunları ataklık ve inisiyatifle gündeme getirmeye, teorik planda bu sorunları yaratıcı bir şekilde ele almaya daha çok özendireceğini bekliyoruz.

Fakat, düşünceler ne kadar çekici olursa olsunlar, kitlelerin sosyal ve siyasal deneyiyle sıkı sıkıya bağlı değilse, tutarlı ve etkin bir dünya görüşünü, kendiliğinden oluşturmaya yeterli değildirler. **Sosyalist ideoloji, canlılığını, verimliliğini, öncü düşünceler ile yeni bir toplum kurulması pratiğinin karşılıklı etkileşiminden alır.**

Partinin ideolojik çalışmasının başlıca yönleri, SBKP Programı'nın yeni redaksiyonunda belirlenmiştir. Bunlar, SBKP MK Plenumlarında, 1984 Aralık ayında yapılan SSCB Pratik ve Bilimsel Konferans'ta, tartışılmıştır. Ben, bunların yalnızca bir kaçı üzerinde duracağım.

Bugün Parti çalışmasının bütün gücünün üzerinde yo-

ğunlaşması gereken şey içinde yaşanılan konağın çetinliğini ve bu konağın belirleyici niteliğini herkesin kavraması gerektiğidir. Kitlelerin çalışmasına ve sosyal çabalarına, enerjilerine ve inisiyatiflerine bir canlılık getiremezsek, insanlar kayıtsızlık içinde kalırlarsa, bütün planlarımız askıda kalacaktır. Toplumun önüne yeni görevler çıkarmak, bu görevlerin başarılmaması için halkın, her emekçi kolektifinin yaratıcı gücünü kullanmak, ülkenin ekonomik ve sosyal gelişimini hızlandırmanın başta gelen şartıdır.

Hiç kimse bilgece ve doğru sözlerin büyük etkisini reddedemez. Fakat bunlar, ekonomik, siyasal ve sosyal önlemlerle birlikte yürürse, taşıdıkları önem bir kat daha artar. İşte kendimizi, ancak tatsız vaazlardan bu yolla kurtarabiliriz, sloganlara ve çağrılara gerçek hayatın soluğunu bu yolla kazandırabiliriz.

Sözlerin gerçeklikten ayrılması, ideolojik çabaların değerini önemli ölçüde düşürür. Duyarlılık konusundaki konferansların sayısı ne olursa olsun, duyarsızlığı ve bürokrasiyi ne kadar kınarsak kınayalım, eğer insanlar, bürolarda, sokakta, mağazada kabalıklarla karşılaşlıyorsa, bu konferansların hiç bir etkisi kalmayacaktır. Davranış biçimleri konusunda ne kadar konuşulursa konuşulsun, eğer, üretimde yüksek bir verimlilik, insanların kaynaşması ve insan ilişkileri uğruna somut bir mücadele ile desteklenmezse, bunlar yararsız şeyler olarak kalacaktır. Sosyal adalet, düzen ve disiplin konusunda ne kadar çok yazı yazılırsa yazılsın, eğer emekçi kolektifinin etkin müdahaleleriyle yasanın tutarlı uygulanması birlikte gitmezse, bunlar kısır şeyler olarak kalacaktır.

Bizim ideolojimizin derin hakikatini, politikamızdaki ilkelerin sağlamlığını, insanların sürekli olarak görmeleri ve hissetmeleri gerekmektedir. İşin ve malların dağılınını öyle örgütlemek ve sosyalist insani ilişkilerin ilkelerine ve yasalarına öylesine titizlikle saygı duymak gerekir ki, her Sovyet insanı ideallerimize ve değerlerimize içtenlikle inanasın. Konut, gıda ihtiyacının karşılanması, tüketim mallarının kalitesi, tıbbî yardımın düzeyi, insanların bilinci ve ruhsal durumu üzerinde en dolaysız etkiler gösterir. Parti

ve hükümet organlarının ve kitle örgütlerinin eğitim çalışmasıyla bağlı olan sorunlar yelpazesine tam da bu konumlardan yaklaşmaktayız.

Ekonomik ve sosyal gelişmenin hızlandırılması çabasında, ideolojik çalışmanın verimliliğinin artırılması için eşi görülmedik ölçüde elverişli sosyal koşullar yaratılıyor. Fakat, basitleştirilmiş bir biçimde, ideolojik, siyasal ve ahlâki eğitim ve iş eğitiminden çok şey beklenmemelidir. Bugünün genel koşulları ne kadar elverişli olursa olsun, kendine özgü çelişkileri ve güçlükleri de içinde taşıdığı hiç unutulmamalıdır. Değerlendirmelerde hiç bir avunma kabul edilemez.

Sosyal bilincin geliştirilmesi her zaman karmaşık bir süreçtir; ama, bugünkü aşamanın ayırddedici niteliği canalcı bir çok soruna özel bir önem kazandırmaktadır. Birincisi, geliştirmeyi hızlandırma görevinin kapsamı bile sosyal ortamı, onun niteliğini ve özgül özelliklerini belirlemektedir. Olayların akışını herkes henüz kavrayacak ve kabul edecek durumda değildir. İkincisi, ekonomik ve sosyal gelişmenin yavaşlamasının hem ekonominin yönetiminde, hem de ideolojik çalışmada ciddi yanlışlıkların sonucu olduğunu vurgulamak son derece önemlidir.

Bu konuda az şey söylendiği ya da, bunların yanlış olduğu ileri sürülemez. Ama uygulamada, tutarlı bir eğitim çalışmasının yerini, çoğu zaman, hayattan kopuk, sosyal ortam üzerinde ters bir etki yapan suni propaganda kampanyaları aldı. Gerçek çelişkilerin keskinliği çoğu zaman kavranamadı; ekonomide, sosyal alanda ve öteki alanlarda olup bitenlerin hakiki durumunun değerlendirilmesi açısından bir tavır gösterilmedi. Geçmişin kalıntıları, insanların bilinçlerinde, çalışmalarında ve davranışlarında yansımadan, hiç iz bırakmadan ortadan kalkmazlar. Yaşama tarzı birden bire değiştirilemez; ve geçmişin hantallığını aşmak hâlâ oldukça güçtür. Bunun için, son derece etkin çabalar gerekmektedir.

Politika, sınıfların, sosyal grupların ve bireylerin çıkarlarının tam olarak göz önüne alınması temeline dayandığı zaman, istenilen sonuçları verir. Bu, toplumun yönetilmesi açısından doğrudur; ideoloji ve eğitim alanı açısından ise çok

daha doğrudur. Toplum, somut çıkarları, sevinçleri, acıları olan, hayat, onun gerçek ve sahte değerleri konusunda kendine özgü düşünceleri bulunan hakiki insanlardan oluşur.

Bu konuda, **eğitimin en önemli biçimlerinden biri olarak, bireylerle ilgili bir çalışma** üzerinde durmak isterim. Bu konuya gösterilen dikkatin az olduğu söylenemez; ama, ideolojik çalışma alanında alışılmış «kaba» yaklaşım ciddi bir engeldir. Onlarca, yüzlerce ve binlerce propagandacı ajitatör, siyasal konferans, inceleme çevreleri ve seminerler, milyonlarca trajlı gazete ve dergi, konferanslara katılan milyonlarca insan. Bunların hepsi çok güzel; ama bu rakam oyunları ve bu «kılıf», etten ve kemikten insanın görülmesini engellemiyor mu? İdeolojik alandaki istatistikler, bir yanda toplumun saygı duyduğu özverili emekçileri, öte yanda da, sosyalizme karşı olan bir ahlâkın taraftarlarını görmemizi engellemiyor mu? Bunun için, eğitimde mümkün olduğu kadar somutluk son derece önemlidir.

İdeolojik çalışmanın temel bir özelliği, sosyalist ve burjuva ideolojileri arasındaki çetin bir cepheleşme ortamında yürütülmesidir. Burjuva ideolojisi, sermayenin ve tekelci kârların, maceracılığın, sosyal kinin hizmetindedir ve geleceği olmayan bir toplumun ideolojisidir. Onun amaçları açıktır: Her türlü yol ve araçla kapitalizmi yüceltmek, onun insanlığa karşı olan niteliğini ve insana karşı düşmanlığını gizlemek kendi hayat ve kültür değer yargılarını dayatmak, sosyalizmi kötülemek için her yola başvurmak, demokrasi, özgürlük, eşitlik ve sosyal ilerleyiş gibi değerlerin anlamını çarpıtmak.

Emperyalizmin başlattığı «psikolojik savaş», halkların egemenliği, tarihi ve kültürüne el uzatan enformasyon emperyalizminden, saldırganlığın bu özel biçiminden başka bir şey değildir. Üstelik, doğrudan doğruya siyasal ve psikolojik bir savaş hazırlığıdır. Bu türden bir hazırlığın da, elbette, ne görüşlerin gerçekten karşılaştırılmasıyla, ne de, Batı'da ikiye bölünmüş söz edile, özgür düşünce alışverişiyle bir ilgisi vardır. Emperyalizm açısından tatsız gelen her topluma, insanların namludan bakması öğretiliyorken, başka türlü bir değerlendirme yapılamaz.

Elbette, burjuva propagandasının etkisini, olduğundan daha büyük göstermek için bir neden yoktur. Sovyet yurttaşları her türlü kâhinin ve kehânetin gerçek değerini oldukça iyi bilmektedir; tekelci yönetici güçlerin yürüttüğü yıkıcı eylem ve çabaların gerçek nedenlerini çok iyi kavramaktadır. Fakat, «psikolojik savaş»ın hedefinin insanların zihinleri, dünya görüşleri, hayati, sosyal ve kültürel ölçütleri olduğunu unutmaya da hakkımız yoktur. Siyasal deneyimi çok çeşitli ve yüzyıllara dayanan, usta bir sınıfsal rakip ile karşı karşıyayız. Bu rakip, çağdaş teknik araçlarla ve sosyalizme kin duyan, bu konuda ustalaşmış bir sürü gericiyle donatılmış dev bir kitle propaganda mekanizmasını çalıştırmaktadır.

Burjuva propagandacılarının hilekârlık ve ilkesizliğinin karşısına, ideolojik kadrolarımızın yüksek profesyonellik düzeyini, sosyalist toplum ahlâkını, kültürünü, bilgilenmenin açıklığını, propagandamızın cesaretli ve yaratıcı niteliğini çıkarmalıyız. Sosyalizmin gerçek kazanımları ve sosyalist yaşama tarzı konusunda doğru bilgiyi yayar ve ideolojik yıkıcılığı açığa çıkarırken saldırı durumunda olmalıyız.

Biz, baskısız ve sömürsüz bir dünya, sosyal açıdan üyeleri birbiriyle kaynaşmış bir toplum, güvenli bir toplum yarattık. Bizler, ülkemizin yurtseverleri, bütün gücümüzle böyle bir toplumu korumaya, zenginliğini artırmaya, onun ekonomik ve ahlâksal gücünü pekiştirmeye devam edeceğiz. Sovyet yurtseverliğinin derin kaynakları bu sosyal sistemde ve insancıl ideolojimizde yatıyor; gerçek yurtseverlik, etkin sivil bir konumdan kaynaklanır. Sosyalizm, yüksek ahlâklı bir toplumdur. Sağlam ahlâklı, açık kalpli, dürüst olmadan kendi kendini eleştirip denetlemeden, inançlı bir insan olunamaz. Eğitim çabalarımız da ne kadar verimli olursa, yeni toplumun idealleri, ilkeleri ve değerleri de o ölçüde etkin biçimde öne sürülecektir. Pisliklerden uzak bir hayat uğruna kavga vermek, ideoloji ve eğitim alanındaki çalışmanın etkinliğini, onun sosyal verimliliğini artırmanın, sağlıklı uygulamalara karşı korunmanın en iyi yoludur.

Başka bir deyişle yoldaşlar, ideolojik çalışmanın hangi alanı hedeflenirse hedeflensin, her şeyde hareket noktası

olarak hayat alınmalıdır. Bilgilendirmede, propagandada, satsal yaratımda, amatör sanat faaliyetinde, kulüplerin, tiyatroların, kütüphanelerle müzelerin çalışmalarında, ideolojik, siyasal, ahlâksal ve ateist eğitimin, emek eğitiminin bütün alanlarında durgunluk hiç bir şekilde hoş görülemez.

Bu kadar dinamik ve bu kadar değişikliklerle karşı karşıya olan yaşadığımız dönemde, kitle iletişim araçlarının rolü, önemli ölçüde artmıştır. Merkez Komitesinin Nisan Plenumu'ndan bu yana geçen dönem, Parti'nin gazetecilik çalışması açısından ciddi bir sınama olmuştur. Yazı kurulları, karmaşık ve bir çok bakımdan şimdiye kadar sözü edilmiş sorunların üzerine cesaretle atılmışlardır. Gazete ve dergi sütunlarında, televizyon programlarında, başarıları ve ilişkileriyle birlikte bizzat hayatın kalp atışları duyulmuştur; sorunları koymada analitik yaklaşıma, uygar anlayışa ve kesinliğe, yanlışların ve eksikliklerin somut eleştirisine daha çok yer verilmiştir. Can alıcı ekonomik, sosyal ve ideolojik sorunlar konusunda çok sayıda yapıcı önerilerde bulunulmuştur.

Kitle iletişim araçlarının etkinliğine günümüzde daha çok önem verilmesi gerekmektedir. Merkez Komitesi bunları, kapalılıkla ve dar görüşlülükle bağdaşmayan Parti'nin genel görüşünü yaratma ve dile getirme araçları olarak görmektedir; ilkeli görüşlerin ve çalışmalarımızı iyileştirme kaygısının dayattığı her şey Parti tarafından desteklenmeye devam edecektir. Kitle haberleşme araçlarının çalışması, ne kadar düşünülerek yapılırsa, her an tepki göstermeye hazır olursa ve gelip geçiciliği, sansasyoneli aramaktan ne kadar uzak kalırsa, o ölçüde verimli olacaktır.

Televizyon ve radyo ağıımız hızla gelişmekte, çağdaş teknik düzeye yükselmektedir. Bunlar, ahlâki değerlerimizle kültürümüzün kabul ettirilmesi, propagandasının yapılması ve haberleşmenin sağlanmasında, hayata kalıcı bir şekilde girmişlerdir. Burada daha iyiye yönelik değişmeler açıkça ortaya çıkmıştır: Televizyon ve radyo röportajları daha çeşitli ve canlıdır; şablonculukları aşma, seyircilerle dinleyicilerin ilgilerini daha geniş ölçüde göz önüne alma amacı göze çarpmaktadır.

Bununla birlikte, kitle iletişim ve propaganda araçlarımızın imkânlarını tam olarak kullandığımızı söylenebiler mi? Şu anda buna verilecek cevap olumsuzdur. Hâlâ çok yetersizlikler vardır; hantallığın haktan gelinilememiştir; yeniye karşı umursamazlığın çaresi bulunamamıştır. İnsanlar olayların açıklanışındaki gecikmelerden, yenilikler uğruna yapılan mücadelenin göstermelik olarak tanıtılmasından yakınmaktadır. Yalnızca ideolojik ve estetik açıklıktan değil, zevkten de yoksun olan bazı edebi eserlerin, bazı televizyon programlarının ve filmlerin düzeylerinin düşüklüğü haklı eleştirilere yol açmıştır. Film dağıtım şebekesi, kitap ve dergi yayıncılığı ciddi şekilde yetkinleştirilmelidir. Kültür Bakanlığı, SSCB Devlet Televizyon ve Radyo Komitesi, Devlet Film Komitesi ve SSCB Devlet Yayın Komitesi ve haber ajansları yöneticileri halkın dile getirdiği çok sayıda eleştiriden önemli sonuçlar çıkarmalıdır. Aynı yanlışlıklarla sürekli olarak her yerde karşılaşılmaktadır; ama sorumluluk somut bir şekilde ortadadır; ideolojik kadrolar sürekli olarak bunu hatırlamalıdır.

Partinin **kültür politikasının** başlıca görevi, kişisel yetenekleri değerlendirecek en uygun ortamı hazırlamak, düşünsel açıdan insanların hayatını daha zengin ve renkli kılmaktır. Bu alanda da köklü değişiklikler için çalışırken, bir bütün olarak kültür ve eğitim alanındaki çalışmalarını göz önüne almak şarttır. Bu çalışmalar, insanların düşünsel ihtiyaçlarına ve ilgilerine tam olarak cevap verecek şekilde olmalıdır.

Toplumun ahlâk sağlığı, insanların içinde yaşadıkları düşünsel ortam, büyük ölçüde **edebiyat ve sanatın** durumuyla belirlenir. Yeni bir dünyanın doğuşunu yansıtan edebiyatımız, aynı zamanda onun oluşumuna da etkin bir şekilde katılmaktadır; çünkü, bu türden bir dünyadaki insanı, bir yurtseveri ve gerçek bir enternasyonalisti yaratan da edebiyatımızdır. Böylelikle, bu edebiyat, halkın çabaları içindeki yerini ve rolünü doğru biçimde seçmiştir. Ama aynı zamanda bu, halkın ve Parti'nin, yazarlarla sanatçıların çalışmasını değerlendirirken kullandıkları, edebiyatın ve Sovyet

sanatının kendine düşen görevleri yerine getirmek için kullandığı bir ölçüttür de.

Bir dönemi, özellikle de önemli bir dönemi sosyal olarak kavrama zorunluluğu gündeme geldiği zaman, bu türden bir dönem, bunu kendileri açısından bir iç zorunluluk olarak gören insanları her zaman ortaya çıkarır. Bugün yaşadığımız dönemin niteliği de işte budur. Ne Parti'nin, ne de halkın, kirli çamaşırları ortaya dökmeye, törenlere özgü laf ebeliğine, özellikle de şimdiki duruma uygun yazılara ve dar görüşlü bir faydacılığa ihtiyacı vardır. Toplum, yazardan, sanat alanında buluşlar, gerçek sanatın her zaman özünü oluşturan hayatın hakikatini beklemektedir.

Fakat hakikat, soyut bir kavram değildir, somuttur. Hakikat, halkın başarılarında, sosyal evrimin çelişkilerinde, günlük çalışmaların alışılmış akışında ve kahramanlığında, zaferlerde, başarısızlıklarda, yani hayatın kendisinde, onun bütün görünümünde, dramatik boyutunda ve büyüklüğünde yatmaktadır. Ancak ve ancak, ideolojik bir dürtüye sahip, sanatsal ve halktan yana bir edebiyat, dürüst insanları, çağlarının yükünü taşıyabilecek güçte kişileri yetiştirir.

Eleştiri ve özeleştiri, toplum hayatımızın doğal bir ilkesidir. Bunlar olmadan hiç bir gelişme mümkün değildir. Eleştirinin, yazarların onur ve tutkularının değil, toplumun hizmetinde olduğunu hatırlamanın, edebi ve sanatsal eleştirinin, ahlâk sağlığını içten içe kemiren yaltaklanma ve uşaklıktan kendini kurtarmasının tam zamanıdır.

Sanat hayatında olduğu kadar, bir bütün olarak toplum hayatında da önemli rolleri olan yazar birliklerimizin zengin gelenekleri vardır. Ama, buralarda da değişiklikler yapılması zorunludur. Bu birliklerin çalışmasının ana sonucu, aldıkları kararlar ve yaptıkları toplantılarla değil, toplum için gerekli olan, halkın kültürel ve düşünsel hayatını zenginleştiren kitaplar, filmler, oyunlar, tablolar ve müzik eserleriyle ölçülür. Bu çerçevede, önemli ödüller için aday gösterilen çalışmaları değerlendirme ölçüsünü yükseltmek gerektiği konusunda, kamuoyundan gelen önerileri ciddi olarak göz önüne almak gerekiyor.

Düşünsel ve kültürel hayatın yönlendirilmesi basit bir şey değildir; Bu yönlendirme beceriyi, yaratıcı niteliğin kavranmasını, en kesin biçimde edebiyat ve sanat sevgisini ve yeteneğe olan saygıyı gerektirir. Burada bir çok şey, Parti'nin kültür politikasını yaygınlaştırma, bunu uygulamaya koyma yeteneğine, yazarın, kompozitörün ya da ressamın yaratıcı araştırmalarına karşı adil ve iyi niyetli değerlendirmeye bağlıdır.

İdeolojik çalışma, her türlü koşulda geçerli evrensel bir reçetesi olmayan yaratıcı bir çalışmadır; sürekli bir araştırmayı, hayatın gerisinde kalmayacak bir yetiyi gerektirir. Özellikle bugün, güncel görevlerin niteliğinin derinliğine kavranmasını, sağlam bir bilimsel bir dünya görüşünü, ilkelere bağlılığı, yüksek bir kültürü, hangi alanda olursa olsun, sorumlu bir tavrı ortaya koymak önem kazanmıştır. **Toplumun olgunluk düzeyini artırmak, komünizmi kurmak demek, bilincin olgunluğunu kesintisiz biçimde sağlamak ve insanın düşünsel evrenini zenginleştirmek demektir.**

Parti, kendi ideolojik kadrolarının bilgilerine, deneyimine ve özverisine yüksek bir değer biçiyor. Burada, Kongre'mizde, belli başlı çalışma birimlerinden birinde, Parti'nin verdiği en önemli görevleri onurla yerine getirmiş ve getirmekte olan milyonlarca militana minnettar kalmak gerekir. Kişisel örnek olarak sorumluluklarını kanıtlamış, çözümleyici tarzda düşünebilen, insanları dinlemesini ve onlarla konuşmasını bilen, kısacası politik ve profesyonel bakımdan oldukça iyi yetişmiş ve dönemimizin yeni görevlerini başarıyla yerine getirebilecek yoldaşları, ideolojik çalışmaya ayırmaya devam etmeliyiz.

VI. PROGRAMIN YENİ REDAKSİYONU KONUSUNDAKİ TARTIŞMANIN VE PARTİ TÜZÜĞÜNDE YAPILACAK DEĞİŞİKLİKLERİN BİLANÇOSU

Yoldaşlar,

SBKP MK'nin Siyasal Raporu, Parti Programı'nın nihai amaçlarını, bugünkü ekonomik ve siyasal stratejisini, Parti içi hayatın yetkinleştirilmesinin sorunlarını, çalışma yöntem ve biçimlerini, kısacası, SBKP Tüzüğü'nde yapılacak değişikliklerle Program'ın yeni redaksiyon taslaklarının özünü oluşturan her şeyi ele almıştır. Öyleyse, bunların içeriğini ayrıntılı olarak ortaya koymaya gerek yoktur. Ben, bir bütün olarak Parti'nin ve bütün halkın önünde, bu metinlerin taslakları üzerinde yapılan tartışmanın bilançosunu göz önüne alarak, sadece bir kaç temel nokta üzerinde durmak istiyorum.

Bu bilanço nedir? Her şeyden önce, SBKP Tüzük ve Program Tezleri ve Sonuçları'nın geniş ölçüde onaylanmasıdır. Komünistler ve bütün Sovyet halkı ülkenin ekonomik ve sosyal açıdan geliştirilmesinin hızlandırılmasını amaçlayan Parti politikasını, Program'ının komünist perspektife doğru açık bir biçimde yönlendirilmesini ve Yeryüzündeki barışın güçlendirilmesini savunmaktadırlar. Bunlar, yeni tarihsel görevlerin toplumun ivedi gelişim sorunlarının derinden çözülmesi temeline dayandığını özellikle vurgulamaktadır.

Program'ın yeni redaksiyonu yabancı ülkelerde de geniş bir yankı uyandırdı. İlerici kamuoyu, insan konusunda yoğunlaşan, tepeden tırnağa insancıl olan bu Program'ın niteliğini, onun, halkları karşılıklı anlayışa, insanlık için barışçı bir geleceğin kurulmasına ısrarlı çağrısını vurgulamaktadır. Yabancı ülkelerdeki dostlarımız, SSCB'nin kalıcı yoldaşça ilişkiler ve dünya sosyalist sistemindeki bütün devletlerle çok yönlü işbirliği yönündeki sarsılmaz çabasından, halkların barış, demokrasi, sosyal ilerleyiş ile bağımsızlığın güçlendirilmesi uğruna verdikleri antiemperyalist mücadeleyi kararlı biçimde desteklemesinden büyük bir coşku duyuyorlar. Burjuva ülkelerdeki çok sayıda aklı başında insan, Program'ımızın barışçı yönelimi, SBKP'nin silahsızlanmayı, bütün ülkelerle sağlıklı ve normal ilişkiler kurmayı amaçlayan politikası üzerinde durmaktadır.

Kongre'ye sunulan belgelerin hazırlanması ve tartışılması, Parti'nin ideolojik ve siyasal çalışmasına canlılık getirdi; milyonlarca emekçinin daha kapsamlı bir sosyal çalışma göstermesine ortam sağladı.

Program'ın ve Tüzüğü'nün yeni redaksiyon taslakları, Parti'nin taban örgütlerinin toplantılarında, kaza, kent, semt, bölge ve yöre çapındaki seçim toplantıları ve konferanslarında, Birlik Cumhuriyetlerin Komünist Parti kongrelerinde geniş ölçüde tartışılmıştır. Tartışmanın başlangıcından bu yana, yalnız Program taslağıyla ilgili olarak, birbirinden farklı altı milyondan fazla eleştiri geldi. Bunlar, işçilerden, kolhozculardan, araştırmacılardan, öğretmenlerden, mühendislerden, doktorlardan, Ordu ve Donanma mensuplarından komünistler ile partisiz vatandaşlardan, emeklilerden ve gençlerden geliyordu. Onlar, Program'ın yeni redaksiyonunu, her açıdan Sovyet halkının hayati çıkarlarına uygun bir belge olarak değerlendirerek, bir dizi öneri, ekleme ve daha kesin ifadeler getirdiler. Bunlardan bir kaçı üzerinde durmayı yararlı görüyorum.

Mektup yazan çok sayıda insan, tartışılmakta olan taslağı benimsediklerini ve Kongre tarafından, Parti'nin dördüncü programı olarak onaylanmasını vurgulamaktadır. Parti'nin yeni programlarının —ikincisinin ve sonra da üçün-

cüsünün- onaylanması, daha önceki Program'ın öngördüğü hedeflerin başarılmamasıyla zorunlu duruma gelmişti. Şimdi ise durum farklıdır.

Sosyalizmin geliştirilip güçlendirilmesi, her yönden planlı olarak yetkinleştirilmesi, Sovyet toplumunun komünizm doğrultusunda daha da ilerleyişi ile ilgili, Parti'nin başlıca görevleri değişmemiştir. Elinizdeki belge, zamanın deneyip sınamış olduğu temel teorik ve siyasal yönelimler getirmektedir.

Aynı zamanda, üçüncü Parti Programı'nın kabulünden bu yana geçen çeyrek yüzyılda, bir çok şey değişmiştir. Yepyeni bir tarihsel deneyim biriktirilmiştir. Tezlerin ve çıkarılan sonuçların hepsi doğrulanmamıştır. Komünizmi tam olarak kurmanın görevleri doğrudan doğruya pratik çalışmalar düzeyine aktarma zamanının gelmediği ortaya çıkmıştır. Bir dizi somut sorunun çözüme kavuşturulması süreleriyle ilgili olarak, tahmin yanlışlıkları yapılmıştır. Sosyalizmin yetkinleştirilmesiyle, geliştirilmesinin hızlandırılmasıyla, uluslararası politika ile ilgili yeni sorunlar gündeme gelmiş ve daha çok önem kazanmıştır. İşte bütün bunları, Parti Programı'nda dile getirmek zorunluydu.

Öyleyse, sunulan belgenin üçüncü Parti Programı'nın yeni redaksiyonu olarak değerlendirilmesi, gerçekten belirli bir temele dayanmakta ve temel önem taşımaktadır. Bu Program, SBKP'nin ana hedeflerini komünizmin kuruluşundaki başlıca yasalarını doğruluyor; aynı zamanda, kazanılmış tarihsel deneyimin yaratıcı bir şekilde yorumlandığını ve strateji ve taktiklerin bugünkü önemli konağın özgüllüklerine uygun biçimde hazırlanmış olduğunu da gösteriyor.

Kamuoyu, ülkenin ulaştığı sosyal gelişme aşamasını ve Program'ın başarıya ulaşması sonucu varılacak hedefleri belirleyen Program Tezleri'ne büyük bir dikkatle eğilmiştir. Bu konuda, çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Bunlardan bazıları, gelişmiş sosyalizm konusundaki tezlerin Program'dan bütünüyle çıkarılmasını önermekte, bazıları ise tam tersine, bu konunun daha ayrıntılı bir şekilde ele alınması görüşündedirler.

Taslak, bu konuda dengeli ve gerçekçi bir konumu ortaya koymaktadır. Çağdaş sosyalist toplum konusunda çıkarılan temel sonuçlar, ülkemizin gelişmiş sosyalizm aşamasına girmiş olduğunu doğrulamaktadır. Bunun yanında, öbür sosyalist ülkelerdeki kardeş partilerin program belgelerinde gelişmiş sosyalizmin kurulması görevinin öne çıkarılmasını da kavırıyoruz.

Aynı zamanda, gelişmiş sosyalizm tezinin ülkemizde, komünizmin kurulması görevlerinin başarıya ulaştırılma görevi ve yolları konusundaki basit fikirlere bir tepki olarak yaygınlaştığını hatırlatmak yerinde olur. Fakat daha sonraları, gelişmiş sosyalizmin yorumlanmasında yavaş yavaş ağız değiştirilmiştir. Çoğu zaman bu, başarıların saptanmasına indirgeniyordu; oysa, ekonomiyi yoğunlaştırma rayları üzerine taşımak, emeğin üretkenliğini artırmak, halkın beslenmesini iyileştirmek, olumsuz olguları aşmak zorunluluğuna bağlı olan çok sayıda acil soruna gereken dikkat gösterilmiyordu. İster istemez bu, önemli görevlerin başarılmasında gevşekliği şu ya da bu şekilde haklı göstermeye yardımcı oluyordu. Bugün, Parti, ekonomik ve sosyal gelişmenin hızlandırılması politikasını ilan edip uygulamaya geçtiğinden, artık bu türden bir yaklaşıma yer yoktur.

Bugünkü koşullar, teorik ve siyasal düşüncemizin kazanımların saptanması temelinde değil, tersine, farklı alanlardaki nitel değişikliklerin bağlı olduğu ekonomik ve sosyal ilerleyişin hızlandırılmasının yol ve yöntemlerinin esaslandırılması temelinde yoğunlaşmasını gerektirmektedir. Söz konusu olan, sosyal ilerleyişteki önemli görevlerin başarılması için son derece derinlemesine bir yaklaşımdır. Program'ın yeni redaksiyonunun getirdiği SBKP stratejisinin anlamı, toplumun gelişme dinamizmini hızlandırmanın, değişikliklerin zorunluluğunda yatmaktadır. Toplumumuza, yeni bir aşamaya geçme fırsatı verecek olan ekonomi ve toplumsal alanındaki bu hızlandırmadır; buna dayanarak, sosyalist düzendeki üstünlükler en tam biçimde ortaya çıkacak ve geçmiş dönemlerden miras kalmış sorunlar çözüme kavuşturulacaktır.

Program'daki tezlerin somutlaştırılması düzeyinde de farklı görüşler ileri sürüldü. Bazıları, bunun daha kısa ve özlü, bir tür kısa Parti amaçları bildirgesi olması gerektiği görüşündedir; bazıları da, ekonomik ve sosyal gelişme parametrelerinin daha ayrıntılı bir tasvirinden yanaydılar. Çok sayıda mektup Sovyet toplumunun komünizme doğru ilerlerken geçeceği dönemlerin daha kesin bir kronolojisinden yana öneriler içeriyordu.

Program belgelerinin hazırlanmasına ilişkin Leninist ilkelere ve mevcut geleneklere göre, Program, çağdaş dünyanın geniş bir tablosunu, onun evriminin başlıca eğilim ve yasalarını Parti'nin benimsemiş olduğu ve gerçekleşmesi için kitleleri harekete geçirdiği hedeflerin açık ve temellendirilmiş bir özetini sunmalıdır. Ama aynı zamanda Lenin, Program'ın kesinlikle bilimsel olması, mutlaka saptanmış olgular temeline dayandırılması, kısa ve öz olması ve elde edilebilecek olandan fazlasını vaat etmemesi gerektiğini vurguluyordu. Gelecek toplumu niteler ve amaçları belirlerken azami gerçekçi olmaya çağırıyordu. Lenin şöyle yazıyordu: «...Mümkün olduğu kadar tam ve ihtiyatlı olmak zorundayız... Ama, eğer, veremeyeceklerimiz konusunda en küçük bir iddiada bile bulunursak, Program'ımızın gücü zayıflayacaktır. İnsanlar, onun, sadece ve sadece fantaziden başka bir şey olmadığı konusunda kuşkuyla kapılacaklardır.»

Öneriler, Program redaksiyonunun, bu ihtiyaçlara cevap verdiği görülmektedir. Program'ın saptadığı hedeflerin kronolojik sınırlarına gelince, bunların saptanması gerekli görünmemektedir. Geçmişte yapılmış tahmin yanlışlıkları bizler için bir derstir. Ama bugün, bu Program'ın gerçekleştirilmesinin, çağımızın sınırlarını aşacağı kesinlikle söylenebilir.

Önümüzdeki onbeş yılda başarılabilecek görevler, daha özgül biçimde belirlenmeye elverişlidir. Bu görevler, Program'ın yeni redaksiyonunda ve daha ayrıntılı bir şekilde, 2000 yılına kadar SSCB Ekonomik ve Sosyal Gelişmenin Anahatları'nda ortaya konulmuştur. Bilimsel ve teknik ilerleyişin hızlandırılması sayesinde ulusal ekonomiyi yoğun gelişme temeline oturtmak bakımından önemli bir ileri adım olacak 12. beş

yıllık plana, Program'ın saptadığı hedeflerin gerçekleştirilmesinde önemli bir rol düşmesi doğaldır.

SBKP Programı'nın yeni redaksiyonunun hazırlanmasıyla görevli, SBKP Merkez Komitesi Komisyonu'na gelen mektuplarla eleştirilerin önemli bir kesimi, sosyal politika sorunlarına ayrılmıştır. Sovyet halkı, halkın refahını artıracak, sosyal adaleti her yerde güçlendirecek, sosyalizmin ilkelerine ters düşen her şeyden bizi uzaklaştıracak önlemleri onaylamakta ve desteklemektedir. Emegın niteliğine ve niceliğine göre nimetlerin dağılımı ilkesinin giderek daha tam ve kesin olarak uygulanması, sosyal tüketim fonlarının yetkinleştirilmesi, emek ve tüketim ölçęinin denetiminin güçlendirilmesi, çalışmadan kaynaklanmayan gelirlere ve toplumun mallarının bencil amaçlarla kullanılması eğilimlerine kesinlikle son verilmesi, değişik sektörlerde aynı işe aynı ücretin ödenmesi konusunda haksız farklılıkların ortadan kaldırılması, ücretlerin ve benzerlerinin aynı düzeyde tutulmasının aşılması vb. doğrultusunda öneriler getirmektedir. Bu önerilerden bazıları taslağa alınmıştır; bazıları da, Parti ve hükümet organları, ekonomik alandaki organlar tarafından inceleme konusu yapılacak ve uygulamada, yasama faaliyetlerinde ve kararlarında göz önüne alınmaları gerekecektir.

Halk arasındaki tartışmalarda, Program'ın, halkın sosyalist özyönetiminin geliştirilmesine ilişkin getirdiğı tezler geniş ölçüde ilgi uyandırdı. Sosyalist toplumun her yönden demokratikleştirilmesi ekonomik, siyasal ve sosyal süreçlerin yönetimine bütün emekçilerin azami ölçüde ve etkin bir şekilde katılmasını sağlamak isteği oybirliği ile desteklenmektedir. Aynı şekilde, bu alanda somut önlemler de önerilmektedir; toplum ve devlet işleri yönetiminin yetkinleştirilmesi sorunları ele alındığında, doğrudan ve daha somut demokrasinin temel hücresi olarak emek kolektiflerinin imkânlarını daha açık şekilde görüleceğine değinilmiştir. Bu fikirler de göz önüne alınmıştır.

Komünist ülküler ve ahlâk kuralları ve bunların karşıtlarına karşı mücadele ruhu içinde Sovyet yurttaşlarının eğitiminin daha da hızlandırılmasına ilişkin önerileri esinlendiren şey, toplumumuzun kültürel ve ahlâksal değerleri-

nin rolünü artırma kaygısıdır. Program Komisyonu, yüksek ideolojik ve ahlâksal ilkelerin, Parti Programı'nın içeriğine daha fazla nüfuz etmesi için, bu önerileri kabul etmeyi yararlı görmüştür.

Yaklaşık 2 milyon kişi SBKP Tüzüğü konusunda görüşlerini dile getirmiştir. Tartışma sonuçlarını göz önüne alan Parti Merkez Komitesi, Tüzük taslağına, komünistlerin öncü rolünü artırmayı, Parti'nin taban örgütlerini daha mücadeleci kılmayı, Parti içinde demokrasiyi geliştirmeyi, her Parti örgütünün, her Parti işçisinin çalışmaları üzerinde sürekli denetim kurmayı amaçlayan bir dizi ek ve açıklama koymayı da gerekli görmüştür.

Bazı yoldaşlar, komünistlerden beklentileri daha tam bir duruma getirme düşüncesini savunurken, davranışı ve yaşama biçimi, bizim ülkelerimize ve kurallarımıza ters düşenlerden Parti'yi kurtarmak amacıyla Parti içinde bir temizliğe gidilmesini önermektedirler. SBKP'de özel bir temizlik kampanyasının açılmasının gerekli olduğunu sanmıyorum. Parti'miz sağlıklı bir organizmadır: Kendi çalışma tarzını ve yöntemlerini yetkinleştirmekte; formalizmin, kırtasiyeciliğin ve kalıpcılığın kökünü kazımakta, ilerleyişimizi engelleyen durağan ve tutucu her şeyi kesip atmakta, böylelikle, kötü çalışmalarıyla ve sağlıklı tutumlarıyla kendisi ile bağlaşmayan kişilerden kurtulmaktadır. Parti örgütleri, bu doğrultuda tutarlı, sistemli ve sağlıklı bir şekilde hareket etmeyi sürdüreceklidir.

Program'ın yeni redaksiyonu ve Parti Tüzüğü'nde yapılacak değişiklikler, Lenin'in hazırladığı ve uygulamada doğrulanmış Bolşevik Parti kuruculuğu ilkelerini, Parti'nin çalışma tarzı ve yöntemlerini, komünistlerin ahlâksal davranış kurallarını onaylamakta ve geliştirmektedir.

Yoldaşlar, bir bütün olarak, SBKP Tüzük ve Programı'nın tartışılmasından çıkan sonuçlar son derece verimli olmuştur. Bunlar, çok sayıda düşünce ve tezleri geliştirme, çözüm yollarını açıklığa kavuşturma, redaksiyonu iyileştirme fırsatını vermiştir. İzninizle, Kongremiz adına komünistlere, bütün Sovyet yurttaşlarına, Kongre'nin ilk hazırlık belgelerinin tartışılmasına yapıcı ve sorumlu bir şekilde kat-

kıda bulunduklarından dolayı derin minnet duygularımı belirtmek isterim.

Parti Merkez Komitesi'nin görüşüne göre, halkın ve Parti'nin deneyimi ile zenginleştirilmiş olarak önerilen taslaklar, içinde yaşadığımız dönemin ruhuna, bugünkü tarihsel dönemin istemlerine uygundur. Bunlar, Parti'mizin büyük Marksizm - Leninizm öğretisine bağlılığını doğrulamakta, temel iç ve uluslararası sorunlara bilimsel temellere dayandırılmış cevaplar getirmekte, komünistlere ve bütün emekçilere açık bir perspektif çizmektedir.

Yoldaşlar,

Gelecekteki gelişmemize ilişkin olarak, 27. Kongre'nin dikkatine sunulan Program amaçları bunlardır.

Çizilen planların gerçekleştirilebilirliğini düşünmemize yol açan nedir? Sosyoekonomik ilerleyişin hızlandırılması politikasının doğru olduğunu ve yürütüleceğinin güvencesi nerededir?

Her şeyden önce, planlarımız Marksist - Leninist teorisinin sağlam temellerine oturmakta, Vladimir İlyiç Lenin'in düşüncelerinin bitmez tükenmez zenginliği temeline dayanmaktadır.

SBKP, gücünü, sosyalizmin sonsuz potansiyelinden, kitlelerin canlı yaratıcılığından almaktadır. Tarihin hassas noktalarında, Lenin'in Partisi, önde gitmek, milyonlarca emekçiye harekete geçirmek, birleştirmek ve örgütlemek için doğru yollar bulabilecek yetenekte olduğunu defalarca isbatlamıştır. Devrim sırasında, barışçı kuruculuk yıllarında, savaş döneminde ve savaş sonrasının çetin koşullarında da durum buydu. Bizler, Parti'nin gelecekte de böyle kalacağından eminiz.

Bizler, işçi sınıfının desteğine güveniyoruz; çünkü, Parti'nin politikası onların politikasıdır.

Bizler, halktan gelen aydınların desteğine güveniyoruz; çünkü, Parti'nin politikası onların politikasıdır.

Bizler, kadınlarımızın, gençliğimizin, emeklilerimizin, bütün sosyal grupların, Sovyet Anavatanımız'daki bütün ulusların ve milliyetlerin desteğine güveniyoruz, çünkü,

Parti'nin politikası bütün halkın umutlarını, çıkarlarını ve özlemlerini dile getirmektedir.

Dürüst ve bilinçli bütün Sovyet yurtseverlerinin ülkemizin gücünü artırmayı, hayatımızı daha iyi, daha temiz ve daha adil kılmayı amaçlayan Parti stratejisini destekleyeceklerine innmaktayız.

SBKP'nin ardında yer alan güçlü sosyal kuvvetler işte bunlardır. Bunlar Parti'yi izlemekte, Komünist Partisi'ne güvenmektedirler.

Tarihin durdurulamaz akışı 2000'li yıllar ile 3000'li yıllar arasındaki ayırım çizgisine doğru daha şimdiden hızla akıp gitmektedir. Bu çizginin ötesinde, daha uzaklarda ne var? Kehânette bulunmayalım; ama, gene de bugün bizim önerdiğimiz planların hiç de sıradan olmadığını, tersine atılımcı olduğunu ve güncel görevlerimizin, sosyalist ahlâk ve adaletin yüceltilmesiyle dolu olduğunu bilmekteyiz. Şu kaynayan yüzyılda, diyebilirim ki, sosyal stratejimiz ve -eklemem gerekiyor- hayatımızın stratejisi, insanların, yerküresini, gökyüzünü, uzayı ve uzay ötesini koruması ve kollamasından, **barışçı** bir uygarlığın öncüleri olarak onu keşfetmesinden, nükleer karanlıklardan yaşamı kurtarmak ve evrenin biricik sakini olan insanın en iyi niteliklerini, yalnızca yapıcı çabalar için, bütünüyle serbest bırakmaktan ibarettir.

Sovyet halkı, Parti'nin ülkemizin geleceği, yeryüzünde kalıcı bir barış ve izlenen politikanın doğruluğu konusunda taşıdığı sorumluluğun tam olarak bilincinde olduğundan emin olabilir. Bu sorumluluğu yerine getirmenin başlıca şartı, ısrarlı bir çaba, Parti ile halkın birliği ve bütün emekçilerin birlikte çalışmalarıdır.

Bizler için, büyük Lenin'in enerjik biçimde ve tek bir irade halinde daha ileriye gitmek öğüdünü uygulamanın tek yolu budur. Tarih, bizlere başka bir gelecek tanımamıştır. Ama bu gelecek ne kadar güzeldir, yoldaşlar!

(Mihail Gorbaçov'un raporu büyük bir dikkatle dinlenmiş ve defalarca, uzun alkışlarla kesilmiştir.)

SBKP MK 27. KONGRE SİYASAL RAPORU

□ Elimizdeki kitap, SBKP 27. Kongresinde Parti Genel Sekreteri Mihail Sergeyeviç Gorbacov tarafından okunan Siyasal Rapor'un tam metnidir. Ayrıca kitaba, 1-26. Parti Kongrelerinin kısa bir tarihçesi eklenmiştir. SBKP'nin 24. ve 25. Kongre raporları başta olmak üzere önemli siyasal ve ekonomik raporlar daha önce ülkemizde yayınlanmıştır.

Bilindiği gibi, 1917 Büyük Ekim Sosyalist Devriminden günümüze kadar geçen yetmiş yılda gezegenimizin çehresi değişmiş, önemli deney birikimi olmuş, insanlık yeni, karmaşık ve hayati sorunlarla karşı karşıya gelmiştir. Bu tarihsel dönüm noktasında gerek SSCB'nin gerekse ABD ve öteki müttefiklerinin, bağlantısız ülkelerin, ayrıca tek tek bütün insanların ciddi olarak üzerinde ayrıntılı düşüneceği önemli sorunlar vardır.

Sosyalist kuruculukta çok önemli ve hayati sorunların bulunduğu, Genel Sekreter Mihail Gorbacov'un ağzından yüksek sesle dile getiriliyor, çözümler öneriliyor. Bu yeni politika denenip sınanacaktır. SBKP'nin hangi sorunlarla karşılaştığı, nasıl bir malzemeyi yoğurduğu, sosyalist demokrasi başta olmak üzere bütün insanlığı yakından ilgilendiren barış, silahsızlanma ve uluslararası genel güvenlik gibi konularda bütün insanlığa, Kongre kararları aracılığıyla, hangi mesajı verdiği, asıl kaynağından öğrenilerek değerlendirilmelidir. Ülkemiz insanının bu konuda özgün, kişilikli ve bilimsel bir değerlendirme yapabilmesi çok önemlidir.

Bütün dünya dillerine çevrilen, arşivlere ve kütüphanelere giren bu siyasal belge bizim ülkemizde de tartışılacaktır. Gezegenimizdeki bütün gelişmeler, tarihsel aşamalar ülkemizi de çok yakından ilgilendirmektedir. Bu anlayışla, SBKP MK 27. Kongre Siyasal Raporu'nu dilimize kazandırarak, yeni bir kültür hizmetini yerine getirdiğimize inanmaktayız. □

